

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR
E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

ENKELE BEDENKINGEN BIJ DE VELE VRAGEN ROND DE ONTNEMING VAN BESTUURSBEVOEGDHEDEN AAN ECHTGENOTEN (art. 1426 B.W.)

1. Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, dat uitgaat van de volledige gelijkwaardigheid en de solidariteit tussen de echtgenoten benadrukt, diende noodzakelijkerwijze ook in maatregelen te voorzien voor het geval dat een van de partners de hem toekomende bevoegdheden niet of niet behoorlijk kan uitoefenen. Dit gebeurde meer speciaal in de artikelen 220, § 2, B.W. en 1426 B.W. In deze optiek is de andere echtgenoot de aangewezen persoon om, zij het niet noodzakelijkerwijze in de plaats van zijn in gebreke blijvende partner op te treden¹, dan toch ten minste als enige het initiatief te kunnen nemen om aan de gestelde situatie een juridische oplossing te geven.

Tot de wet van 14 juli 1976 diende een oplossing te worden gezocht via de beschermingsstatuten van het gemene recht als bv. de onbekwaamverklaring (artt. 489 e.v.), het onder gerechtelijk raadsman stellen (artt. 1247 Ger. W. e.v.), waarbij de eisen heel wat strenger zijn, de te volgen procedure erg omslachtig is en de belangrijkste rol toekomt niet zozeer aan de medeëchtgenoot als wel aan de familie, via het vereiste advies van de familieraad. Een dergelijk advies is in de regeling ingevoerd door het nieuwe huwelijksvermogensrecht niet vereist², meteen een voorbeeld te meer dat in ons recht stelselmatig het accent verschoven wordt van familie naar gezin.

Aan de gemeenschappelijke beschermingsstatuten wordt deze omslachtigheid trouwens verweten, niet in het minst wegens de veiligheidsmechanismen die achteraf zijn ingebouwd bij het beheer van de goederen van de onder bewind gestelde persoon als bv. machtiging van de familieraad, homologatie door de rechtbank. Deze belemmeren een vlot en soepel beheer.

De vraag is wel of men in de door het huwelijksvermogensrecht gegeven oplossingen niet in het ander uiterste is vervallen. In deze studie zal dit voornamelijk worden nage-

gaan t.a.v. art. 1426 B.W. Dit artikel maakt mogelijk dat, zo een van de echtgenoten blijk geeft van ongeschiktheid in het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen zowel als van het eigen vermogen of hij de belangen van het gezin in gevaar brengt, de andere echtgenoot kan vorderen dat de bestuursbevoegdheden hem geheel of gedeeltelijk worden ontnomen. De rechtbank kan dat bestuur opdragen hetzij aan de andere echtgenoot, hetzij aan een derde.

2. Een eerste betwisting geldt het toepassingsgebied van art. 1426 B.W. Kan op dit artikel, dat deel uitmaakt van de regeling van het bestuur van het wettelijk stelsel ook een beroep gedaan worden door echtgenoten die gehuwd zijn onder een stelsel van scheiding van goederen?

Verschillende auteurs³ beantwoorden deze vraag negatief. Anderen⁴ zijn evenwel een tegengestelde mening toegedaan, meer bepaald omdat, bij gebreke van bijzondere overeenkomsten, de regels van het wettelijk stelsel het gemene recht vormen voor echtparen die een conventioneel stelsel hebben aangenomen (art. 1390 B.W.). We moeten dus alleen nagaan of het toepasselijk verklaren van art. 1426 in strijd zou zijn met de algemene filosofie van het bedongen stelsel van scheiding van goederen. Ook daar geldt dat het belang van het gezin en de bijdrage in de lasten van het huwelijk afhankelijk zijn van een goed beheer van het eigen vermogen en de bestuursbevoegdheden ook daar functioneel moeten worden aangewend. Het lijkt mij dan ook niet overdreven te beweren dat art. 1426 B.W.

³ CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensrecht*, Brussel, Ced-Samsom, 1981, V/2, p. 6; RAUCENT, «Les modifications au régime légal et les régimes conventionnels», in *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Ed. Jeune Barreau, 1977, p. 378; VIEUJEAN, E., «Principes généraux des rapports patrimoniaux entre époux», in DELIÈGE, A., e.a., *Sept leçons sur la réforme des régimes matrimoniaux*, Luik, 1977, p. 35.

⁴ Aldus DELVA, W., «De contractuele en de gerechtelijke scheiding van goederen», in *Het nieuwe Belgische Huwelijksvermogensrecht*, Postuniversitaire lessenreeks georganiseerd door het seminarie voor Burgerlijk recht R.U.G. Gent, 1978, T.P.R., 1978, 538.

¹ Alleen bij toepassing van art. 220, § 2, dient noodzakelijkerwijze de andere echtgenoot in de plaats te worden gesteld van de in gebreke blijvende partner.

² Voor een vergelijking met de gerechtelijke onbekwaamverklaring, zie CASMAN, H., noot onder Rb. Brussel, 14 januari 1981, *Rev. Trim. Dr. Fam.*, 1981, 349-350.

in feite een regel van het primaire stelsel inhoudt⁵ en dan ook kan worden ingeroepen door van goederen gescheiden echtgenoten.

Men kan natuurlijk opmerken dat in dit primaire stelsel reeds een enigszins verwant artikel voorkomt, art. 220, § 2. Toch kan dit niet als tegenargument gelden want, zoals ik reeds vroeger uiteenzette⁶, lijken mij deze beide artikelen niet dezelfde feitelijke situatie te viseren. Art. 220, § 2, is eerder bedoeld voor het geval dat een van beide partners onmogelijk kan optreden. Art. 1426 gaat er daarentegen van uit dat de ongeschikte echtgenoot nog wel in staat is op te treden maar niet met het nodige doorzicht of op een manier die nadelig is voor het gezin⁷.

3. Alvorens aan een echtgenoot zijn bevoegdheden te ontnemen dient de rechtbank na te gaan of hij inderdaad bestuursongeschikt is, of zijn handelingen het gezin in gevaar brengen. Deze voorwaarden moeten, zoals blijkt uit de wet zelf, niet cumulatief vervuld zijn⁸, hoewel dit meestal het geval zal zijn en beide grieven ook veelal samen door de verzoekende partij naar voren worden gebracht. Hoewel dit niet altijd duidelijk uit het vonnis is op te maken, lijkt het mij dat de rechtbanken soms nogal snel overtuigd zijn van een dergelijke ongeschiktheid. Het bewijs van vier korte — zij het telkens langer wordende — verblijven als vrij patiënt in een psychiatrische instelling «ongeacht de juiste aard van de kwaal waaraan verweerder lijdt» is soms voldoende⁹, zodat het bewijs van een geestestoestand van die aard dat een oordeelkundig bestuur twijfelachtig wordt, volstaat en dus zelfs gevaar voor wanbestuur voldoende lijkt¹⁰. Het is duidelijk dat via art. 1426 B.W. het verkwisende gedrag van een echtgenoot kan worden beteugeld¹¹, maar de verkwisting dient flagrant en ernstig bewezen te

zijn¹². Wel moet niet nagegaan worden of de echtgenoot schuld treft voor zijn schadeberokkenend gedrag; waar het op aankomt is of het belang van het gezin in gevaar wordt gebracht¹³.

4. Daarbij kan trouwens de vraag gesteld worden of het in de bedoeling van de wetgever lag dat op art. 1426 een beroep zou kunnen worden gedaan wanneer er echtelijke moeilijkheden zijn. Zoals blijkt uit de geraadpleegde rechtspraak gebeurt dit inderdaad meer en meer en met succes¹⁴.

Art. 1426 wortelt m.o. nochtans in de solidariteit tussen de echtgenoten, die maakt dat, zo een van de partners niet langer bij machte blijkt zijn bevoegdheden naar behoren te vervullen, de andere ingrijpt en eventueel in zijn plaats komt (zo hij daartoe in staat is) opdat het bestuur van de gezinsvermogens in het belang van het gezin opnieuw naar behoren gevoerd kan worden. Achter art. 1426 B.W. zit een positieve ingesteldheid.

Het lijkt mij dan ook dat de rechters zeer omzichtig moeten zijn wanneer bij een verzoek tot bevoegdheidsontneming blijkt dat er verdere echtelijke moeilijkheden zijn. Aan de geest van dit artikel wordt trouwens helemaal geweld gedaan als het gebruikt wordt ter oplossing en beteugeling van tussen echtgenoten ontstane conflicten¹⁵.

¹² Dit leek mij bv. niet direct zo in het geval beoordeeld door Rb. Brussel, 12 oktober 1982 (niet gepubliceerd). Een sinds jaren feitelijk gescheiden man had vergoedingen ten belope van ongeveer 4.400.000 BF die hem verschuldigd waren ten gevolge van de zaïrieren van zijn plantages geïnd en geweigerd uitleg te verschaffen over wat hiermee gebeurd was; hij had daarnaast na de eerste uitbetalingen nog een lening aangegaan van 1.250.000 BF zonder toestemming van zijn feitelijk gescheiden vrouw. De rechtbank overweegt: «Attendu que le seul fait pour le défendeur d'avoir perçu seul les indemnités de zaïrianisation portant sur plusieurs millions à l'insu de son épouse, et de ne pas fournir la moindre justification plausible au sujet de leur emploi indique à suffisance qu'il met en péril les intérêts de la famille; qu'à plusieurs reprises il a méconnu les principes d'une gestion conjointe du patrimoine commun, édictés par l'article 1418 du code civil; qu'il est légitime de craindre soit qu'il ait dilapidé une partie du patrimoine commun soit qu'il ait au détriment de son épouse favorisé sa compagne actuelle; que dès lors l'action est fondée.»

De rechtbank draagt daarop de bestuursbevoegdheid over aan de medeëchtgenoot wat de nog uit te betalen onteigeningsvergoedingen betreft. Tegen dit vonnis werd hoger beroep aangetekend (zie verder voetnoot 14).

De Rb. Gent, 12 mei 1980 (niet gepubliceerd) ontnam bij verstek alle bestuursbevoegdheden aan een man «overwegende dat de gronden van het verzoekschrift de gevorderde maatregelen wettigen». Wel dient te worden toegegeven dat in het verzoekschrift een aantal flagrante feiten van nalatigheid en verspilzucht werden opgesomd.

¹³ Rb. Antwerpen, 23 juni 1982, gecit. met verwijzing naar CASMAN, H., en VAN LOOK, M., o.c., III/12, p. 2.

¹⁴ Zie bv. Rb. Antwerpen, 23 juni 1982; de rechtbank was evenwel zo wijs daarom de «bevoegdheid» van de ongeschikt bevonden echtgenoot over te dragen aan een derde. In Rb. Brussel, 12 oktober 1982, gecit., gebeurde de beperkte bevoegdheidsoverdracht t.a.v. de feitelijk gescheiden medeëchtgenoot, ik heb evenwel de indruk dat hier art. 1426 gebruikt werd niet in het belang van het stukgegane gezin maar om de vrouw haar aandeel in een gemeenschapsgoed te waarborgen!

¹⁵ Wat m.i. het geval was in Rb. Brussel, 12 oktober 1982, gecit.

⁵ Aldus HEYVAERT, A., «Het overgangsrecht. De situatie na 27 september 1977», in Postuniversitaire lessenreeks R.U.G., p. 443, voetnoot 5, T.P.R., 1978, 533, voetnoot 5, en *Personen- en familierecht*, Studentencursus U.I.A., p. 256. Vgl. DELVA, W., *Personen- en familierecht*, Gent, Story-Scientia, 1978, 2, A, 136.

⁶ PUELINCKX-COENE, M., «Vrijgevigheid, een privilege van gezonden van geest», R.W., 1979-80, (481-518), 505.

⁷ Vgl. Verslag Hambye, *Parl. St. Senaat*, 1975-76, nr. 683/2, p. 67: «De ongeschiktheid of het wanbestuur waardoor de belangen van het gezin in gevaar worden gebracht, zijn andere begrippen dan de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven (art. 220), en het grof plichtsverzuim van een der echtgenoten (art. 223)».

⁸ CASMAN, H., «Het wettelijk stelsel — bestuursbevoegdheden en sanctieregeling», in *Het nieuwe Belgische Huwelijksvermogensrecht*, Gent, T.P.R., 1978, 455.

⁹ Rb. Antwerpen, 23 juni 1982, elders gepubliceerd in dit nummer, hoewel uit de rest van het vonnis toch wel blijkt dat de andere echtgenoot aantoonde dat effectief het gevoerde bestuur wanorde-lijk was.

¹⁰ In die zin ook CASMAN, H., o.c., in voetnoot 8, p. 455; Verslag Baert, *Parl. St. Kamer*, 1975-76, nr. 869/3, p. 19; RAUCENT, L., «Le régime légal: nature répartition des biens entre les trois patrimoines, gestion et dissolution», *Ann. de droit*, 1977, (141-225), nr. 95.

¹¹ Art. 1426 in de tekst door de subcommissie voorgesteld ving als volgt aan: «Indien een der echtgenoten de belangen van het gezin in gevaar brengt door de inkomsten uit zijn eigen vermogen te verkwisten....»

5. De procedure verloopt zeer eenvoudig overeenkomstig de artt. 1253 bis e.v. Ger. W., dus bij verzoekschrift, en zeer snel: de beschikking dient te worden gewezen binnen vijftien dagen. Beide echtgenoten moeten in raadkamer worden opgeroepen maar, als de verwerende echtgenoot niet opdaagt — wat meer voorkomt¹⁶ — kunnen hem in zijn afwezigheid zijn bevoegdheden worden ontnomen¹⁷.

6. Wanneer de rechtbank de echtgenoot ongeschikt bevindt, moet zij hem nochtans niet noodzakelijkerwijze alle bevoegdheden ontnemen. Zij kan bv. — in tegenstelling tot de gerechtelijke onbekwaamverklaring — de maatregel beperken tot het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen¹⁸ of zelfs van bepaalde (gemeenschappelijke) goederen¹⁹.

Maar zelfs — en dit weeral in tegenstelling tot de gerechtelijke onbekwaamverklaring — als aan de echtgenoot alle bestuursbevoegdheden ontnomen zijn, dan nog blijft hij — zoals duidelijk blijkt uit de parlementaire voorbereiding²⁰ en zoals ook door de rechtspraak wordt bevestigd²¹ — bekwaam alle rechten met een persoonlijk karakter uit te oefenen als: toestemming tot huwelijk geven, het ouderlijk gezag uitoefenen, een testament maken, politieke rechten uitoefenen. Het ligt voor de hand dat, hoe dan ook, deze maatregel een (zekere) onbekwaamheid tot gevolg heeft en er dus publiciteit aan dient te worden verleend²².

Het beschermingsstatuut dat de echtgenoot wordt opgelegd is daarnaast ook in die zin eigenaardig dat het hem wordt opgelegd, niet zozeer tot zijn persoonlijke bescherming als ter bescherming van het gezinsbelang; daarom wordt de «onbekwaamheid» van art. 1426 wel eens een «huwelijksrechtelijke» of gezinsrechtelijke onbekwaamheid genoemd²³.

7. Wat nu precies de gevolgen van deze «onbekwaamheid» zijn, wordt evenwel niet uitgewerkt in art. 1426 B.W. Ingevolge de algemene principes inzake onbekwaamheid neemt men aan dat de bestuursongeschikt bevonden echtgenoot de hem ontnomen bevoegdheden niet meer zelf kan uitoefenen en de desondanks verrichte rechtshandelingen

nietig zijn²⁴. Deze relatieve nietigheid kan dan ingeroepen worden door de ongeschikt bevonden echtgenoot zelf of door zijn vertegenwoordiger²⁵ en door zijn rechtsopvolgers; zij moet door de rechter uitgesproken worden en verjaart na tien jaar. In de parlementaire voorbereiding²⁶ staat te lezen dat intrekking van bevoegdheid gelijkgesteld wordt met een rechterlijk verbod om bepaalde handelingen te verrichten en de rechtshandeling dus ook op verzoek van de andere echtgenoot kan worden vernietigd op basis van art. 1422, 2°. De sanctie is dan een facultatieve nietigheid zo de vordering wordt ingesteld binnen een jaar nadat die echtgenoot ervan op de hoogte was en uiterlijk vóór de definitieve vereffing van het stelsel. Er wordt door verslaggever Hambye geen onderscheid gemaakt naargelang het om een bestuurshandeling gaat t.a.v. het gemeenschappelijk dan wel t.a.v. het eigen vermogen. Betekent dit dat een in een gemeenschapsstelsel gehuwde echtgenoot een beroep kan doen op dit artikel inzake het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen t.a.v. een handeling van bestuur van het eigen vermogen (of zelfs dat, zo men aanneemt dat art. 1426 ook van toepassing is op van goederen gescheiden echtgenoten, ook dezen een beroep kunnen doen op dit art. 1422)? Dit lijkt me een nogal merkwaardig resultaat.

Merkwaardig zou ook het besluit zijn dat een persoon in wiens belang de maatregel is getroffen, zich niet zou kunnen beroepen op de nietigheid van de desondanks verrichte rechtshandelingen. Immers, zoals gezegd, strekt deze gezinsrechtelijke onbekwaamheid tot bescherming van de gezinsbelangen en in de eerste plaats van de medeëchtgenoot. Men zou kunnen voorstellen ook hier, zodra men buiten de hypothese valt van art. 1422, een beroep te doen op de algemene beginselen ter zake. Dit zou op zijn beurt tot een merkwaardig resultaat leiden. Bestuurshandelingen ten onrechte door de ongeschikt bevonden echtgenoot verricht zouden efficiënter en langer kunnen worden aangevochten wanneer zij diens eigen vermogen betreffen (nietigheid — tien jaar), dan wanneer zij het gemeenschappelijk vermogen betreffen (facultatieve nietigheid — één jaar). Het lijkt dan ook logischer hier art. 1422, 2°, niet toepasselijk te verklaren en te besluiten dat deze gepubliceerde onbekwaamheid steeds als sanctie heeft een (niet-facultatieve) nietigheid die gedurende tien jaar kan worden gevorderd²⁷, zowel door de medeëchtgenoot als door de ongeschikt bevonden echtgenoot (nadat de maatregel is ingetrokken), als door diens rechtsopvolger.

8. De aldus getroffen echtgenoot kan dus niet meer rechtsgeldig optreden. Wie kan in zijn plaats optreden en in welke mate?

¹⁶ Rb. Gent, 12 mei 1980, gecit.; Rb. Brussel, 30 juni 1982, niet gepubliceerd.

¹⁷ De echtgenoot kan wel binnen een maand na kennisgeving verzet doen eveneens bij verzoekschrift (art. 1253^{quater}, c).

¹⁸ Rb. Brussel, 30 juni 1982, niet gepubliceerd.

¹⁹ Rb. Brussel, 12 oktober 1982, gecit.

²⁰ Verslag Hambye, gecit., p. 68.

²¹ Rb. Antwerpen, 23 juni 1982, gecit.

²² Zo wordt o.a. jaarlijks de lijst gepubliceerd van personen t.a.v. wie die maatregel getroffen is. Zij volgt op de lijst van de onbekwaamverklaarden en van onder gerechtelijk raadsman gestelde personen. In 1978 werden aldus (overeenkomstig art. 1426, § 4, en art. 1253 Ger. W.) in het Belgisch Staatsblad twee gevallen gepubliceerd van ontneming van bestuursbevoegdheden aan echtgenoten (B.S., 30 januari 1979), in 1979 geen enkel (B.S., 31 januari 1980); in 1980, vijf (B.S., 29 januari 1981), in 1981 alleen het in voetnoot 2 geciteerde geval (B.S., 22 januari 1982), in 1982, vier (B.S., 29 januari 1983). Er wordt niet gespecificeerd of aan deze echtgenoot zijn bevoegdheden geheel dan wel gedeeltelijk werden ontnomen.

²³ HEYVAERT, A., *Personen- en familierecht*, Studentencursus, U.I.A., 1982, p. 120.

²⁴ Verslag Hambye, p. 68.

²⁵ HEYVAERT, o.c., in voetnoot 11, p. 121; zie ook RAUCENT, L., *Droit patrimonial de la famille. Les Régimes Matrimoniaux*, Bruylant, Brussel, 1978, nr. 684 (die nochtans ten onrechte deze vordering grondt op art. 1422); zie hierover PUELINCKX-COENE, M., o.c., 507; TRAEST, G., CASMAN, H., en BOUCKAERT, F., «Het nieuw huwelijksvermogensrecht», *T.P.R.*, 1976, 920, nr. 128.

²⁶ Verslag Hambye, p. 68.

²⁷ In die zin ook HEYVAERT, o.c., in voetnoot 23, p. 121.

In tegenstelling tot art. 220, § 2, B.W. en ook tot art. 506 B.W. (inzake gerechtelijke onbekwaamverklaring van een gehuwde persoon) bepaalt art. 1426 dat dat bestuur niet noodzakelijkerwijze dient te worden overgedragen op de andere echtgenoot; een derde, vreemd aan het gezin, kan worden aangesteld. Enige verdere precisering ontbreekt.

Wanneer de rechter de bestuursbevoegdheden voor het geheel ontnemt en «dat bestuur» aan de medeëchtgenoot of aan een derde opdraagt, betekent dit dan dat deze gerechtelijke mandataris als het ware in de plaats komt van de andere echtgenoot en alle handelingen kan verrichten die deze zelf kon verrichten, dus zowel in het kader van het privaat, als van het gelijktijdig als van het gezamenlijk bestuur?

9. Wanneer een derde is aangewezen, houdt dit in dat hij niet alleen het eigen vermogen van de ongeschikt bevonden echtgenoot bestuurt, maar ook dat hij in geval van een gemeenschapsstelsel, handelingen van gelijklopend bestuur kan verrichten die ook alleen door de andere echtgenoot kunnen worden verricht (en waarvoor er dus geen behoefte aan overdracht bestond) en die door die echtgenoot geëerbiedigd moeten worden en dat hij ook toestemming moet verlenen aan de «bekwame» echtgenoot, wanneer deze rechtshandelingen wil verrichten waarvoor hij normaal de toestemming van zijn medeëchtgenoot nodig had. Bij echtgenoten die gehuwd zijn onder een stelsel van scheiding van goederen, zal zich dit beperken tot de gevallen bedoeld in art. 215 (vervreemding van de gezinswoning) en in art. 224 (schenkingen; persoonlijke zekerheden die de belangen van het gezin in gevaar brengen).

Bij echtgenoten gehuwd onder een gemeenschapsstelsel dient dit te gebeuren voor alle handelingen bedoeld in de artt. 1417, tweede lid, 1418 en 1419 B.W. Daar deze derde in de plaats komt van de medeëchtgenoot, heeft hij tevens ook de bevoegdheid de nietigheid te vragen van handelingen door de andere echtgenoot verricht in de gevallen van art. 1422 B.W.²⁸

Sommige auteurs²⁹ zijn dan ook van oordeel dat een derde zich hoe dan ook te veel zal moeten mengen in de intimiteit van het gezin, en achten de aanwijzing van een vreemde derde maar verantwoord t.a.v. het bestuur van het eigen vermogen en eventueel t.a.v. de uitoefening van het (afzonderlijk) beroep (art. 1417, eerste lid)³⁰.

Als de andere echtgenoot wordt aangewezen, heeft dit daarentegen tot gevolg dat aldus een monopolie van alle bestuursbevoegdheden ontstaat in de handen van de bewame echtgenoot, die dan machtiger zou zijn dan de man onder het wettelijk stelsel van de Code Napoléon³¹. Hoewel een dergelijk monopolie in het bestuur van alle gezinsvermogens in bepaalde gevallen zeer praktisch zou zijn, is het te vrezen dat het niet de nodige waarborgen zou bieden dat

de belangen van de ongeschikt bevonden echtgenoot voldoende worden gevrijwaard, zeker niet als de solidariteit tussen de echtgenoten niet meer zo intens blijft als de wetgever vermoedt en hun belangen niet gelijklopend zijn.

10. De argwaan van de rechtsleer tegenover art. 1426 (evenals tegenover art. 220, § 2) wordt daarbij geïnspireerd door het feit dat de uitwerking ervan zeer summier is en meer bepaald geen enkele bijkomende controle of vorm van rekenschap of stellen van zekerheid wordt voorgeschreven en ook aan de rechter geen opdracht wordt gegeven hierin te voorzien³².

Dit schijnt enigszins de bedoeling van de wetgever. Verslaggever Hambye preciseert in een latere commentaar bij de wet van 14 juli 1976³³ dat deze gerechtelijke mandataris, zo hem alle bevoegdheden werden overgedragen, geassimileerd dient te worden met een bij overeenkomst aangewezen lasthebber met de meest uitgebreide bevoegdheid. Hij heeft, in tegenstelling tot de voogd van de onbekwaamverklarde of de voorlopige bewindvoerder van sommige geestesgestoorden, geen bijkomende machtiging of homologatie nodig.

De rechtsleer³⁴ die van het begin af terughoudend stond tegenover algemene en ongenueanceerde bevoegdheidsoverdrachten (zowel in het kader van art. 1426 als van art. 220, § 2), heeft herhaaldelijk hiertegen gewaarschuwd. De rechtspraak gaf daar niet altijd gehoor aan³⁵.

11. In de rechtsleer werd daarom getracht eerst en vooral de monopoliepositie van de bewame echtgenoot af te zwakken zo hij/zij als gerechtelijk mandataris werd aangewezen. T.a.v. handelingen van gezamenlijk bestuur werd beweerd dat, ondanks een algemene bevoegdheidsoverdracht aan de andere echtgenoot, nog steeds een afzonderlijke machtiging van de rechtbank op basis van art. 1420 B.W. nodig blijft voor de handelingen opgesomd in de artt. 1417, tweede lid, 1418 en 1419³⁶. Als argument³⁷ werd naar voren gebracht dat een dergelijke algehele overdracht t.a.v.

³² In tegenstelling tot art. 219 van de Franse CC, dat voorbeeld was voor ons art. 220, § 2, B.W.: «Les conditions et l'étendue de cette représentation étant fixées par le juge».

³³ HAMBYE, J., *Répertoire Notarial*, tw. «Régimes matrimoniaux — Régime légal — Gestion du patrimoine commun et des patrimoines propres». *Rec. gén.*, 1978, nr. 22249 (209-254), 253.

³⁴ Zie bv. BAETEMAN, G., «Het primair huwelijksstelsel», *T.P.R.*, 1978, 282; PAUWELS, J.M., *Rechten en plichten van gehuwden. Het primair huwelijksstelsel*, Leuven, 1977, nr. 240; VIEUJEAN, o.c., in vn. 3, p. 36, die i.v.m. art. 220 spreekt van «le régime du renard libre dans le poulailler libre»; zie t.a.v. art. 1426 VIEUJEAN, E., *Recyclage Jeune Barreau*, gecit., p. 272.

³⁵ Ook in het enige andere gepubliceerde vonnis inzake art. 1426 (zie voetnoot 2) werd tot een overdracht van alle bevoegdheden overgegaan; uit de feiten en de motivering van het vonnis bleek echter vrij duidelijk dat deze maatregel daar verantwoord voor kwam; Cf. ook Rb. Gent, 12 mei 1980, gecit. in voetnoot 12.

³⁶ CASMAN, H., o.c., *T.P.R.*, 1978, 457; RAUCENT, o.c., nr. 684; het gelijkaardige art. 1426 van de Franse CC bepaalt dit uitdrukkelijk; contra HAMBYE, o.c., nr. 40, die met betrekking tot art. 220, § 2, stelt dat zodoende één echtgenoot alleen kan optreden waar anders beiden moeten optreden.

³⁷ VIEUJEAN, E., *Recyclage Jeune Barreau*, gecit., p. 270.

²⁸ CASMAN, H., o.c., *T.P.R.*, 1978, 458.

²⁹ CASMAN, H., o.c., *T.P.R.*, 1978, 458; VIEUJEAN, «Le régime légal, passif et gestion», in *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Ed. du Jeune Barreau, Brussel, 1977, p. 270-72.

³⁰ VIEUJEAN, o.c., loc. cit.; RAUCENT, L., o.c., in voetnoot 25, nr. 683.

³¹ VIEUJEAN, o.c., p. 271.

die handelingen niet kan gelden, waarom werd anders art. 1420 B.W. ingelast? Daarnaast werd gesteund op de wetsgeschiedenis van art. 1426. Dit artikel kwam tot stand uit een fusie van de artt. 1413 en 1426 van de tekst voorgesteld door de subcommissie. In die tekst kreeg de man nog het residuaire bestuur van het gemeenschappelijk vermogen toegewezen, residuaire want t.a.v. een reeks belangrijke rechtshandelingen werd in ontwerp-art. 1416 bepaald dat beide echtgenoten gezamenlijk dienden op te treden. Ontwerp-artikel 1419 bepaalde dat de vrouw voor dit residuaire bestuur in de plaats van de man kon worden gesteld zo deze bestuursongeschikt bleek of de belangen van het gezin in het gevaar bracht. Daar was het dus duidelijk de bedoeling deze algemene bevoegdheidsoverdracht t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen alleen te laten gelden voor het residuaire bestuur en niet voor de belangrijke bestuurshandelingen opgesomd in ontwerp-art. 1416. Ontwerp-artikel 1426 voorzag in de bevoegdheidsoverdracht t.a.v. het eigen vermogen van de andere echtgenoot in geval van verkwisting, zonder enige beperking.

Dat nadien de bestuursregeling gewijzigd werd en art. 1419 zodoende in een andere context kwam te staan, werd bij de uiteindelijke redactie van art. 1426 niet opgemerkt, zodat de uiteindelijke bedoeling van de wetgever niet duidelijk is. Daarom werd zekerheidshalve aan de rechters aangeraden³⁸ uitdrukkelijk in hun vonnis te preciseren dat de gemandateerde echtgenoot toch nog voor de rechtshandelingen opgesomd in artt. 1417, 2°, 1418 en 1419 bijzondere machtiging op basis van art. 1420 moet vragen. Deze suggestie werd door sommige rechtspraak opgevolgd³⁹, hoewel men zich kan afvragen of de rechter inderdaad de bevoegdheid heeft zijn gerechtelijk mandaat aldus te modaliseren (zie hierover verder nr. 15).

In de parlementaire voorbereiding kan daarnaast geen enkel argument gevonden worden om de bestuursbevoegdheid van de gemandateerde bewindvoerder t.a.v. het eigen vermogen van de ongeschikt bevonden echtgenoot te rechtvaardigen, wat m.i. meer nog dan t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen aangewezen is.

Een beroep op art. 1420 B.W. is daarnaast hoe dan ook uitgesloten t.a.v. het privaatieve en het concurrente bestuur waarbij de echtgenoot alleen kan optreden en de rechtbank nooit hoeft op te treden om hem te machtigen. Zo een derde als mandataris wordt aangewezen, dient hij al evenmin voor degelijke rechtshandelingen de toestemming van de bewindvoerder te vragen.

Tot dit privaatieve bestuur behoort o.m. het volledige bestuur, dus ook beschikkingsrecht, t.a.v. het eigen vermogen van de ongeschikt bevonden echtgenoot (enkele beperkingen van het primair stelsel niet te na gesproken) en het ligt voor de hand dat ook hier enige preciseringen wenselijk zijn. Inspiratie dient te worden gezocht — weer eens — in de algemene principes nu t.a.v. het bestuur van andermans vermogen.

13. Het lijkt mij aangewezen hier in de eerste plaats een beroep te doen op de algemene principes inzake bewindsbevoegdheid⁴⁰ en dit ongeacht of de vertegenwoordiger de medeëchtgenoot is dan wel een derde. De ene zowel als de andere wordt in een blijvende verhouding geplaatst tot andermans vermogen waarover hij aansprakelijk wordt gesteld⁴¹. Hem wordt dus een bewindsopdracht gegeven waarop we, bij gebreke van een specifieke regeling, althans die regels kunnen toepassen die gemeenschappelijk zijn aan elke bewindsopdracht.

Daar het daarenboven om een gerechtelijk mandaat gaat en dit, wat de fundamentele principes betreft, aan dezelfde regels onderworpen is als het conventioneel mandaat, kunnen ook meer specifiek sommige bepalingen van het lastgevingscontract van toepassing zijn⁴².

14. Dit betekent meer speciaal dat, met toepassing van de algemene principes, de bewindvoerder alleen maar de handelingen zal kunnen verrichten die nodig of nuttig zijn voor het behoud en de aspeculatieve vermeerdering van de waarde van het beheerde vermogen evenals voor zijn redelijke vruchtdraging⁴³.

Zodra evenwel een handeling voortgaande op de normale gang van zaken en rekening houdend met de concrete om-

³⁸ VIEUJEAN, E., *Recyclage Jeune Barreau*, gecit., p. 272.

³⁹ Charleroi, 10 maart 1982 (niet gepubliceerd): de echtgenote van een ten gevolge van een verkeersongeval zwaar gehandicapte man vroeg overdracht van al diens bevoegdheden zowel t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen als van het eigen vermogen ten voordele van haarzelf of (subsidiar) van een derde en dit vooral om de kapitalen te beheren die de man als schadeloosstelling had ontvangen en die dus tot zijn eigen vermogen behoorden. De rechtbank draagt al deze bevoegdheden over op de vrouw en voegt eraan toe, met uitdrukkelijke verwijzing naar Vieujean: «Que cependant le souci de la protection de son conjoint commande de préciser que les pouvoirs qui lui sont ainsi accordés ne lui permettent pas d'accomplir sans autorisation spéciale du tribunal les actes énumérés par les articles 1418 en 1419 du Code civil.» Deze beslissing is niet meteen duidelijk; de in artt. 1418 en 1419 opgesomde rechtshandelingen zijn rechtshandelingen in het kader van het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen en art. 1420 regelt een procedure om hiertoe machtiging te krijgen. De rechtbank schijnt nochtans te bedoelen dat ook voor dit soort handelingen in het kader van het bestuur van het eigen vermogen een bijzondere machtiging aan de rechtbank dient te worden gevraagd. De vraag is dan wel op basis van welke procedure. Zie hiervoor verder nr. 15.

⁴⁰ Vooral zoals uiteengezet in VAN GERVEN, W., *Bewindsbevoegdheid, rechtsvergelijkende bijdrage tot een algemene theorie van bewind over andermans vermogen*, Proefschrift Leuven, 1962; zie ook *Beginnelen van Belgisch Privaatrecht*, Dl. 1, Algemeen deel, nrs. 141 e.v.

⁴¹ Omschrijving van VAN GERVEN, Proefschrift, nr. 7.

⁴² Rb. Brussel, 22 oktober 1970, *J.T.*, 1971, 118 (implic.); PAULUS, C., en BOES, R., *A.P.R., Lastgeving*, nr. 54; DE PAGE, V, nr. 371: deze preciseert dat, als het vonnis de bevoegdheden van de gerechtelijke mandataris niet preciseert, de noodzakelijke aanwijzingen dienen te worden gevonden in de wet die toestaat hem aan te stellen; de wet zelf of de geest van de instelling die zij in het leven riep dienen te worden geraadpleegd (*Traité*, III, nr. 423, voetnoot 4).

⁴³ VAN GERVEN, o.c., nr. 40, die nochtans preciseert dat dit niet betekent dat de bewindvoerder geen enkele verrichting van speculatieve aard mag doen; bv. het aanhouden van speculatieve waarden kan verantwoord zijn in het kader van een alomvattende bewindspolitiek, bv. als tegenwicht voor al te soliede en daarom vaak laagrentende industriële waarden; uitgesloten is een fundamenteel-speculatieve ingesteldheid van de bewindvoerder.

standigheden daartoe strekt (wat Van Gerven de externe objectief vast te stellen doelgerichtheid noemt), is zij een (toegelaten) bewindshandeling. Rechtshandelingen die niet binnen deze objectieve grens vallen, kunnen niet rechtsgeldig door de bewindvoerder worden verricht, ook niet met machtiging. De sanctie is een (niet facultatieve) nietigheid. A priori kan gesteld worden dat alle rechtshandelingen om niet buiten deze objectieve grens vallen, daar zij een vermindering van het bewindsvermogen tot gevolg hebben zonder enige tegenprestatie⁴⁴.

Naast deze objectieve begrenzing dient ook een subjectieve te worden aangebracht⁴⁵. De bewindsbevoegdheid wordt immers aan de houder ervan uitsluitend verleend tot vervulling van een bepaalde functie ten dienste van een ander, in casu vrijwaring van het gezinsbelang, het gaat hier om wat men noemt een «functioneel recht»⁴⁶. Hieruit volgt dat het deze bewindvoerder niet toegestaan is zijn bevoegdheid voor een ander doel aan te wenden dan het behartigen van het gezinsbelang waarvoor zij hem is verleend. Dit blijkt trouwens uit de wet op het huwelijksvermogensrecht zelf, zeker wat het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen betreft (artt. 1415 en 1426), maar ook wat het bestuur van het eigen vermogen betreft (art. 1426).

De bewindvoerder die zijn bevoegdheden aanwendt tot een ander doel dan waartoe ze hem zijn verleend, maakt zich schuldig aan bevoegdheidsafwending. De sanctie is de niet-tegenwerpelijheid⁴⁷.

Het duidelijkste voorbeeld van bevoegdheidsafwending is dat waarbij de bewindvoerder van zijn bevoegdheden gebruik maakt in zijn eigen belang of in dat van zijn vrienden of erfgenamen⁴⁸, maar is daartoe niet beperkt. Het is trouwens niet nodig dat hij geïnspireerd werd door een laakbaar motief, voldoende is dat een andere — zij het een rechtmatige — bedoeling voorzit dan die waartoe de bevoegdheid hem is verleend⁴⁹.

Ik ben van oordeel dat in elk geval een dergelijke objectieve en subjectieve begrenzing dient te worden gesteld aan de bestuursbevoegdheid van de andere echtgenoot of van de derde⁵⁰, wanneer hem krachtens art. 1426 alle bevoegdheden zijn overgedragen.

15. Moet of kan men nog verder gaan in deze beperking? De volgende stap zou dan zijn dat de gemandateerde bepaalde rechtshandelingen die zeer belangrijk zijn maar die duidelijk binnen de objectieve grens liggen, niet zo maar alleen kan verrichten, maar wel na enige controle bv. na machtiging van de rechtbank. De moeilijkheid is dat, zoals gezegd, art. 1426 hierover met geen woord rept. Hier

kan de assimilatie met het conventionele mandaat een oplossing bieden in zoverre men bovendien de overdracht, door de rechtbanken, van «het bestuur» of «van alle bevoegdheden» gelijkschakelt met een lastgeving in algemene bewoordingen uitgedrukt⁵¹. Overeenkomstig art. 1988 B.W. zou dan deze gerechtelijke mandataris ondanks een algehele bevoegdheidsoverdracht slechts daden van beheer kunnen verrichten zowel t.a.v. het gemeenschappelijk als t.a.v. het eigen vermogen⁵² (zodat een restrictie van de rechter t.a.v. belangrijke rechtshandelingen overbodig zou zijn).

Ingevolge datzelfde art. 1988 zou hij om goederen te vervreemden of met hypotheek te bezwaren of om enige daad van eigendom te verrichten een uitdrukkelijke lastgeving nodig hebben. In casu kan dat alleen een specifieke machtiging van de rechter zijn. De vraag is dan wel op basis van welke procedure dit opnieuw zou kunnen gebeuren nu in art. 1426 niets ter zake is geregeld, wil men niet tot het besluit gedwongen worden dat dergelijke rechtshandelingen niet mogelijk zouden zijn, wat de wetgever juist door het inlassen van art. 1426 wilde vermijden.

Wat de belangrijke rechtshandelingen betreft met betrekking tot het gemeenschappelijk vermogen, kan zeker een beroep gedaan worden op art. 1420 B.W. hoewel de categorie «enige daad van eigendom te verrichten» ruimer lijkt dan de handelingen opgesomd in de artt. 1417, tweede lid, 1418 en 1419 B.W. Wat daden van bestuur t.a.v. het eigen vermogen betreft, lijkt mij alleen een beroep op 220, § 2, B.W. mogelijk.

Daar bij hypothese aan de andere echtgenoot zijn bestuursbevoegdheden ontnomen zijn op basis van art. 1426 B.W., kan men beweren dat hij zich in de (juridische) onmogelijkheid bevindt zijn wil te kennen te geven⁵³. Wel kan

⁵¹ In hoeverre dit in strijd is met Hambye's omschrijving van een bij overeenkomst aangewezen lasthebber met de meest uitgebreide bevoegdheid (zie boven, nr. 10) is niet meteen te zeggen omdat niet duidelijk is wat met deze meest uitgebreide bevoegdheid is bedoeld.

⁵² In een ruime betekenis zie DE PAGE, V, nr. 391; PLANIOL en RIPERT, XI, nr. 1463. Ook VIEUJEAN, *Recyclage Jeune Barreau*, gecit., p. 272, beperkt de bevoegdheid van de vertegenwoordiger tot daden van beheer, in de interpretatie van art. 1417, § 1.

Rb. Brussel, 30 juni 1982, schijnt deze stelling te bevestigen. Een echtgenote, wier man ernstig verslaafd was aan de drank, hierdoor zijn betrekking had verloren en niet naar een nieuwe zocht, vroeg aan de rechtbank op basis van de artt. 215 en 1420 machtiging om alleen de echtelijke woning, die tot het gemeenschappelijk vermogen behoorde, te mogen verkopen ten einde de hypothecaire lening die voor de aankoop ervan was aangegaan te kunnen aflossen, daar zij niet meer in staat waren de afbetalingen te doen; zij vroeg daarnaast dat op basis van art. 1426 aan de man zijn bestuursbevoegdheden t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen zouden worden ontnomen en aan haar overgedragen. De rechtbank willigde dit driedubbel verzoek in, waaruit afgeleid moet worden dat zij niet van oordeel was dat een algehele bevoegdheidsoverdracht t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen impliceert dat de gemandateerde echtgenoot alleen de gemeenschappelijke gezinswoning kon vervreemden maar hiertoe een specifieke machtiging op basis van art. 215 of 1420 nodig heeft.

⁵³ Een beroep op art. 215 B.W. t.a.v. de gezinswoning lijkt mij niet mogelijk daar in dat artikel — in tegenstelling tot art. 1420

⁴⁴ VAN GERVEN, o.c., nr. 42; vgl. PUELINCKX-COENE, o.c., 507 e.v.

⁴⁵ VAN GERVEN, o.c., nrs. 96 e.v.

⁴⁶ Uitdrukking door van Gerven overgenomen van professor J. DABIN, *Le droit subjectif*, Parijs, 1952, p. 217 e.v.

⁴⁷ VAN GERVEN, o.c., nr. 100, met eventuele correcties ter bescherming van te goeder trouw zijnde derden.

⁴⁸ VAN GERVEN, o.c., nr. 107.

⁴⁹ VAN GERVEN, o.c., nr. 111.

⁵⁰ T.a.v. de derde geldt dit alleen voor handelingen van privaatief en concurrent bestuur, t.a.v. handelingen van gezamenlijk bestuur volstaat de toestemming van de andere echtgenoot.

in dit geval alleen de medeëchtgenoot en dus niet de derde in de plaats gesteld worden. Het bezwaar dat de ongeschikte echtgenoot reeds een wettig vertegenwoordiger heeft en dus op art. 220, § 2, geen beroep kan worden gedaan, kan weerlegd worden door dit vereiste te interpreteren als «geen lasthebber of wettelijk vertegenwoordiger bevoegd deze rechtshandeling te verrichten».

De procedure verloopt ook hier op verzoekschrift en de beschikking dient binnen vijftien dagen te worden gewezen, zodat de bijkomende «hinder» niet te groot zou zijn.

Op art. 220, § 2, zou ook een beroep kunnen worden gedaan voor die daden van eigendom t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen die niet via art. 1420 B.W. rechtsgeldig kunnen worden verricht.

In deze optiek zouden belangrijker daden dan die van beheer die zonder een dergelijke voorafgaandelijke machtiging alleen zouden zijn verricht, overeenkomstig het gemeene recht door de rechter nietig moeten worden verklaard.

16. Een vraag die dan dient te worden gesteld is: wie kan de rechtshandelingen wraken die de vertegenwoordiger met overschrijding van de aldus gestelde grenzen heeft verricht?

In de eerste plaats komt de ongeschikt bevonden echtgenoot in aanmerking — nadat zijn ongeschiktheid is opgeheven — en zijn rechtsopvolgers. Dit betekent in concreto dat de handelingen in vele gevallen slechts na het overlijden van de ongeschikt bevonden echtgenoot zullen kunnen worden aangevallen door zijn erfgenamen (waartoe nu ook de medeëchtgenoot behoort).

Kan, wanneer de bevoegdheden aan een derde zijn opgedragen, de medeëchtgenoot tijdens het leven van de ongeschikt bevonden echtgenoot optreden? Men kan stellen dat, aangezien de derde in de plaats treedt van de ongeschikt bevonden echtgenoot, de andere echtgenoot t.a.v. die derde ten minste een beroep kan doen op de regels van het huwelijksvermogensrecht die hij normaal tegen zijn medeëchtgenoot had kunnen invoeren. Als het bv. gaat om rechtshandelingen van gezamenlijk bestuur is de toestemming van de medeëchtgenoot nodig; als deze om welke reden ook over het hoofd is gezien, bieden de artt. 224 en 1422, 1°, B.W. een specifieke sanctie, nl. facultatieve nietigheid, te vorderen binnen een jaar nadat de medeëchtgenoot op de hoogte is van de feiten.

Voor handelingen van privaat en gelijklopend bestuur is geen enkele medewerking van de medeëchtgenoot nodig, zodat het feit dat hij niet akkoord gaat, op zichzelf geen enkel gevolg kan hebben. Betreffende deze handelingen het gemeenschappelijk vermogen, dan kunnen zij nog aangevallen worden door de medeëchtgenoot als zij verricht zijn met bedrieglijke benadeling van zijn rechten en dit op grond van art. 1422, 3°, met de zonet omschreven sanctie. Wat het bestuur van het eigen vermogen betreft, kan hij in enkele gevallen een beroep doen op art. 224⁵⁴ en verder zal hij slechts aan de alarmbel van art. 1426 B.W. kunnen trekken ten einde (preventief) voor de toekomst het gezinsbe-

lang tegen groter onheil te beveiligen. We kunnen zelfs verder gaan in deze vergelijking en stellen dat de medeëchtgenoot ook kan eisen dat de bestuursbevoegdheden aan de vertegenwoordiger worden ontnomen, zo deze blijkt geeft van ongeschiktheid of de belangen van het gezin in het gevaar brengt. Volgens van Gerven⁵⁵ behoort evenwel de mogelijkheid voor belanghebbenden om in geval van wanbeheer of niet-ervulling van de opdracht de bewindsopdracht te laten herroepen door de rechtbank die de bewindsvoerder aanstelde, tot de algemene principes die de bewindsbevoegdheid beheersen, zodat deze assimilatie overbodig is.

De vraag blijft dan nog of de medeëchtgenoot tijdens het leven van de ongeschikt bevonden echtgenoot buiten de gevallen van art. 224 B.W. ook curatief de geldigheid van individuele handelingen van bestuur van het eigen vermogen die door de wettige vertegenwoordiger ten onrechte zijn verricht, zal kunnen aanvallen op deze hierbij de daarnet gestelde grenzen heeft overschreden. Daar deze wettige vertegenwoordiger een bewindsopdracht kreeg in het belang van het gezin, dus ook ter bescherming van de medeëchtgenoot, lijkt mij het antwoord hierop positief te moeten zijn. Hiervoor zal men niet kunnen steunen op enig artikel in het kader van het huwelijksvermogensrecht maar wel op de daarnet uiteengezette algemene principes ter zake, zodat we evenwel opnieuw (vgl. nr. 7) tot het merkwaardige resultaat zouden komen dat ter vrijwaring van het gezinsbelang handelingen in het kader van het bestuur van het eigen vermogen langer en efficiënter kunnen worden aangevochten dan die t.a.v. het gemeenschappelijk vermogen, dat nochtans het vermogen is dat bij uitstek geaffecteerd is aan het gezinsbelang. De enige zinnige oplossing lijkt mij opnieuw art. 1422 ook hier in geen enkele hypothese van toepassing te verklaren.

Het is immers de echtelijke solidariteit die het in de tijd beperkte en facultatieve van de sanctie van art. 1422 verantwoordt. Derden mogen aannemen dat echtgenoten na een minimum van onderling overleg optreden en in zekere mate de gevolgen van elkaars optreden moeten aanvaarden. Een niet-tevreden echtgenoot moet zich hiertegen slechts in beperkte mate en binnen een beperkte termijn kunnen verzetten.

Een dergelijke redenering gaat evenwel alleen voor het echtpaar op zo beide echtgenoten werkelijk kunnen optreden en er van echtelijke solidariteit sprake kan zijn. Zij kan zeker niet toegepast als een van de echtgenoten bestuursongeschikt bevonden is en door een derde wordt vertegenwoordigd. T.a.v. die vreemde met bewindsopdracht dienen ruimere regels te gelden. Derden zijn van deze gewijzigde situatie op de hoogte niet alleen door de voorzienbare publicatie maar door het doodeenvoudige feit dat een vertegenwoordiger en niet de echtgenoot optreedt.

17. Uit de assimilatie met het conventionele mandaat kan daarnaast worden afgeleid dat de opdracht van de vertegenwoordiger eindigt bij de dood, de onbekwaamverklaring of het kennelijk onvermogen van de vertegenwoordiger zelf of van de ongeschikt bevonden echtgenoot⁵⁶ (art.

B.W. — alleen in de hypothese is voorzien van een ongegronde weigering.

⁵⁴ Schenken en het stellen van een persoonlijke zekerheid zullen trouwens niet binnen de objectieve grens vallen.

⁵⁵ VAN GERVEN, o.c., nr. 237.

⁵⁶ Het lijkt uitgesloten dat deze nog onbekwaam verklaard zal worden.

2003 B.W.). Zoals de conventionele mandataris zal deze gerechtelijke mandataris aansprakelijk zijn voor de schade die bij het niet-uitvoeren van zijn opdracht is ontstaan (art. 1981) en zal hij bij het einde van zijn mandaat rekenschap moeten geven⁵⁷. Deze verplichting bestaat ook tussen echtgenoten, maar wordt er gerelativeerd; deze versoepeling lijkt mij verantwoord bij conventioneel mandaat tussen twee bekwame echtgenoten, minder in het kader van deze wettige vertegenwoordiging. Het zal dan in elk geval de mandataris geraden zijn een nauwkeurige boekhouding erop na te houden.

18. De organisatie van het bestuur van iemands vermogen die daar zelf niet toe in staat is, blijkt een moeilijke aangelegenheid. Er dient immers rekening te worden ge-

⁵⁷ R.P.D.B., VII, tw. «Le mandat», nr. 501.

houden met twee tegenover elkaar staande vereisten. De regeling moet praktisch en soepel zijn (dus weinig inmening en controle), maar anderzijds toch voldoende waarborgen bieden voor een goede bescherming van dat in gebreke blijvend iemand (dus toch beveiligingsmechanismen en beperkingen). Terwijl vroeger het accent op het laatste lag, is men bij de in het kader van het huwelijksvermogensrecht ingevoerde maar weinig uitgewerkte regeling op het eerste gezicht in het andere uiterste gevallen. Aan de rechtsleer en de rechtspraak komt de taak toe deze summiere regeling te expliciteren en de scherpste hoeken af te ronden.

In deze studie werd gepoogd, wellicht tegen de wil in van de wetgever een systeem uit te werken dat het mogelijk maakt de klepel inderdaad weer in het midden te brengen; hiertoe dient evenwel een onvermijdelijke prijs te worden betaald, een verzwaren van de procedure.

M. PUELINCKX-COENE

BEHANDELING EN BERECHTING BIJ VERSTEK. ARTIKELN 802 TOT 805 GER. W.

1. Hoewel het Gerechtelijk Wetboek reeds meer dan tien jaar in werking is, bestaat er nog steeds onzekerheid en verwarring over de interpretatie en de draagwijdte van de artikelen 802 e.v. Ger. W.

Met enige overdrijving zou men de indruk kunnen krijgen dat elk rechtscollège, of erger nog, elke kamer van een zelfde rechtscollège, er een eigen interpretatie op nahoudt, wat de rechtszekerheid niet ten goede komt.

De gegevens die we in de parlementaire voorbereiding kunnen vinden zijn uiterst karig (Van Reepinghen, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel 1964, deel I, p. 325; Rapport De Baeck, *Pasin.*, 1967, 861).

I. Enkele algemene begrippen en vragen

2. a) «Verstek» en «verstekvonnis». Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen «verstek», dit is de verstekprocedure, of nog, het feit niet te verschijnen, en een «verstekvonnis». Het vorderen van verstek betekent dat een partij aan de rechter vraagt vast te stellen dat een andere partij niet verschenen is. «Verstek» houdt dus alleen in, de vaststelling dat de procedure, of een bepaalde fase daarvan of een bepaalde proceshandeling, niet op tegenspraak verloopt wegens het niet verschijnen van een partij.

3. Een partij maakt verstek wanneer zij niet verschijnt op een terechtzitting waarop de zaak waarin zij partij is, is vastgesteld of verdaagd.

4. Het feit of een partij al dan niet geconcludeerd heeft, is zonder belang wanneer het erom gaat uit te maken of die partij verstek maakt of niet. Het Gerechtelijk Wetboek heeft het onderscheid tussen verstek bij gebrek aan verschijning of bij gebrek aan conclusie niet gehandhaafd (Rasir, R., «La procédure», in *Etude du Code judiciaire*, Seminarie te Ligneuville, p. 80).

Daaruit volgt dat alleen het niet verschijnen op een bepaalde zitting als verstek kan worden beschouwd. Het is dan ook onjuist te zeggen, dat de conclusies aan een geding een contradictoir karakter geven (*contra*: Brussel, 1 december 1977, *B.R.H.*, 1980, 70, met noot, en *B.R.H.*, 1978, 349).

5. Een vonnis wordt bij verstek gewezen wanneer een partij, tegen wie vonnis gevorderd wordt, niet verschijnt ter terechtzitting waarop de debatten gesloten worden of op de zitting waarop de datum van sluiting der debatten wordt vastgesteld (het kan gebeuren dat partijen op tegenspraak gepleit hebben maar dat ze vragen de datum van sluiting van debatten te verdagen, b.v. omdat een van hen nog een stuk wenst neer te leggen. Wanneer dat stuk dan inderdaad op de vastgestelde datum wordt neergelegd en de andere partij verschijnt op die terechtzitting niet meer, dan zal de rechter toch een vonnis op tegenspraak wijzen).

6. b). *Wie is «verschenen»?* Wie persoonlijk tijdens een proceshandeling aanwezig was en zijn aanwezigheid kenbaar heeft gemaakt; wie door een advocaat vertegenwoordigd was of door één van de in artikel 728, tweede en derde lid, Ger. W. opgesomde personen; wie de bepalingen van artikel 729 Ger. W. heeft nageleefd.

7. Terloops zij hier nog opgemerkt dat de onderlinge overeenstemming van de advocaten ondubbelzinnig moet blijken, opdat artikel 729 Ger. W. van toepassing kan zijn. Het volstaat niet, hoewel dat zeer vaak gebeurt, dat een advocaat in een eenzijdige brief aan de griffie of aan de rechtbank laat weten dat hij in die zaak optreedt, opdat de door artikel 728 Ger. W. voorgeschreven verschijning vervangen wordt.

8. Al te vaak wordt uit het oog verloren dat ook bij de schriftelijke procedure (artt. 755 en 756 Ger. W.) de ver-

schijning ter zitting vereist is, wat onvermijdelijk volgt uit de verplichting, de dossiers ter zitting neer te leggen.

9. *c) Eens verstek, altijd verstek?* Het kan gebeuren dat een partij wel verschijnt maar in de loop van de procedure bekend maakt dat zij niet verder wenst te verschijnen of eenvoudig niet meer verschijnt. In dat geval worden de proceshandelingen bij verstek voortgezet, eventueel tot de partij die verstek laat gaan weer verschijnt.

Hoewel de meningen daarover uiteenlopen, komt het ons voor dat er enkel sprake kan zijn van een bij verstek gewezen vonnis, wanneer een partij niet aanwezig was op de terechtzitting waarop de debatten gesloten werden, m.a.w., op de terechtzitting waarop de zaak voor advies wordt medegedeeld aan het openbaar ministerie of waarop ze, zo ze niet mededeelbaar is, in beraad wordt gesteld (zie echter nr. 5 supra).

10. Er blijkt echter geen enkele algemene tekst of principe te bestaan in het gerechtelijk recht, waardoor het een partij die verstek laat gaan verboden wordt in een bepaald stadium van de procedure te voorschijn te komen en in te haken, zodat de procedure op tegenspraak wordt voortgezet en kan leiden tot een op tegenspraak gewezen vonnis. Het is m.a.w. het al dan niet verschijnen bij de sluiting van de debatten (zie nogmaals, nr. 5 supra), dat bepaalt of t.a.v. een partij het vonnis op tegenspraak dan wel bij verstek wordt gewezen.

11. Wordt nochtans het debat heropend, dan blijft dat debat in dezelfde staat als waarin het gesloten is. De artikelen 772 en 775 Ger. W. spreken terecht over «verschijnende» en «verschenen» partijen. De niet verschenen partij mag niet meer verschijnen n.a.v. de heropening (*Verslag Van Reepinghen*, deel I, p. 321: «Enkel de partijen die verschenen zijn bij de eerste debatten kunnen er de heropening van vragen. Zij ook hebben enkel het recht om te verschijnen bij de heropening van de debatten. Een partij die verstek maakt voor de sluiting van de debatten kan de heropening niet vragen, noch verschijnen ter gelegenheid van die heropening»).

Dit belet uiteraard niet dat wanneer bij verstekvonnis b.v. enige onderzoeksmaatregel wordt bevolen, expertise, getuigenverhoor e.d., de partij die voordien verstek liet gaan daarop aanwezig mag zijn en de procedure verder op tegenspraak kan verlopen.

12. Samenvattend durven we volhouden dat een procedure afwisselend bij verstek en op tegenspraak of omgekeerd kan verlopen en dat alleen de verschijning of het niet verschijnen, in de hierboven gegeven betekenis, in de eindfase, bepalend is voor de aard van de genomen beslissing.

13. *d) Ambtshalve verstek?* Hoe onwaarschijnlijk dit ook moge klinken, er bestaan nog rechters die in zaken waarin het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is, menen dat zij amtsshalve bij verstek mogen vonnissen, als geen van de partijen verschijnt. Dit druist duidelijk in tegen het accusatoir karakter van de rechtspleging én tegen artikel 1138, 2°, Ger. W. (De Corte, R., en Laenens, J., «De verstekprocedure en de taak van de rechter bij verstek», nr. 58, *T.P.R.*, 1980, 473; Van Damme, J., *Over de mysteries van de artikelen 730, 750, 751, 752, 753, 802, 803 en 804 van het Gerechtelijk Wetboek*, Brugge, s.d., uitg. Conferentie van de jonge balie Brugge, p. 3).

14. *e) Rol van de rechter bij verstek.* Het uitdiepen van dit probleem zou ons te ver leiden en zou trouwens in een veel bredere context moeten worden bestudeerd dan specifiek in de verstekprocedure.

Twee extreme standpunten worden hier verdedigd. Bepaalde rechters hebben de neiging om in de huid van de partij die verstek laat gaan te kruipen en in diens plaats excepties en verweermiddelen op te werpen, — ook die welke hij niet amtsshalve moet opwerpen — waaraan die partij wellicht zelf nooit gedacht zou hebben. Anderen zijn van mening dat de partij die verstek laat gaan de gevolgen van zijn inactiviteit maar moet dragen en wijzen de gestelde vordering blindelings toe.

De juiste oplossing, die alleszins op een grondig onderzoek van uitgangsprincipes zou moeten berusten, zal ongetwijfeld wel ergens tussen die twee extremen liggen.

15. De rechter moet natuurlijk amtsshalve onderzoeken wat van openbare orde is (b.v. bevoegdheid ratione materiae, de nietigheden die onder art. 862 Ger. W. vallen, de bepalingen van art. 630, derde lid, Ger. W. — waarover geen eensgezindheid bestaat — de termijnen om een rechtsmiddel aan te wenden, eventueel de voorwaarden voor de toepassing van art. 807 Ger. W., enz.).

Voor het overige moet hij aan de hand van de hem overgelegde stukken oordelen of de vordering van de verschijnende partij voldoende bewezen is en of ze wettelijk verantwoord is. Verder moet hij o.i. zeker niet gaan. (In verband met deze zeer omstreden materie, zie o.a.: De Corte, R., en Laenens, J., *op. cit.*; Krings, E., en De Coninck, B., «Het amtsshalve aanvullen van rechtsgronden» *T.P.R.*, 1982, 678, nr. 30 en voetnoot 51; Kohl, A., «Pouvoirs et devoirs du juge statuant par défaut», *J.T.*, 1972, 329-332; Van Compennolle, J., «L'office du juge et le fondement du litige», *R.C.J.B.*, 1982, 14-38.)

16. *f) Andere problemen.* Uiteraard rijzen in verband met de verstekprocedure nog een reeks problemen die een ruimere draagwijdte hebben dan in het raam van een artikelsgewijze en vooral praktisch bedoelde bespreking aan bod kan komen. We verwijzen naar de beknopte bibliografie infra.

17. Deze beide artikelen kunnen het best samen behandeld worden. Uiteraard vindt art. 805 ook toepassing in de in de artikelen 803 en 804 bedoelde gevallen.

18. Wanneer een partij in het begin of in de loop van de terechtzitting «verstek» gevorderd heeft, betekent dit in de praktijk doorgaans dat zij vonnis bij verstek vordert. De rechter neemt daarvan akte.

Als de partij die verstek gevorderd heeft verdwijnt en niet meer opdaagt vóór het einde van de terechtzitting, dan zal de rechter op het einde van die zitting een verstekvonnis moeten uitspreken, zelfs indien de partij tegen wie verstek werd gevorderd, is komen opdagen nadat de andere partij verstek had gevorderd.

Kan de partij tegen wie verstek gevorderd is de andere partij nog te pakken krijgen vóór het einde van de terechtzitting én gaat die andere partij akkoord, dan kunnen ze samen aan de rechter vragen het verstek te zuiveren (art. 805 Ger. W.). Dat betekent dus eenvoudig dat er geen vonnis bij verstek zal worden gewezen. Het vonnis wordt op tegenspraak gewezen, tenzij de partijen een verwijzing naar de rol of de verdaging vragen. Vanaf de zuivering wordt

het proces op tegenspraak voortgezet, althans zolang beide partijen blijven verschijnen.

19. We spraken reeds (supra, nr. 2) over het onderscheid tussen «verstek» en «verstekvonnis». De realiteit van dit verschil komt duidelijk tot uiting in de combinatie van de artikelen 802 en 805 Ger. W. De verschijnende partij vraagt «verstek» op de inleidende zitting en pas op het einde van die zitting verleent de rechter «verstekvonnis».

20. Dit onderscheid wordt door sommigen (zie b.v. Caenepeel, C., noot onder Rb. Brugge, 25 juni 1973, *R.W.*, 1973-74, 1177) doorgetrokken tot een subtiële gevolgtrekking, die juridisch zeer verdedigbaar is maar die in de praktijk wellicht tot moeilijkheden kan leiden.

De eiser — het kan natuurlijk ook de verweerder zijn maar we houden het gemakshalve bij het «quod plerumque fit» — kan zich ertoe beperken op de inleidende zitting verstek te vorderen, zonder verstekvonnis te vragen. Hij zal zijn bedoeling dan wel erg duidelijk tot uiting moeten brengen en er akte van laten nemen, om elk misverstand te vermijden. Hij kan dan de zaak laten verdagen of naar de rol verwijzen, om nadien bepaling van een rechtsdag te vragen (zie infra, nr. 28). Het is mogelijk, hoewel dit theoretisch uitgesloten zou moeten zijn, dat een eisende partij vonnis bij verstek vraagt doch de rechter, om welke reden dan ook, weigert het te verlenen.

21. Terloops wordt hier opgemerkt dat heel wat rechtspractici van mening zijn dat bij verstek geen verdaging zou kunnen worden gevraagd, een mening die echter geen steun vindt in het Gerechtelijk Wetboek en die trouwens wordt tegengesproken door de tekst zelf van art. 803 Ger. W.

22. Eiser kan nalaten op de inleidende zitting verstek te vorderen ondanks de afwezigheid van de tegenpartij. Ofwel verschijnt hij zelf niet, ofwel vraagt hij verdaging of verwijzing naar de rol. Dat zal b.v. het geval zijn wanneer de eiser weet dat de verwerende partij een advocaat geraadpleegd heeft en het een zaak betreft die geen kans heeft op de inleidende zitting te worden aangehouden.

III. Artikel 803 en 804 Ger. W.

23. We trachten de in de praktijk meest voorkomende situaties op een rijtje te zetten en de oplossing te zoeken.

Hoewel uiteraard de afwijzing van de vordering van de niet verschijnende eiser kan worden gevorderd, worden de voorbeelden terwille van de duidelijkheid beperkt tot de veronderstelling dat A eiser en B verweerder is.

A. Partij B verschijnt niet op de inleidende zitting

24. Wat kan er gebeuren? a) A vordert verstek én vonnis bij verstek (art. 802 Ger. W.); b) A is zelf niet verschenen, of hij vraagt verwijzing naar de rol of hij vraagt verdaging; hij heeft op de inleidende zitting geen verstek gevorderd; c) A heeft wél verstek gevorderd maar geen verstekvonnis;

Alleen de sub b) en c) vermelde mogelijkheden zijn in het raam van de artikelen 803 en 804 Ger. W. van belang.

25. b) Wil A verstekvonnis ten laste van B vragen, hetzij op de zitting waartoe de zaak verdaagd is, hetzij na overeenkomstig art. 750 Ger. W. een rechtsdag gevraagd en

verkregen te hebben, dan moet hij de griffier overeenkomstig art. 803 Ger. W. schriftelijk verzoeken B bij gerechtsbrief op te roepen.

26. Hoewel dit wel gebruikelijk is, komt het niet onontbeerlijk voor dat die gerechtsbrief expliciet melding maakt van art. 803 Ger. W. Verstekvonnis kan immers ook verleend worden als B bij gewone gerechtsbrief (art. 750 Ger. W.) is opgeroepen. B weet immers of moet weten dat hij een bepaald risico loopt als hij verstek laat gaan.

27. Indien art. 803 van toepassing is, moet de rechter dan nagaan of de verstekmakende partij de gerechtsbrief al dan niet ontvangen heeft?

Het oproepen per gerechtsbrief is een wijze van kennisgeving (art. 32 Ger. W.).

De kennisgeving bestaat uit de toezending van de gerechtsbrief (art. 32, 2°, Ger. W.), in de vormen die de wet voorschrijft (art. 46, par. 1, Ger. W.). Uit de combinatie van art. 46, § 1, tweede lid, Ger. W. en art. 37, waarnaar in art. 46, § 1, tweede lid, trouwens verwezen wordt, mag worden afgeleid dat de kennisgeving heeft plaatsgehad op het ogenblik van de afgifte van de gerechtsbrief door de post aan de geadresseerde aan zijn woonplaats, of aan het politiecommissariaat of aan de burgemeester, een schepen of een ambtenaar die daartoe opdracht heeft.

De rechter moet nagaan of deze pleegvormen zijn nageleefd maar dient, zodra de kennisgeving in de zojuist geschetste zin vaststaat, niet meer na te gaan of de betrokkene de gerechtsbrief ook werkelijk in handen gekregen heeft, al dan niet door eigen nalatigheid. Dit belet evenwel niet dat heel wat rechters geen verstekvonnis willen verlenen wanneer blijkt dat de gerechtsbrief de verstekmakende partij niet bereikt heeft (zie o.a. Gutt, E., en Linsmeau, J., «Examen de jurisprudence (1971 à 1978) — Droit judiciaire», *R.C.J.B.*, 1980, 450, nr. 32).

Allicht speelt hier, bewust of onbewust, het algemeen rechtsprincipe van de rechten van de verdediging een rol.

28. c) Het is niet uitgesloten, hoewel het niet vaak zal voorvallen, dat een partij, enkel en alleen om de latere toepassing van art. 803 Ger. W. uit te sluiten, op de inleidende zitting verklaart verstek te vorderen (zie nr. 20). Hij zal dan wel de voorzorg moeten nemen te beklemtonen dat hij geen vonnis bij verstek vordert, zoniet is de kans zeer groot dat de rechter, voortgaande op de gebruikelijke terminologie, op het einde van de terechtzitting een verstekvonnis uitsprekt. Immers, op een inleidende zitting waarop enkele tientallen, zoniet honderden zaken opgeroepen worden, beperkt een partij die geen tegenpartij ontwaart of ook niet door de tegenpartij gecontacteerd werd, zich vaak ertoe, bij het oproepen van de zaak, het woord «verstek» uit te spreken en te verdwijnen. Iedereen heeft dan wel begrepen dat hij verstekvonnis vordert.

Heeft A dus op de inleidende zitting verstek gevorderd maar geen verstekvonnis gevraagd, dan zal hij op een latere zitting verstekvonnis kunnen vorderen, zonder dat een gerechtsbrief moet worden verzonden.

29. Er hoeft theoretisch geen vrees te bestaan dat de tegenpartij verrast zou worden en de datum niet zou kennen, daar art. 754 Ger. W. de griffier oplegt een gewoon bericht te zenden aan de advocaten van de partijen, of aan de partij zelf indien zij geen advocaat heeft, zo de zaak verdaagd wordt. Artikel 754 Ger. W. staat in de afdeling «bepaling

van de rechtsdag en verdaging» en blijkt wel een algemene draagwijdte te hebben

B. Partij B verschijnt wel op de inleidende zitting

30. A kan dan uiteraard verstek noch vonnis bij verstek vorderen op de inleidende zitting.

Ofwel wordt de zaak dadelijk op tegenspraak behandeld of verdaagd (art. 735, eerste lid, Ger. W.), ofwel wordt ze naar de rol verwezen en nadien overeenkomstig art. 750 Ger. W. vastgesteld. In dit laatste geval verwittigt de griffier per gerechtsbrief (art. 750, derde en vierde lid, Ger. W.). In principe kent B dus de nieuwe datum.

31. B verschijnt niet op de zitting waarop de zaak op tegenspraak verdaagd is of waarop ze overeenkomstig art. 750 Ger. W. is bepaald of nog, B verschijnt wél maar komt dan weer niet opdagen op een latere zitting waartoe de zaak andermaal op tegenspraak verdaagd is.

In al die gevallen is art. 803, Ger. W. duidelijk niet van toepassing. Immers, B is geen niet verschenen partij, «tegen wie op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd», of, anders uitgedrukt, B is op die latere zitting weliswaar een niet verschenen partij maar één tegen wie op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd om de eenvoudige reden dat hij daar aanwezig was.

Artikel 804 Ger. W. zegt dat er dan vonnis bij verstek kan worden gevorderd. Hier is dus uiteraard geen gerechtsbrief vereist.

C. Variaties op het thema

32. In de loop van een aanslepend proces kan er van alles gebeuren. We denken b.v. aan twee niet eens zo zeldzame gevallen.

B. verschijnt niet op de inleidende zitting. Hij wordt per gerechtsbrief opgeroepen en verschijnt. Op die zitting wordt de zaak op tegenspraak verdaagd maar op de zodoende bepaalde zitting komt B weer niet opdagen. We menen dat hier art. 804 Ger. W. van toepassing is, dus: geen gerechtsbrief nodig om verstekvonnis te vorderen.

33. B. verschijnt wel op de inleidende zitting. De zaak wordt op tegenspraak verdaagd. B komt niet opdagen maar A vraagt toch verdaging (verwittiging overeenkomstig art. 754 Ger. W.). B verschijnt weer niet. Ook hier kan o.i. verstekvonnis gevraagd worden zonder voorafgaande gerechtsbrief.

34. De vraag kan echter gesteld worden of het, om moeilijkheden van deze aard te vermijden, niet aangewezen zou zijn dat de partij die van zins is verstekvonnis te vragen, steeds bij gerechtsbrief zou laten oproepen.

D. Andere interpretaties

35. a) Heel wat magistraten zijn van mening dat de artikelen 803 en 804 Ger. W. als een geheel gezien moeten worden, dat, m.a.w., art. 804 het vervolg, de voortzetting is van art. 803 Ger. W. (zie b.v. Kh. Kortrijk, 12 juni 1975, *R.W.*, 1975-76, 184). Hun redenering komt samengevat hierop neer:

1° Art. 802 Ger. W. regelt de situatie van de partij die op de inleidende zitting verstek maakt. Dan, en dan alleen,

kan verstek gevorderd worden zonder verzending van een gerechtsbrief.

2° In alle andere gevallen zou een gerechtsbrief nodig zijn. Art. 803 spreekt van «ter zitting waarop zij achteraf is bepaald» en, daarop aansluitend, zegt art. 804: «Indien een van de partijen niet verschijnt op de zitting waartoe de zaak is verdaagd ...», waarmede alleen de zitting kan bedoeld zijn, waarvan sprake in art. 803 Ger. W.

Waarom deze redenering o.i. onjuist is, werd hierboven (nr. 31) uiteengezet.

36. De hier besproken mening, dat er voor elk verstekvonnis dat niet op de inleidende zitting wordt gevorderd, een gerechtsbrief zou moeten worden verzonden, wordt vaak gestaafd door het invoeren van art. 730, vierde en vijfde lid, Ger. W., doch ten onrechte, want die bepaling betreft alleen het verstek dat zou worden gevorderd na weglating van de zittingsrol, een vrij zeldzame situatie.

37. b) Moeten we art. 803 Ger. W. misschien toch helemaal anders gaan begrijpen en het zo lezen: de (op een bepaalde zitting) niet verschenen partij tegen wie op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd (omdat hij daar wél verschenen was of omdat de eiser nagelaten heeft akte te laten nemen dat hij wel verstek vorderde maar geen verstekvonnis) wordt ...» enz.?

Dat zou derhalve betekenen: toepassing van art. 803 Ger. W. (gerechtsbrief), zowel op de partij die op de inleidende zitting niet is verschenen en tegen wie toen geen verstek is gevorderd, als op de partij die op de inleidende zitting wél is verschenen, tegen wie op die zitting geen verstek werd gevorderd, — wat uiteraard niet kon — maar die dan op een latere zitting niet opdaagde.

Art. 803 Ger. W. zou dan enkel niet van toepassing zijn op het geval dat tegen een op de inleidende zitting niet verschenen partij verstek gevorderd zou zijn maar geen verstekvonnis gevraagd of verkregen werd; wel een zeer uitzonderlijke toestand.

Indien de hier geschetste interpretatie juist zou zijn, wordt alles nog ingewikkelder. Bij een dergelijke lezing van de tekst van art. 803 Ger. W. zouden we dan de volgende constructie krijgen:

— partij B verschijnt op de inleidende zitting. De zaak wordt niet aangehouden en er kan vanzelfsprekend tegen de verschijnende partij geen verstek worden gevorderd;

— op een volgende zitting verschijnt B niet;

— op die zitting is B een «niet verschijnende» partij maar geen «niet verschenen» partij, want die laatste woorden betreffen het verleden;

— op die zitting zou A dus niets kunnen doen dan de verdaging of verwijzing naar de rol vragen en dan een gerechtsbrief laten zenden om op een latere zitting tegen de op de vorige zitting «niet verschenen» partij vonnis bij verstek te vorderen.

Een dergelijke redenering wordt haast een redenering ex absurdo. Het is inderdaad hoogst onwaarschijnlijk dat de wetgever, wiens bekommernis het was nodeloos formalisme te vermijden en de loop van het proces zeker niet te gaan vertragen, dergelijke capriolen in het gerechtelijk recht zou hebben ingebouwd.

Om die reden alleen reeds — en er zijn er nog andere — moet er aan de hier geschetste interpretatie geen verdere aandacht besteed worden.

IV. Conclusie

38. Samenvattend kunnen we het eenvoudige maar helaas vaak ingewikkeld gemaakte stelsel als volgt weergeven:

— volgens art. 802 Ger. W. kan op de inleidende zitting verstek en verstekvonnis tegen een aldaar niet verschijnende partij worden gevorderd;

— art. 803 Ger. W. (gerechtsbrief) wordt enkel toegepast als er op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd tegen de aldaar niet verschijnende partij;

— na geldige verzending van een gerechtsbrief kan dan op de latere zitting vonnis bij verstek worden gevorderd (zie echter nr. 32);

— tegen een partij die wel verschenen is op de inleidende zitting of tegen een aldaar afwezige partij, tegen wie wel verstek maar geen verstekvonnis werd gevorderd, mag in toepassing van art. 804 Ger. W. verstekvonnis worden gevorderd, zonder de formaliteit van de gerechtsbrief, op een latere zitting waarop die partij niet meer verschijnt;

39. Het al dan niet verschenen zijn en het al dan niet verstek gevorderd hebben kan opgemaakt worden uit het proces-verbaal van de inleidende zitting (art. 721, 3°, Ger. W.) of uit het zittingsblad (art. 783 Ger. W.) (over het onderscheid tussen deze twee akten: zie noot onder Cass., 13 mei 1977, *Arr. Cass.*, 1977, 942).

40. De hier weergegeven principes gelden mutatis mutandis in hoger beroep (zie De Corte, R., en Laenens, J., *op. cit.*, nrs. 53-56).

41. Het is uiterst wenselijk dat in de hier zeer kort en onvolledig behandelde materie, een behandeling die de bedoeling had praktijkgericht te zijn, meer eenvormigheid en ergo, meer rechtszekerheid zou komen. Steller dezès heeft getracht weer te geven hoe hij het stelsel ziet, aan de hand van de teksten en van bepaalde rechtspraak en rechtsleer.

Mocht hij door overtuigende argumentatie genooddàakt zijn de hier vertolkte meningen op een of ander punt te herzien, dan zal hij dat terwille van de rechtszekerheid graag doen.

42. *Bibliografie.* Wie in de praktijk geconfronteerd wordt met een probleem in verband met de verstekprocedure en zijn gading niet vindt in de tekst van het Gerechtelijk Wetboek zelf of in de parlementaire voorbereiding, kan gewoonlijk terecht bij een van volgende publikaties, waarin hij trouwens verdere verwijzingen zal vinden:

De Corte, R., en Laenens, J., «De verstekprocedure en de taak van de rechter bij verstek», in *Procesrecht Vandaag*, redactie M. Storme, Antwerpen 1980, Kluwer rechtswetenschappen, p. 447-503; ook verschenen in *T.P.R.*, 1980, 447-503.

Van Damme, J., *Over de mysteries van de artikelen 730, 750, 751, 752, 753, 802, 803 en 804 van het Gerechtelijk Wetboek*, uitg. Conferentie van de Jonge Balie Brugge, s.d.

Rouard, P., *Traité élémentaire de droit judiciaire privé*, III, Bruylant, Brussel 1977, nrs. 299-306.

A. VAN GELDER

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 3 DECEMBER 1981

Voorzitter: ridder de Schaetzen

Raadsheer-rapporteur: mevr. Raymond-Decharneux

Advocaat-generaal: de h. Janssens de Bisthoven

Advocaten: mrs. Ansiaux en Simont

Burgerlijke rechtspleging — Tussengeschillen — Nieuw middel in hoger beroep — Ontvankelijkheid.

De appelrechter kan een vordering toewijzen op grond van een nieuw middel, in casu een wet die eiser slechts voor het eerst in hoger beroep heeft aangevoerd.

S. t/ B.

Gelet op het bestreden vonnis, op 27 november 1980 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek,

doordat het vonnis de nieuwe vordering die verweerster in hoger beroep heeft ingesteld op grond van artikel 6, § 2, van de wet van 24 december 1976, ontvankelijk verklaart,

terwijl verweerster artikel 6, § 2, van de wet van 1976 niet had aangevoerd in haar dagvaarding en haar conclusie in eerste aanleg en zich niet voor de eerste maal voor de appelrechter ter rechtvaardiging van een verhoging van de huurprijs met toepassing van artikel 6, § 2, mocht beroepen op de billijkheid of de sociale toestand van de partijen, aangezien die feiten in de dagvaarding niet waren aangevoerd; verweerster, door de vordering tot verhoging van de huurprijs te gronden op dergelijke overwegingen, een nieuwe vordering instelde en niet een nieuw middel opwierp en de vordering niet ontvankelijk was in het raam van de in hoger beroep bij de rechtbank van eerste aanleg aanhangig gemaakte vordering zodat de beslissing de door verweerster gevraagde verhoging niet mocht toekennen:

Overwegende dat uit de vaststellingen van het vonnis volgt dat de oorspronkelijke vordering, ingesteld op grond van de tussen de partijen gesloten huurovereenkomst, ertoe strekte betaling te verkrijgen van de vervallen achterstallige huurgelden, met name voor het jaar 1977 en de volgende jaren; dat de vordering door de eerste rechter werd afgewezen op grond dat de achtereenvolgens op 10 april 1975, 30 maart 1976 en 24 december 1976 aangenomen wetten de meeste huurverhogingen verbieden; dat in hoger beroep verweerster artikel 6, § 2, van de wet van 24 december 1976 aanvoerde volgens welke de rechter, naar billijkheid, boven

de wettelijke verhogingen, een verhoging van de huurprijs kan toestaan gelet op de respectieve sociale toestand der partijen;

Overwegende dat luidens artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek een vordering die voor de rechter aanhangig is, kan worden uitgebreid of gewijzigd, indien de nieuwe, op tegenspraak genomen conclusies, berusten op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is;

Dat die bepaling niet vereist dat de nieuwe vordering uitsluitend berust op het feit of de akte die in de dagvaarding wordt aangevoerd;

Overwegende dat het vonnis de vordering van achterstalige huurgelden toewijst, op grond dat de omstandigheid dat verweerster artikel 6, § 2, van de wet van 24 december 1976 niet heeft aangevoerd in haar dagvaarding en haar conclusie, niet belet dat zij zich op die bepaling kan beroepen, in zoverre zij van toepassing kan zijn op de litigieuze huurovereenkomst en de niet-betaling van de huurprijzen, welke overeenkomst en welk feit in de dagvaarding worden aangevoerd, dat het dus een nieuw en derhalve ontvankelijk middel betreft;

Dat het vonnis door aldus vast te stellen dat de voor de appelrechter ingestelde vordering berust op de in de dagvaarding aangevoerde huurovereenkomst, wettig beslist dat die vordering ontvankelijk is, nu de omstandigheid dat het de wijziging van de oorspronkelijke vordering beschouwt als een nieuw middel, geen gevolgen heeft voor de wettigheid van die beslissing;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;
(...)

NOOT—M.b.t. het begrip «middel»: Krings, E., en De Coninck, B., «Het ambtshalve aanvullen van rechtsgronden», *T.P.R.*, 1982, 655-682; Van Compernelle, J., «L'office du juge et le fondement du litige», *R.C.J.B.*, 1982, 14-38.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 19 NOVEMBER 1982

Voorzitter: de h. Janssens

Raadsheer-rapporteur: de h. Soetaert

Advocaat-generaal: mevr. Liekendael

Advocaat: mr. Simont

Gewijsde — Beslissing van de strafrechter — Vrijspraak wegens twijfel.

Het gezag van gewijsde in strafzaken dekt al hetgeen de strafrechter op de strafvordering zeker en noodzakelijk heeft beslist met inachtneming van de redenen waarop hij die beslissing noodzakelijk heeft laten steunen, ten aanzien van het bestaan van de ten laste van de betrokken beklaagde gelegde feiten, ongeacht de juridische omschrijving ervan.

De strafrechter die oordeelt dat de twijfel ten gunste van de beklaagde moet komen, beslist niet dat er twijfel is aangaande het op de schuldvraag te geven antwoord, maar wel dat de feiten niet bewezen zijn, gelet op de wettelijke regels

omtrent de bewijslast en de bewijsvoering.

M. t/ Van W.

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 maart 1981 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van het algemeen beginsel van de kracht van het strafrechtelijk gewijsde op de burgerlijke rechtsvordering, beginsel dat gehuldigd is in de artikelen 3 en 4 van de wet van 17 april 1878 houdende voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis de vordering van eiser ongegrond verklaart op grond van de overweging dat hijzelf en niet verweerder een fout beging die de aanrijding veroorzaakte, en doordat de aangevochten beslissing bepaalt dat eiser zich tevergeefs beriep op het rechterlijk gewijsde van het vonnis van 20 november 1978 van de Politierechtbank te Hasselt tot staving van zijn stelling dat verweerder voor de burgerlijke rechter niet mocht opwerpen dat eiser verantwoordelijk zou zijn voor het ongeval, en het vonnis meer bepaald overwoog: «Het gezag van het gerechtelijk gewijsde is beperkt tot het feit waarover de strafrechter effectief en noodzakelijkerwijze heeft beslist als strafbaar feit en zou slechts gekrenkt worden zo de burgerlijke rechter het tegenovergestelde zou vonnissen van datgene waarover de strafrechter zich uitsprak. Wanneer de strafrechter twijfel liet bestaan omtrent de schuldvraag betreffende het feit van de telastlegging, kan de burgerlijke rechter echter wel nagaan of een fout tegen de schadeverwekker kan worden aangenomen betreffende voornoemd feit. Er is immers geen contradictie tussen een burgerlijk vonnis motiverend dat een feit werd begaan en een strafvonnis inhoudende dat de strafrechter twijfelde of niet wist dat het feit bedreven was»,

(...)

Overwegende dat eiser bij het vonnis, op 20 november 1978 gewezen door de Politierechtbank te Hasselt, vrijgesproken werd van de telastlegging: te Hasselt, op 24 januari 1978, bestuurder zijnde van een voertuig op de openbare weg, die een kruispunt oprijdt, verzuimd te hebben dubbel voorzichtig te zijn ten einde alle ongevallen te vermijden (artikel 12.2 van het koninklijk besluit van 1 december 1975), zulks op grond van de overweging «dat de telastlegging niet bewezen is; dat de twijfel ten goede van beklaagde dient te komen»;

Overwegende dat het gezag van gewijsde in strafzaken dekt al hetgeen de strafrechter op de strafvordering zeker en noodzakelijk heeft beslist met inachtneming van de redenen waarop hij die beslissing noodzakelijk heeft laten steunen, ten aanzien van het bestaan van de ten laste van de betrokken beklaagde gelegde feiten, ongeacht de juridische omschrijving ervan;

Overwegende dat de strafrechter die oordeelt dat de twijfel ten gunste van de beklaagde moet komen, niet beslist dat er twijfel is aangaande het op de schuldvraag te geven antwoord, maar wel dat de feiten niet bewezen zijn, gelet op de wettelijke regels omtrent de bewijslast en de bewijsvoering;

Overwegende dat het bestreden vonnis enerzijds, door te

oordelen dat «de strafrechter twijfel liet bestaan omtrent de schuldvraag», van het vonnis van 20 november 1978 een uitlegging geeft die met de bewoordingen daarvan, in hun onderling verband, niet verenigbaar is;

Dat het anderzijds, door althans impliciet aan te nemen dat de bij de burgerlijke rechter aanhangige vordering steunde op hetzelfde feit als dat waarover de politierechter zich had uitgesproken, en niettegenstaande de vrijspraak door de strafrechter toch te beslissen dat eiser het feit had gepleegd, het gezag van gewijsde van het vonnis van 20 november 1978 van de politierechter miskent;

Dat het middel gegrond is;

(...)

NOOT—Zie Cass., 26 februari 1965, *Pas.*, 1965, I, 654; Cass., 21 mei 1965, *ib.*, 1021; Cass., 26 januari 1976, *R.W.*, 1976-77, 379; Cass. fr., 3 februari 1976, *D.*, 1976, 441.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 26 NOVEMBER 1982

Voorzitter: ridder de Schaetzen

Raadsheer-rapporteur: de h. Lebbe

Advocaat-generaal: de h. Declercq

Advocaten: mrs. Delahaye en Bayart

Testament — Legaat van een onverdeelde zaak — Geldigheid — Vereisten.

Wanneer de erflater een onverdeeld recht op de vermaakte zaak bezit met het gevolg dat deze zaak hem of zijn nalatenschap, bij het uit onverdeeldheid treden, eventueel in haar geheel kan worden toebedeeld, is het legaat van die zaak niet noodzakelijk nietig. Het draagt immers de zaak over voor zover de erflater of zijn nalatenschap daarop recht zal hebben.

K. t/ Van R. e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 30 december 1980 door het Hof van Beroep te Antwerpen gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 883, 1021, 1423 (oud, zoals dit bestond voor de wijziging ingevoerd door de wet van 14 juli 1976) van het Burgerlijk Wetboek en voor zoveel nodig 1424 (nieuw) van het Burgerlijk Wetboek, zoals dit ingevoerd werd door de wet van 14 juli 1976, 1138, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest, met bevestiging van het beroepen vonnis, de oorspronkelijke eis tot afgifte van de legaten van onroerende goederen, aan eiseres gelegateerd door Maria Van R. en Louisa Van R., afwijst op grond: «dat uit de termen zelf van de testamentaire beschikkingen van de erf-laters Maria en Ludovica Van R., alwaar gesteld is 'al de grond palende aan het schoolhuis', het gebruikte woord 'al' uitwijst dat het de werkelijke bedoeling van de testatrices is geweest de 'geheelheid' van die onroerende goederen welke zij slechts in onverdeeldheid bezaten met hun broers,

aan (de verweerders) te legateren; dat aangenomen wordt dat het vermaken aan een derde, die geen erfgenaam is, van de geheelheid van een zaak die nog onverdeeld is tussen de erfgenamen en de testatrices op de dag van hun overlijden, nietig is ingevolge artikel 1021 van het Burgerlijk Wetboek, als zijnde het vermaken van een andere zaak; dat in deze des te meer in deze zin dient beslist te worden wijl uit de gebruikte bewoordingen van de testatrices, geplaatst in het algemeen kader van de feitelijke gegevens die aan het hof zijn voorgelegd, niet kan worden aangenomen dat de bedoeling van de testatrices zich zou hebben beperkt tot het enkel vermaken van hun onverdeeld deel of onverdeelde rechten in deze onverdeelde zaak, noch dat zij de bedoeling zouden hebben gehad aan hun erfgenamen een last op te leggen om datgene af te geven waarover ze mochten en konden beschikken»;

terwijl, eerste onderdeel, (...)

tweede onderdeel, een legaat waarbij de erflater een goed vermaakt, dat deel uitmaakt van een onverdeeldheid en waarin hij slechts een aandeel heeft, en waarvan niet aangenomen kan worden, zoals het arrest beslist, dat het beperkt blijft tot het onverdeeld deel of de onverdeelde rechten in deze onverdeelde zaak, slechts dan een legaat van andermans zaak is, nietig krachtens artikel 1021 van het Burgerlijk Wetboek, indien dit goed bij de verdeling niet de erfgenamen van de erflater ten goede komt; het arrest derhalve, door te beslissen dat nietig zijn de legaten, gemaakt aan een derde, van de geheelheid van onroerende goederen die nog onverdeeld waren tussen de erfgenamen en de testatrices op de dag van hun overlijden, als zijnde het vermaken van andermans zaken, als dusdanig niet vaststelt dat het gaat om andermans zaken en dus de nietigheidsgrond van artikel 1021 van het Burgerlijk Wetboek, evenals het declaratoir karakter van de verdeling vastgesteld in artikel 883 van het Burgerlijk Wetboek, schendt, althans berust op tegenstrijdige motieven, nu de vaststelling dat de gelegateerde goederen op de dag van het overlijden in onverdeeldheid zijn tussen de testatrices en hun erfgenamen, wat inhoudt dat deze goederen na overlijden van de testatrices aan hun erfgenamen worden of kunnen worden toebedeeld, strijdig is met de gevolgtrekking dat deze goederen als andermans zaken moeten worden beschouwd, of althans deze gevolgtrekking niet schraagt, zodat het arrest niet naar voldoening van recht gemotiveerd is (schending van de artikelen 883, 1021 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet);

(...)

Overwegende dat artikel 1021 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat, wanneer de erflater een anders zaak vermaakt heeft, het legaat nietig is, onverschillig of de erflater al dan niet geweten heeft dat de zaak hem niet toebehoorde;

Overwegende echter dat, wanneer de erflater een onverdeeld recht op de vermaakte zaak bezit met het gevolg dat deze zaak hem of zijn nalatenschap, bij het uit onverdeeldheid treden, in haar geheel eventueel kan worden toebedeeld, het legaat van die zaak niet noodzakelijk nietig is; dat het immers op de zaak draagt voor zover de erflater of zijn nalatenschap daarop recht zal hebben;

Overwegende dat het arrest, dat vaststelt dat de onverdeeldheid tussen de erf-laters en de medeëigenaars op de dag van haar overlijden nog bestond, niet zonder schending van

genoemde wetsbepaling op die grond heeft kunnen beslissen dat het legaat nietig was als zijnde het vermaken van een anders zaak ;

(...)

NOOT—Bovenstaand arrest heeft betrekking op een vordering van de legataris Elisabeth K. tegen de erfgenamen Van R. Zie, m.b.t. tot een vordering van de legataris Jef K. tegen diezelfde erfgenamen, Cass., 10 april 1981, *R.W.*, 1981-82, met conclusie van de procureur-generaal Dumon, waarbij verworpen wordt het cassatieberoep tegen Hof Antwerpen, 28 november 1979, *R.W.*, 1979-80, 2102, met noot van Puelinckx-Coene.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 17 DECEMBER 1982

Voorzitter : de h. Janssens

Raadsheer-rapporteur : de h. Soetaert

Advocaat-generaal : de h. Tillekaerts

Advocaten : mrs. Houtekier en De Gryse

Bewijs — Morele onmogelijkheid om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen — Beoordeling door de rechter.

De rechter oordeelt op onaantastbare wijze in feite over de morele onmogelijkheid voor een partij om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen, mits hij het begrip van morele onmogelijkheid niet miskent, met name door deze af te leiden uit feiten waaruit geen onmogelijkheid kan volgen.

De V. e.a. t/ B. e.a.

Gelet op de bestreden arresten, op 7 februari 1980 en op 2 oktober 1981 door het Hof van Beroep te Gent gewezen ;

Over het middel van niet-ontvankelijkheid van de voorziening, in zoverre zij gericht is tegen het laatstgenoemde arrest, door de verweerders opgeworpen en hieruit afgeleid dat de eisers tegen dat arrest geen middel aanvoeren :

Overwegende dat, nu de eventuele cassatie van het eerstgenoemde arrest noodzakelijk moet leiden tot cassatie van het laatstgenoemde arrest, dat geheel op het eerstgenoemde steunt, de voorziening, die gericht is tegen de twee arresten en een middel aanvoert tegen het eerstgenoemde, voor het geheel ontvankelijk is ;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 1341, 1348 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet, 1064, en 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, en van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbied voor de rechten van de verdediging,

doordat het arrest van 7 februari 1980 het door de verweerders ingestelde hoger beroep ontvankelijk verklaart en, alvorens ten gronde te beslissen, aan de verweerders toelaat de door hen gequoteerde feiten door middel van getuigen te bewijzen en daarbij overweegt : Ten gronde hebben de partijen, die, gezien hun hoedanigheid en werkring, in de onmogelijkheid waren zich jegens elkaar een schriftelijk be-

wijs te verschaffen, een aantal beweringen geformuleerd die wederzijds worden ontkend of op een bepaalde wijze worden geïnterpreteerd. De verweerders hebben een aantal feiten aangehaald die zij aanbieden met getuigen te bewijzen. Die feiten zijn voldoende nauwkeurig en ter zake dienend zodat de verweerders dienen toegelaten te worden over te gaan tot het oproepen van getuigen in verband met de gelibelleerde feiten,

(...)

terwijl tweede onderdeel, het voormelde arrest, door louter te verwijzen naar de hoedanigheid en de werkring van partijen, niet wettig heeft kunnen beslissen dat het de verweerders niet mogelijk zou geweest zijn zich een schriftelijk bewijs te verschaffen ; deze motieven geen enkele precisering bevatten van de voorgewende onmogelijkheid en geen mogelijkheid bieden om uit te maken of van de kwestieuze verbintenissen inzake de deelneming aan de pronostiekwedstrijd geen schriftelijk bewijs werd opgesteld wegens overdreven vertrouwen, gemakzucht, of onmogelijkheid, zodat het toezicht op de juiste toepassing van deze uitzondering onmogelijk is (schending van de artikelen 1341, 1348 van het Burgerlijk Wetboek en, voor zoveel nodig, 97 van de Grondwet) ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat de rechter op onaantastbare wijze in feite oordeelt over de morele onmogelijkheid voor een partij om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen, mits hij het begrip van morele onmogelijkheid niet miskent, met name door deze af te leiden uit feiten waaruit geen onmogelijkheid kan volgen ;

Dat de rechters ten deze, nu zij de onmogelijkheid om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen van de lastgeving die volgens het arrest tussen partijen is gesloten, enkel gronden op «hun hoedanigheid en hun werkring», zonder deze gegevens in verband te brengen met de feiten, en terwijl het ter zake onder meer ging om vijf rijkswachters en een herbergier, de beslissing niet wettelijk verantwoorden ;

Dat het onderdeel gegrond is in zoverre het schending aanvoert van de artikelen 1341 en 1348 van het Burgerlijk Wetboek ;

(...)

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 16 JUNI 1982

Voorzitter : de h. Legros

Raadsheer-rapporteur : de h. Poupart

Advocaat-generaal : de h. Ballet

Advocaat : mr. Draps

Recht van verdediging — Verwerping van stukken in een vreemde taal.

Geen enkele wettelijke bepaling ontslaat de rechter van de verplichting om kennis te nemen van stukken die in een andere taal dan die van de rechtspleging zijn gesteld, wanneer die stukken hem regelmatig zijn overgelegd. Hij is eventueel verplicht de vertaling ervan te gelasten.

Door stukken die de verdachte regelmatig had overgelegd tot staving van zijn verweer uit de debatten te weren om de enkele reden dat ze niet regelmatig zijn vertaald, miskent het arrest het recht van verdediging.

P.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 april 1982 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van het recht van verdediging,

doordat het arrest eiser veroordeelt «zonder kennis te hebben genomen van de in het Duits gestelde stukken die niet regelmatig zijn vertaald, door de verdediging trouwens zijn overgelegd en ter zitting zijn neergelegd door het openbaar ministerie aan wie ze gericht waren»,

(...)

Overwegende dat uit de stukken van de in het Frans gevoerde rechtspleging blijkt dat het openbaar ministerie op 1 april 1982 op de griffie van het hof van beroep een hem door de verdediging toegezonden dossier had neergelegd dat dertien in het Duits gestelde getuigsschriften en stukken bevatte en dat bij elk van die stukken door toedoen van eiser een vertaling in het Frans was gevoegd;

Overwegende dat het hof, dat verklaart die stukken uit de debatten te weren op grond dat ze niet regelmatig zijn vertaald, voor het overige vermeldt «dat uit het onderzoek van het dossier en de debatten volgt dat de drie telastleggingen voor het hof (van beroep) bewezen zijn zoals ze in de dagvaarding zijn omschreven»;

Dat het hof van beroep, na zijn overtuiging te hebben gegrond op het dossier, de getuigsschriften en stukken die op verzoek van eiser regelmatig bij het dossier waren gevoegd, niet uit de debatten mocht weren;

Dat immers geen enkele wettelijke bepaling de rechter ontslaat van de verplichting om kennis te nemen van stukken die in een andere taal dan die van de rechtspleging zijn gesteld, wanneer die stukken hem regelmatig zijn overgelegd; dat hij verplicht is eventueel de vertaling ervan te gelasten;

Overwegende dat het arrest, door stukken die eiser regelmatig had overgelegd tot staving van zijn verweer, uit de debatten te weren om de enkele reden die het aangeeft, het recht van verdediging miskent;

Dat het middel gegrond is;

(...)

NOOT—*Het weren van stukken uit het strafdossier*

1. De principiële beslissing inzake het weren van stukken in een andere taal dan die van de rechtspleging geldt niet alleen in strafzaken, maar ook in burgerlijke en sociale zaken en in handelszaken: zie Cass., 15 juni 1964, *Pas.*, 1964, I, 1108; Cass., 25 september 1969, *R.W.*, 1969-70, 751; Cass., 7 januari 1971, *R.W.*, 1970-71, 1701; Cass., 17 december 1976, *R.W.*, 1977-78, 696; Hof Antwerpen, 24 december 1980, *R.W.*, 1980-81, 1952.

2. Betreffende het schenden van de rechten van de verdediging door het weren van stukken uit het strafdossier, zie ook J. De Peuter, «Uit het strafdossier te weren stukken», *R.W.*, 1980-81, 1070, en de aldaar vermelde rechtspraak.

Bepaalde rechtbanken en hoven schijnen het bijzonder moeilijk te hebben om stukken te aanvaarden die in een vreemde taal zijn opgesteld. Dit geeft dan aanleiding tot nutteloos vertaalwerk en geldverspilling. In handelszaken heeft de Rechtbank van Koophandel of het Hof van Beroep te Antwerpen bij mijn weten nooit een vertaling gevraagd van stukken opgesteld in het Frans, het Duits of het Engels. Andere rechtbanken daarentegen weigeren zelfs een zaak te behandelen als een uittreksel uit een geboorteakte niet vertaald is naar de taal van de rechtspleging... Le réel ne peut s'exprimer que par l'absurde, beweerde Paul Valéry.

A. Vandeplas

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 14 JANUARI 1983

Voorzitter-rapporteur: de h. Janssens

Advocaat-generaal: de h. Velu

Advocaten: mrs. Houtekier en Bützler

Tuchtrecht — Berechting van geschillen in tuchtzaken — Art. 6.1 E.V.R.M. — Art. 92 Grondwet.

Art. 6.1 E.V.R.M. vereist niet dat geschillen in tuchtzaken, zelfs wanneer het gaat om een schorsing of ontneming van het recht een beroep uit te oefenen, worden berecht door rechtbanken in de zin van art. 92 van de Grondwet, te weten de justitiële gerechten.

Geen geschil over een burgerlijk recht, in de zin van art. 92 van de Grondwet, is de tuchtrechtelijke procedure betreffende de schorsing of de ontneming van het recht een beroep uit te oefenen.

C. t/ Orde van Architecten

Gelet op de bestreden beslissing, op 4 februari 1982 gewezen door de Raad van Beroep van de Orde van Architecten, met het Nederlands als voertaal;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 92, 93, 94 van de Grondwet, 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950 te Rome en goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955, 7, 9, 11, 12, 13, 16, 20, 27, 28, 29 en 31 van de wet van 26 juni 1963 tot oprichting van een orde van architecten,

doordat de beslissing eiser uit hoofde van de aangehouden feiten b en c een tuchtstraf oplegt van 18 maanden schorsing van het recht om het beroep van architect uit te oefenen op grond: dat eiser het recht had op een onafhankelijke en een onpartijdige rechterlijke instantie en op een uitspraak in het openbaar gewezen; dat uit de conclusie van eiser blijkt dat hij voormelde drie kwaliteiten (onafhankelijkheid, onpartijdigheid en openbaarheid) niet ter discussie stelt zodat kan worden aanvaard dat hij dienaangaande geen kritiek te uiten heeft; dat uit voormelde conclusie blijkt dat eiser opwerpt dat de raden van de Orde functioneren in strijd met artikel 6.1 van het Verdrag omdat zij niet als «rechtbanken» kunnen worden aangemerkt in de zin van artikel 92 van de Grondwet; dat inderdaad

niet kan worden betwist, nu aanvaard werd dat de onderhavige betwisting slaat op geschillen over of op het vaststellen van burgerlijke rechten, dat artikel 92 van de Grondwet ten deze in acht moet worden genomen vermits hierin bepaald wordt dat geschillen over burgerlijke rechten bij uitsluiting behoren tot de bevoegdheid van de rechtbanken; dat evenwel artikel 92 van de Grondwet verder uitgewerkt wordt in artikel 94 van de Grondwet bepalend dat geen rechtbank, geen met de eigenlijke rechtspraak belast orgaan ingesteld kan worden dan krachtens een wet; dat derhalve de aan de wetgever voorbehouden bevoegdheid zich niet alleen uitstrekt tot het instellen van organen van de rechterlijke macht *sensu stricto* doch ook tot het instellen van alle andere rechtsprekende organen of met andere woorden dat uitdrukkelijke habilitatie vanwege de wetgever nodig is opdat welk rechtcollege ook kan worden opgericht; dat de wetgever van 26 juni 1963 de provinciale raden van de Orde en de raad van beroep jurisdictionele bevoegdheid heeft verleend ten aanzien van betwistingen die ontstaan ten gevolge van de uitoefening van het beroep van architect en die betrekking kunnen hebben zowel op de beroepsplichten van de architect als op een aantal burgerlijke rechten en plichten; dat de wetgever de raden heeft gezien als «rechtsmachten» en dat hij bekommerd is geweest nopens de concurrentie van derden en nopens de privaatrechtelijke relatie van de architect ten aanzien van de cliënten; dat derhalve moet worden besloten dat de provinciale raad die de bestreden beslissing heeft genomen en dat de raad van beroep door de wetgever regelmatig gehabilliteerd zijn en er vanuit dit oogpunt geen schending is geweest van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens,

terwijl, eerste onderdeel, de geschillen over burgerlijke rechten bij uitsluiting tot de bevoegdheid van de rechtbanken behoren en daaraan geen afbreuk wordt gedaan door de regel dat geen rechtbank of met eigenlijke rechtspraak belast orgaan ingesteld kan worden dan krachtens een wet; dientengevolge de beslissing ten onrechte oordeelt dat de provinciale raden en de raden van beroep van de Orde van Architecten, die geen rechtbanken zijn behorend tot de rechterlijke macht, grondwettelijk met het beslechten van burgerlijke rechten belast werden (schending van de artikelen 92, 93, 94 van de Grondwet, 6.1 van het Verdrag, 7, 9, 11, 12, 13, 16, 20, 27, 28, 29, en 31 van de wet van 26 juni 1963);

tweede onderdeel, de zaak van eiser, die tot voorwerp een geschil over burgerlijke rechten heeft, ten onrechte niet in het openbaar behandeld is; dat het vereiste van openbaarheid tot de openbare orde behoort en het feit dat eiser niet uitdrukkelijk de openbaarheid gevraagd heeft daaraan geen afbreuk doet (schending van de artikelen 96 van de Grondwet en 6.1 van het Verdrag):

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende enerzijds dat artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden niet vereist dat geschillen in tuchtzaken, zelfs wanneer het gaat om een schorsing of ontneming van het recht een beroep uit te oefenen, worden berecht door rechtbanken in de zin van artikel 92 van de Grondwet, te weten de justitiële gerechten;

Overwegende anderzijds dat geen geschil over een bur-

gerlijk recht, in de zin van artikel 92 van de Belgische Grondwet, is de tuchtrechtelijke procedure betreffende de schorsing of de ontneming van het recht een beroep uit te oefenen;

Dat, al ware het onderdeel gegrond, de beslissing waarbij de raad van beroep de raden van de Orde bevoegd verklaart om van de tuchtrechtelijke procedure ten laste van eiser kennis te nemen, derhalve wettelijk verantwoord zou blijven; dat het onderdeel niet tot cassatie kan leiden en mitsdien bij gebreke van belang niet ontvankelijk is;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat het onderdeel uitgaat van de bewering dat de raad van beroep de zaak «niet in het openbaar behandeld» heeft;

Overwegende dat de bestreden beslissing uitdrukkelijk vaststelt dat de verslaggever en de partijen in «openbare terechtzitting» werden gehoord en dat de beslissing werd «gewezen en uitgesproken... ter openbare zitting»;

Dat deze authentieke vaststellingen niet van valsheid worden beticht;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 21 JANUARI 1983

Voorzitter: de h. Janssens

Raadsheer-rapporteur: de h. Soetaert

Advocaat-generaal: de h. Ballet

Advocaten: mrs. Houtekier en De Gryse

Geneeskunst — Tucht — Raad van beroep vernietigt beroepen beslissing wegens schending van recht van verdediging — Devolutie.

Een algemeen rechtsbeginsel van de dubbele aanleg bestaat niet.

Art. 25, § 4, van het K.B. nr. 79 van 10 november 1967 bepaalt dat de raden van beroep kennis nemen van de gehele zaak, zelfs op het enkel beroep van de geneesheer.

Ter zake vindt art. 1068 Ger. W. toepassing.

Het recht van hoger beroep is ingesteld om de onwettigheden die door de rechter in eerste aanleg mochten zijn begaan, te verhelpen. Die onwettigheden worden verholpen door het in acht nemen van de wet door de rechter in hoger beroep.

C. t/ Orde van Geneesheren

Gelet op de bestreden beslissing, op 22 februari 1982 door de Nederlandstalige Raad van Beroep van de Orde der Geneesheren gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 6.1 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950, goedgekeurd door de wet van 13 mei 1955, 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, 13, 21, 24, §§ 2 en 4, van het

koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967 betreffende de Orde der Geneesheren, en van de algemene rechtsbeginselen van de eerbied voor de rechten van de verdediging, de dubbele rechtsmacht en het absoluut gezag van het rechterlijk gewijsde in strafzaken,

doordat de bestreden beslissing, na de zaak aan zich getrokken te hebben, «zonder rekening te houden met welk element ook dat verband houdt met de zaak C., ook genaamd K.F. waarop geen uitspraak wordt gedaan», zegt: «dat de feiten in verband met de zaken H. en V. bewezen zijn en dat zij in de uitoefening van het beroep van eiser ernstige fouten uitmaken die de eer en de waardigheid van het beroep aantasten», en dientengevolge ten laste van eiser de schorsing uitsprekt gedurende een termijn van twee jaar in het recht de geneeskunde uit te oefenen, op grond: «dat het recht van verdediging van eiser werd geschonden, daar hem en/of zijn raadsman de mededeling van het dossier niet kon worden geweigerd vóór de sluiting der debatten, hetgeen de nietigheid van de door de Provinciale Raad gevoerde rechtspleging, inbegrepen van de genomen beslissingen, tot gevolg heeft; dat de zaak in staat is om in hoger beroep te worden behandeld, zodat de Raad van Beroep na evocatie de zaak aan zich trekt; dat alle stukken van het dossier, inbegrepen strafdossier en overtuigingsstukken, tijdig ter beschikking van (eiser) en van zijn raadsman werden gesteld tijdens de rechtspleging voor de Raad van Beroep; dat (wat betreft) de zaak C., ook genaamd K.F., de Raad van oordeel is zijn beslissing niet te kunnen gronden op de onder rubriek aangehaalde zaak; dat zij blijkt het voorwerp uit te maken van een nog hangend strafonderzoek op het Parket te Dendermonde, zodat het niet aangewezen is op tuchtgebied uitspraak te doen betreffende een onvolledig dossier waarvan de uiteindelijke beslissing op strafgebied nog af te wachten is; dat dientengevolge de Raad van Beroep in de beoordeling van de huidige tuchtzaak geen rekening houdt met welk element ook dat verband houdt met bovenvermelde zaak»;

terwijl, eerste onderdeel, eiser in zijn verweerschrift in hoger beroep neergelegd subsidiair vroeg dat de Raad van Beroep de zaak weder zou verwijzen naar de Provinciale Raad voor nieuwe behandeling, met inachtneming van het recht van verdediging in de twee instanties en het contradictoir karakter van de debatten, en de bestreden beslissing op deze conclusie niet antwoordt (schending van artikel 97 van de Grondwet);

tweede onderdeel, eiser door de evocatie van zijn zaak door de Raad van Beroep, beroofd is van een eerlijke behandeling van zijn zaak in eerste aanleg, ten gevolge van de aldaar begane inbreuken op het recht van de verdediging en het contradictoir karakter van de debatten door niet-mededeling van bepaalde stukken; deze tekortkomingen slechts wettig hersteld kunnen worden door het terugwijzen van de zaak naar de eerste rechter en in evocatie niet voorzien is door de bijzondere rechtspleging ter zake (schending van de artikelen 13, 21, 24, §§ 2 en 4, van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967, 6.1 van de Conventie van 4 november 1950, en van het algemeen rechtsbeginsel der dubbele rechtsmacht);

derde onderdeel, de bestreden beslissing vaststelt dat de zaak C., waarvoor eiser ook disciplinair vervolgd werd, het voorwerp uitmaakte van een strafrechtelijk onderzoek, dat nog niet beëindigd was en beslist daarover geen uitspraak te

doen; echter, zoals blijkt uit de brief van 20 februari 1980 van dr. D. deze zaak eng verbonden was met de twee andere feiten, waarover wel uitspraak werd gedaan, zodat de bestreden beslissing, door de zaak C. te scheiden van de twee andere, de rechten van de verdediging miskent (schending van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbied voor de rechten van de verdediging);

vierde onderdeel, daar de zaak C. het voorwerp uitmaakte van een strafrechtelijke vervolging die nog niet beëindigd was, de bestreden beslissing de behandeling van de tuchtrechtelijke zaak had moeten schorsen tot de definitieve uitspraak over de strafrechtelijke vervolgingen (schending van artikel 4 van de wet van 17 april 1878, en van het algemeen rechtsbeginsel van het absoluut gezag van het gerechtelijk gewijsde in strafzaken);

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat de Raad van Beroep aanneemt dat het recht van verdediging van eiser en het contradictoir karakter van de debatten in eerste aanleg niet in acht waren genomen en op die grond, in de consideransen die in het middel worden aangehaald, de beroepen beslissing nietig verklaart; dat hij vervolgens zelf over de zaak beslist, na te hebben vastgesteld dat eiser was gehoord en dat alle stukken van het dossier tijdig te zijner beschikking waren gesteld;

Dat de raad aldus impliciet maar zeker de vordering van eiser, om de zaak terug naar de eerste rechter te verwijzen, verwerpt en antwoordt op de conclusie desaanvaande;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat eiser niet aangeeft waardoor de in het onderdeel vermelde artikelen van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967 zouden zijn geschonden;

Dat een «algemeen rechtsbeginsel van de dubbele aanleg» niet bestaat;

Dat het onderdeel in zoverre niet ontvankelijk is;

Overwegende dat artikel 25, § 4, van het genoemde koninklijk besluit bepaalt dat de raden van beroep kennis nemen van de gehele zaak, zelfs op het enkel hoger beroep van de geneesheer;

Dat ter zake artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek toepassing vindt, overeenkomstig artikel 2 van hetzelfde wetboek;

Dat het recht van hoger beroep is ingesteld om de onwetigheden die door de rechter in eerste aanleg mochten zijn begaan, te verhelpen en dat die hersteld worden door het in acht nemen van de wet door de rechter in hoger beroep;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat eiser voor de feitenrechtters niet heeft opgeworpen dat zijn recht van verdediging zou worden geschonden indien de «zaak C.» niet samen met de andere werd behandeld, maar integendeel concludeerde dat die zaak «ten onrechte ... in eerste aanleg behandeld en weerhouden werd»;

Dat eiser niet voor het eerst in cassatie kan opwerpen dat zijn recht van verdediging geschonden wordt door het niet samen behandelen van verschillende telastleggingen;

Dat het onderdeel niet ontvankelijk is;

Wat het vierde onderdeel betreft:

Overwegende dat het gezag van gewijsde van welke

beslissing ook niet kan worden miskend door de rechter die zich met de zaak niet inlaat, zoals ten deze ;
 . Dat het onderdeel faalt naar recht ;
 (...)

RAAD VAN STATE

4e KAMER — 19 OKTOBER 1982

Voorzitter : de h. Vermeulen

Staatsraden : de hh. Vander Stichele en Suetens (rapporteur)

Auditeur : de h. J. De Coene (andersluidend advies)

1. Vereniging van rijksambtenaren — Privatisering van overheidsactiviteiten — Belang — 2. Legaliteitsbeginsel — Goedkeuring oprichting en statuten instelling van openbaar nut.

1. Verzoekende partij, die kwaliteit heeft om voor de Raad van State op te treden ter verdediging van de belangen van de personeelsleden van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur, heeft het rechtens vereiste belang om een besluit aan te vechten, dat een onderdeel is van een operatie die erop gericht is bepaalde activiteiten, die tot de bevoegdheid van het centraal bestuur behoren, aan een privaatrechtelijk organisme toe te vertrouwen.

2. In een rechtsstaat moet ook de overheid de gestelde rechtsregelen eerbiedigen. De overheid is gebonden door het legaliteitsbeginsel, dat haar verplicht te handelen binnen de wet en volgens de wet — de wet te begrijpen als het geheel van de normenhiërarchie.

Daaruit vloeit voort dat de overheid de statuten van een instelling van openbaar nut slechts dan mag goedkeuren, indien blijkt dat de voorgenomen oprichting van die instelling steunt op wettige gronden, dat die oprichting is geschied op de door de wet bepaalde wijze, en dat het nagestreefde doel wettig blijkt te zijn.

V.Z.W. Inspraak t/ Belgische Staat
 Arrest nr. 22.555

Gezien het verzoekschrift dat namens de V.Z.W. «Inspraak» door Armand W., aan wie hiertoe door de raad van beheer van de v.z.w. «Inspraak», met toepassing van artikel 13, eerste lid, van de wet van 27 juni 1921, op 26 mei 1977 «de opdracht en de volmacht» werd verleend, op 15 juni 1977 is ingediend om de vernietiging te vorderen van het koninklijk besluit van 7 maart 1977 houdende goedkeuring van de oprichting van de instelling van openbaar nut «Stichting voor Internationale Nederlandse Cultuurverspreiding», enerzijds, alsmede van de statuten van die instelling van openbaar nut, anderzijds ;

Over de gegevens van de zaak

1. Overwegende dat de wezenlijke gegevens van de zaak kunnen worden samengevat als volgt :

1.1. Bij authentieke akte van 1 maart 1977 wordt door een kabinetslid van de minister van Nederlandse Cultuur, de administrateur-generaal van de Nederlandse Culturele Diensten, de kabinetschef van de minister van Nationale Opvoeding en een bestuursdirecteur bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, met toepassing van de bepalingen van titel II van de wet van 27 juni 1921, een instelling van openbaar nut, zijnde een privaatrechtelijk rechtspersoon, opgericht, genaamd «Stichting voor Internationale Nederlandse Cultuurverspreiding».

Naar luid van artikel 3 van de statuten, heeft de stichting tot opdracht ; a. het oprichten en beheren van culturele instituten en kunstinstituten in het buitenland ; b. het bevorderen, het coördineren en, waar nodig en mogelijk het oprichten van leerstoelen in de Nederlandse taal aan buitenlandse universiteiten en wetenschappelijke instellingen en het onderhouden van contacten met buitenlandse leerkrachten en studenten in de neerlandistiek ; c. het verlenen van technische bijstand aan personen en nationale instellingen die culturele activiteiten in het buitenland organiseren ; d. de uitstraling van de Nederlandse cultuur en de culturele samenwerking van de Nederlandse cultuurgemeenschap met het buitenland te bevorderen.

1.2. Bij het bestreden koninklijk besluit wordt de oprichting van die instelling van openbaar nut goedgekeurd, alsmede de tekst van haar statuten.

Krachtens artikel 30 van de wet van 27 juni 1921 verkrijgt de instelling van openbaar nut door die goedkeuring rechtspersoonlijkheid.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

2. Overwegende dat met betrekking tot de ontvankelijkheid in aanmerking genomen moet worden wat volgt :

2.1. Verwerende partijen voeren als exceptie van niet-ontvankelijkheid aan dat verzoekende partij niet laat blijken van het rechtens vereiste belang. Zij lichten die exceptie toe als volgt : «(de verzoekende partij) situeert dat belang in een vermeende bedreiging van de carrièremogelijkheden van haar leden-rijksambtenaren binnen het Bestuur der internationale culturele betrekkingen ingevolge het aangevochten goedkeuringsbesluit. Er kan uiteraard vanwege een privaatrechtelijke instelling geen bedreiging zijn van de carrièremogelijkheden van rijksambtenaren in openbare dienst.»

2.2. Naar luid van artikel 1 van haar statuten heeft verzoekende partij tot doel : «de behartiging van de belangen en meer in het bijzonder de beveiliging en de verdediging van de loopbaan van de personeelsleden van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur...»

2.3. Verzoekende partij omschrijft haar belang bij een eventuele vernietiging van het bestreden besluit als volgt :

«... De opdracht van de stichting is grotendeels dezelfde als deze van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, wat betreft de Internationale Culturele Betrekkingen.

De goedkeuring van de statuten van de Stichting is een middel om te ontsnappen aan de toepassing van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937, houdende statuut van het Rijkspersoneel, in het bijzonder wat betreft de werving. Dit heeft een zeer nadelige invloed op de carrièremogelijkheid van de ambtenaren bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur.

Door de goedkeuring van de Stichting zal het departe-

ment van Nederlandse Cultuur immers een sterk verminderde activiteit aan de dag leggen. Normalerweise moeten de kaders van het Bestuur voor Internationale Culturele Betrekkingen worden ingekrompen of zullen alleszins niet de normaal te verwachten expansie kennen.

De goedkeuring van de Stichting is dus wel degelijk een rem op de carrièremogelijkheden van de ambtenaren van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur in het algemeen en van het Bestuur voor Internationale Culturele Betrekkingen in het bijzonder...»

2.4. Bijaldien zou blijken dat het bestreden besluit een onderdeel is van een operatie die er inderdaad op gericht is bepaalde activiteiten, die tot de bevoegdheid van het centraal bestuur behoren, aan een privaatrechtelijk organisme toe te vertrouwen, kan aan verzoekende partij, die kwaliteit heeft om voor de Raad van State op te treden ter verdediging van de belangen van de personeelsleden van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur, niet het rechtens vereiste belang worden ontzegd.

2.5. In dit verband zij overigens vastgesteld dat een al te strenge houding inzake het belang in het huidige geval de bestreden bestuurshandeling buiten het bereik van de annulatierechter zou plaatsen.

2.6. Het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de vordering valt dan ook samen met het onderzoek naar de rechtmatigheid van het bestreden besluit.

Ten aanzien van de rechtmatigheid van het bestreden besluit

3. In een rechtsstaat moet ook de overheid de gestelde rechtsregelen eerbiedigen. De overheid is gebonden door het legaliteitsbeginsel dat haar verplicht te handelen binnen de wet en volgens de wet — de wet te begrijpen als het geheel van de normenhiërarchie.

4. Uit het voorgaande vloeit voort dat de overheid de statuten van een instelling van openbaar nut slechts dan mag goedkeuren, indien blijkt dat de voorgenomen oprichting van die instelling steunt op wettige gronden, dat die oprichting is geschied op de door de wet bepaalde wijze, en dat het nagestreefde doel wettig blijkt te zijn.

5. Uit de statuten van de zgn. instelling van openbaar nut «Stichting voor Internationale Nederlandse Cultuurverspreiding», die door het bestreden besluit worden goedgekeurd, blijkt dat die instelling de volgende kenmerken vertoont:

— artikel 2, eerste lid: «De zetel van de stichting is gevestigd te Brussel, Kortenberglaan, 158», d.i. het adres van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, Bestuur der Internationale Culturele betrekkingen»;

— artikel 4: «De stichting wordt beheerd door een raad van beheer van dertien leden, benoemd door de openbare besturen die de doelstelling van de stichting onderschrijven en steunen, namelijk:

a) drie leden, waaronder de voorzitter, aangezien door de minister die de Nederlandse Cultuur in zijn bevoegdheid heeft;

b) drie leden, waaronder een ondervoorzitter, aangewezen door de minister die de Nationale Opvoeding in zijn bevoegdheid heeft;

c) drie leden, waaronder een ondervoorzitter, aangewezen door de minister die de Buitenlandse Zaken in zijn

bevoegdheid heeft;

d) vier leden benoemd door de hierboven genoemde ministers onder personen die deskundig zijn in de buitenlandse culturele samenwerking»;

— artikel 5, tweede lid: «Wanneer een beheerder zijn functie neerlegt of de hoedanigheid verliest uit welken hoofde hij is aangewezen, houdt hij van rechtswege op deel uit te maken van de raad»;

— artikel 19, eerste, tweede en derde lid: «Het dagelijks beheer van de stichting wordt toevertrouwd aan een directeur-generaal en een inspecteur-generaal. De directeur-generaal voert de titel van commissaris-generaal en de inspecteur-generaal voert de titel van adjunct-commissaris-generaal. Zij worden door de Koning benoemd onder de personen die een hoge wetenschappelijke of culturele waarde bezitten»;

— artikel 20: «De raad van beheer werft het personeel van het instituut aan; de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid van het personeel zullen worden omschreven in een huishoudelijk reglement dat door de raad van beheer zal worden opgesteld en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de minister die de culturele aangelegenheden in zijn bevoegdheid heeft. Het kader dient aan de voorafgaandelijke goedkeuring van de ministers die de Nederlandse Cultuur en de Begroting in hun bevoegdheid hebben te worden voorgelegd. Onverminderd het bepaalde in artikel 19 worden op het personeel het statuut, de bezoldiging, het pensioenstelsel en de andere vergoedingen toegepast die op het rijkspersoneel van toepassing zijn»;

— artikel 21: «De minister van Nederlandse Cultuur en de minister van Begroting benoemen elk een regeringscommissaris. Deze regeringscommissarissen oefenen dezelfde bevoegdheden uit als de regeringscommissarissen in de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbare nut...»;

— artikel 22: «Afgezien van wat hieromtrent bepaald is in deze akte, zullen de betrekkingen van de stichting met de openbare instellingen worden geregeld door middel van een overeenkomst met de in artikel 4 genoemde ministers»;

— artikel 24: «De minister van Nederlandse Cultuur en de minister van Financiën wijzen, in onderlinge overeenstemming, één revisor aan; deze revisor wordt gekozen onder de leden van het Instituut voor Bedrijfsrevisoren, en oefent dezelfde bevoegdheden uit als de revisoren bedoeld in de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut»;

— artikel 25, § 2: «Een som van 100.000 fr., ingeschreven op de begroting 1977 van Nederlandse Cultuur, Titel IV. Afzonderlijke Sectie, Sectie II, artikel 70.09 Fonds der internationale culturele betrekkingen, wordt in volle eigen-dom toegewezen aan de stichting».

6. Verzoekende partij voert als eerste middel aan de schending van artikel 27 van de wet van 27 juni 1921. Bedoeld artikel 27 bepaalt: «Elk persoon kan, mits goedkeuring van de regering, al zijne goederen of een deel daarvan... bestemmen tot het oprichten ener instelling van openbaar nut, die rechtspersoonlijkheid bezit ...».

In het onderhavige geval hebben twee hogere ambtenaren en twee leden van een ministerieel kabinet, ogenschijnlijk optredend als private burgers, een som «ingeschreven op de begroting 1977 van Nederlandse Cultuur» — dus openbare gelden, en niet (een deel van) goederen die hen toebehoren

— bestemd tot het oprichten van de zg. instelling van openbaar nut «Stichting voor Internationale Cultuurverspreiding».

De Koning vermag niet de oprichting van een zg. instelling van openbaar nut goed te keuren, wanneer blijkt dat de goederen, die de basis vormen voor de oprichting, niet toebehoren aan de stichters. Het middel is gegrond.

7. Verzoekende partij voert nog als middel aan: «Het koninklijk besluit van 7 maart 1977 houdende goedkeuring van de statuten van de Stichting voor Nederlandse Cultuurverspreiding heeft een dienstgewijze gedecentraliseerde dienst in het leven geroepen, daar waar deze bevoegdheid uitsluitend en alleen aan de wetgever toekomt».

Uit de lezing van de onder punt 5 aangehaalde artikelen van de statuten blijkt dat ook dit middel gegrond is.

8. Uit het voorgaande volgt dat het beroep én ontvanke-lijk én gegrond is,
(Vernietiging)

NOOT—Vgl. G. Craenen, *Zelfstandige besturen in België*, Preadvies Vereniging voor de Vergelijkende studie van het recht van België en Nederland, Tj. Willink, Zwolle, 1980, p. 19.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

7e KAMER — 4 DECEMBER 1981

Voorzitter-rapporteur: de h. Weyens

Raadsheren: de hh. Lebeer en De Peuter

Advocaat-generaal: de h. Vervliet

Advocaten: mrs. Amelinckx en Neefs

Onopzettelijke letsels — Sport — Voetbal.

Het beoefenen van de voetbalsport en het betwisten van wedstrijden impliceert noodzakelijk de mogelijkheid van lichamelijke contacten bij het betwisten van de bal, met het gevaar dat er kwetsuren worden opgelopen.

Niet strafbaar is het toebrengen van verwondingen door het toepassen van een techniek die door de spelregels niet verboden is, als niet bewezen is dat de beklaagde verzuimd heeft de voorzichtigheid, die bij het beoefenen van deze sport geboden is, in acht te nemen.

D. t/ B.

Overwegende dat de materiële handeling waarvoor vervolging is ingesteld, zich voordeed tijdens het betwisten van een voetbalmatch waarbij beklaagde en de burgerlijke partij B. rechtstreekse tegenstrevers waren;

Dat beklaagde bij deze gelegenheid een techniek toepaste bestemd om de tegenpartij de bal afhandig te maken, genoemd «sliding», en B., die in het bezit was van de bal hierbij verwondde;

Overwegende dat er geen bewijs voorligt dat beklaagde opzettelijk de slagen of verwondingen aan B. toegebracht zou hebben;

Overwegende dat de verklaringen van de toeschouwers en medespelers nopens het ogenblik waarop het feit zich

voordeed: vóór, na of tijdens het affluiten van de wedstrijd, het niet mogelijk maken juist vast te stellen wanneer het gebeurde; dat evenwel uit het geheel van deze verklaringen blijkt dat de bedoelde spelfase zich voordeed ten hoogste als de voortzetting van een nog tijdens de wedstrijd aangevatte balbetwisting, die bij het affluiten van de wedstrijd niet terstond kon worden beëindigd;

Overwegende dat het beoefenen van de voetbalsport en het betwisten van wedstrijden noodzakelijk de mogelijkheid van lichamelijke contacten bij het betwisten van de bal impliceert, waarbij het gevaar bestaat dat er kwetsuren opgelopen worden;

dat ter zake niet uit het onderzoek blijkt dat beklaagde bij het toepassen van de door hem aangewende techniek, die overigens door de spelregels niet verboden schijnt zoals uit de debatten is gebleken, verzuimd zou hebben de voorzichtigheid, die bij het beoefenen van deze sport geboden is, in acht te nemen;

Overwegende dat alzo niet bewezen gebleven is dat beklaagde een fout beging;

(...)

NOOT—*Sport en strafrecht*

1. De sport is uit onze samenleving niet meer weg te denken. Oorspronkelijk bedoeld als ontspanning, als spel, als middel om tot een harmonieuze ontwikkeling van het individu bij te dragen (J. Loup, *Les sports et le droit*, p. 10), is zij thans onder invloed van de doorgedreven professionalisering, van de pers en van de enorme financiële belangen die ermee verbonden zijn, uitgegroeid tot een lucratieve onderneming. Reeds in 1962 kon men schrijven dat er na 50 jaar niets meer overschiet van de idealen van Pierre de Coubertin (Joffre Dumazedier, *Vers une civilisation du loisir*, Ed. du Seuil, Parijs, 1962, p. 76). De drang om te winnen, de houding van het publiek, de publiciteit, de premies, samengevat «toutes les tentations liées au désir exacerbé de vaincre» (R. Charles, «Le sport et le droit pénal», *R.D.P.*, 1952-53, 852) doen het geweld in de sport steeds toenemen. Slagen en verwondingen opzettelijk of onopzettelijk toegebracht en gaande van lichte kwetsuren tot de dood, zijn het gevolg van deze evolutie. Vallen dergelijke handelingen onder toepassing van de strafwet?

2. De sport heeft in ons strafrecht steeds een verregaande immuniteit genoten. Waarop is deze evenwel gebaseerd?

Men heeft beweerd (J. Hémard, «Le consentement de la victime dans le délit de coups et blessures», *Rev. crit. législ. et jur.*, 1939, 293) dat de grondslag moet worden gezocht in de toestemming van het slachtoffer, in de stilzwijgende aanvaarding van het risico door diegene die actief aan een sportmanifestatie deelneemt, waardoor overeenkomstig het adagium «volenti non fit injuria» elk misdrijf uitgesloten is. Afgezien van de betrekkelijke waarde die de Latijnse spreuken in ons hedendaags recht nog bezitten (men leze hierover R. Tahon, «Réflexions sur les adages juridiques», *J.T.*, 1956, 525), dient te worden opgemerkt dat deze stelling strijdig is met de fundamentele principes van het strafrecht (J. Constant, «Droit pénal et sport», *R.D.P.*, 1967-68, 279), dat van openbare orde is en dus niet het voorwerp kan uitmaken van afwijkende bedingen tussen particulieren (art. 6 B.W.). Een strafbaar feit heeft immers niet enkel de krenking van individuele rechten tot gevolg, maar raakt

ook de Staat die het passief subject is van elk misdrijf (J. Simon, «Le consentement de la victime justifie-t-il les lésions corporelles?», *R.D.P.*, 1933, 457). Ons Strafwetboek stelt trouwens verscheidene misdrijven strafbaar ondanks de toestemming van het slachtoffer: de verkrachting op een minderjarige beneden 14 jaar, het duel. Het adagium «volenti non fit injuria» kan slechts geldig worden toegepast op de misdrijven waarbij de wetgever van de afwezigheid van de toestemming een constitutief element van het misdrijf maakt (bv. diefstal, huisvredebreuk).

3. Het kan niet worden betwist dat slagen en verwondingen toegebracht tijdens sportgebeurtenissen de materiële handelingen uitmaken strafbaar gesteld door de artikelen 398 tot 401 Sw. Er werd evenwel geopperd dat de strafbaarheid wordt weggenomen door het ontbreken van moreel element. Zo heeft het Hof van Beroep te Douai in een zeer bekend arrest van 3 december 1912 (Hof Douai, 3 december 1912, *D.P.*, 1913, II, 198; zie de noot van M. Roux, *Sir.*, 1914, II, 217) met betrekking tot de bokssport beslist dat de slagen die boksers elkaar toebrengen, niet te vergelijken zijn met de daden bestraft door het Strafwetboek, omdat zij enkel tot doel hebben de handigheid en de geoefendheid van het lichaam te bewijzen en niet veroorzaakt worden door haat-, wraak-, angst- of woedegevoelens. Afgezien van het feit dat het een open vraag blijft of de voetballer die zijn tegenstrever «chargeert» of de bokser die zijn opponent als het ware afstraft, niet aan bepaalde minder edele gevoelens toegeeft, dient te worden opgemerkt dat dit argument indruist tegen de tekst van de strafwet die nergens een bijzonder opzet vereist: voldoende is dat de slagen wetens en willens worden toegebracht, hetgeen in deze gevallen onbetwistbaar is.

4. De eigenlijke grondslag van de strafrechtelijke immuniteit op sportief vlak is de wet. Artikel 1966 B.W. impliceert de wettigheid van sportmanifestaties. De sport wordt in onze samenleving aangemoedigd, gesubsidieerd en ondersteund. Een tegengesteld standpunt innemen zou daarenboven verstrekken gevolgen op burgerlijk vlak hebben: indien men oordeelt dat de artikelen van de strafwet toepasselijk zijn op slagen en verwondingen resulterend uit de beoefening van gewelddadige sporttakken, dan volgt daaruit dat deze sporten onwettig zijn daar ze tot doel hebben misdrijven te begaan. Alle contracten die ermee verbonden zijn, alle organisaties en verenigingen gevormd met het oog op sportbeoefening zijn dan insgelijks onwettig. Garraud spreekt derhalve van handelingen die door de rechtbanken worden beschouwd als «exceptionnellement permises par la loi et par conséquent indirectement légales» (R. Garraud, «Les sports et le droit pénal», *R.I.D.P.*, 1924, nr. 21, 230).

5. Deze immuniteit heeft natuurlijk grenzen. Indien men aanneemt dat de sport een sociale functie heeft, dan begint de strafbaarheid daar waar de beoefening van de sport niet meer tot doel heeft deze functie te vervullen en wanneer de nefaste gevolgen groter zijn dan de voordelen die men ervan kan verwachten. Dit criterium dient evenwel geëxpliciteerd te worden.

De toestemming van de deelnemer, hoewel op zichzelf geen rechtvaardigingsgrond, dient aanwezig te zijn. Actief deelnemen aan een sportwedstrijd impliceert uiteraard de aanvaarding van de eraan verbonden risico's, maar opgemerkt zij dat ook de toeschouwers door hun vrijwillige

aanwezigheid zich blootstellen aan de gevolgen van het schouwspel dat zij bijwonen (J. Deweer, «De verantwoordelijkheid in de sport», *R.W.*, 1949-50, 465).

Deze toestemming impliceert evenwel niet dat de deelnemer alle nadelige gevolgen van de sportbeoefening moet dragen en geen enkel verhaal zou hebben tegen mogelijke slagen of kwetsuren. De voetballer moet niet aanvaarden dat hem tijdens de wedstrijd een vuistslag wordt toegebracht of dat hij het slachtoffer wordt van «gevaarlijk spel». Om zich te kunnen beroepen op straffeloosheid dient de speler dus de spelregels na te leven (J. Honorat, «La répression des atteintes à l'intégrité corporelle consécutives à l'exercice des sports», *D.S.*, 1969, chron. XXVIII). Het is door zich te baseren op de spelregels dat de speler de risico's heeft kunnen evalueren en beslist heeft ze te aanvaarden. De niet-naleving van deze regels schept een ander en groter risico dan dat waarmee wordt ingestemd.

Een laatste voorwaarde ten slotte dient bij de deelnemer te zijn verwezenlijkt opdat zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid niet in het gedrang kan komen: er mag hem geen onvoorzichtigheid of gebrek aan voorzorg ten laste kunnen worden gelegd. De sportbeoefenaar is overeenkomstig de algemene principes verantwoordelijk voor de gevolgen van zijn fout, zelfs wanneer deze niet bestaat in de overtreding van de spelregels: «... la faute, c'est ne pas se conduire en joueur avisé. L'absence de faute, c'est se conduire en joueur avisé» (noot P.-M. Boland onder Lyon, 26 oktober 1950, *J.T.*, 1951, 237).

6. Deze principes, hoewel op zichzelf klaar en duidelijk, kunnen in de praktijk aanleiding zijn tot heel wat twistpunten.

Het criterium van de toestemming levert weinig problemen op: zoals gezegd wordt zij rechtsgeldig afgeleid uit de deelname. Sommige moeilijkheden kunnen bestaan wanneer toeschouwers het slachtoffer worden van kwetsuren: door hun aanwezigheid aanvaarden zij de risico's inherent aan het normaal spelverloop, maar niet de gevolgen van fouten van de spelers of de organisatoren (Hof Luik, 29 september 1938, *R.G.A.R.*, 1939, nr. 3076). Een constante rechtspraak heeft trouwens geoordeeld dat de clausules van niet-aansprakelijkheid die op de toegangsbewijzen voorkomen niet tegenwerpelijk zijn aan de toeschouwers (Hof Luik, 29 juni 1955, *J.T.*, 1955, 713; Rb. Dendermonde, 9 maart 1955, *Bull. Ass.*, 1955, 576, en noot M.G.). Zo werd terecht geoordeeld dat de speler die een voetbal van achter de toeschouwers naar het veld schopt met zodanige kracht dat een van hen gewond wordt, zich schuldig maakt aan het misdrijf van onopzettelijke slagen of verwondingen (Hof Brussel, 25 april 1962, *R.W.*, 1962-63, 269). Dezelfde oplossing geldt a fortiori wanneer het slachtoffer een voorbijganger is (G. Schuind, «Du principe de la faute dans les accidents dus au jeu de balle», *R.D.P.*, 1924, 39).

Er is evenmin betwisting wanneer de feiten zich hebben voorgedaan voor of na de afsluiting van de wedstrijd, tijdens een stillegging ervan of zelfs tijdens een aan de gang zijnde wedstrijd maar tussen personen die op dat ogenblik niet bij de spelfase betrokken zijn. Zo worden derhalve terecht veroordeeld de spelers van twee voetbalploegen die tijdens een onderbreking slaags zijn geraakt (Hof Parijs, 2 december 1967, *J.C.P.*, 1968, II, 15408, en noot D.S.; *Rev. Sc. Crim.*, 1968, 335, noot van G. Levasseur). Het

arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 4 december 1981 maakt trouwens toepassing van dit principe door vast te stellen dat het in casu ging om de voortzetting van een nog tijdens de wedstrijd aangevatte balbetwisting.

7. De problemen rijzen wanneer de feiten tijdens en naar aanleiding van de wedstrijd worden gepleegd. Het is zeer moeilijk uit te maken of een slag die in het heetste van een wedstrijd is toegebracht, opzettelijk of onopzettelijk is gegeven. Men moet nochtans vaststellen dat er weinig vonnissen of arresten zijn die spelers veroordelen wegens opzettelijke slagen. Wanneer dit wel gebeurt gaat het om feitelijke omstandigheden die geen twijfel laten bestaan nopens de opzettelijkheid: een beet toegebracht tijdens een rugbywedstrijd met sectionering van een oor ten gevolge (Corr. Toulouse, 14 juni 1949, *Gaz. Pal.*, tw. «Responsabilité civile», nr. 30). Het arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen is hier een voorbeeld van aangezien zowel de mogelijkheid van opzettelijke als van onopzettelijke slagen wordt onderzocht.

De situatie is nog ingewikkelder omdat, zoals R. Charles het uitdrukt, «le règlement permet en outre un certain degré de vivacité, voire d'imprudence, inhérent à l'émulation qui fait d'ailleurs l'attrait du sport» (*o.c.*, 865). Daarom menen wij dat de stelling van J. Constant (*o.c.*, 284), volgens welke een speler slechts aanvaardt door een onopzettelijke slag te worden gewond, te extreem is. De techniek van de «tackle» of de «sliding» in voetbal zijn opzettelijke handelingen die toegelaten worden door de spelregels. De meeste daden in een sportwedstrijd zijn trouwens opzettelijk (Hof Brussel, 8 juni 1977, *J.T.*, 1977, 587). Indien dergelijke technieken op een onvoorzichtige of onhandige manier zijn toegepast, kan de dader aansprakelijk gesteld worden op basis van de artikelen 418, 419 en 420 Sw., hoewel de rechter ook hier rekening zal houden met de sfeer van wedijver onder de protagonisten (*R.P.D.B.*, tw., «Responsabilité», nr. 490). Wij kunnen het daarom eens zijn met P.-M. Boland die spreekt van «négligence, maladresse et imprudence caractérisée ou excessive» (zie reeds geciteerde noot en noot onder Corr. Verviers, 3 februari 1951, *J.T.*, 1951, 239). De techniek van de «plaquage au sol» wordt toegelaten door de spelregels van rugby: er werd evenwel geoordeeld dat de speler die hierbij gebruik maakt van een kracht die groter is dan noodzakelijk om het gewenste doel te bereiken en zijn tegenstrever verwondt, strafbaar is (Hof Bordeaux, 14 april 1931, *D.P.*, II, 45 en noot J. Loup).

8. Het is aan de feitenrechter om vast te stellen of de feiten als opzettelijke of onopzettelijke slagen dienen te worden gekwalificeerd (Cass., 14 april 1969, *Pas.*, 1969, I, 711; Cass., 16 juni 1969, *Pas.*, 1969, I, 950; Cass., 8 november 1976, *Pas.*, 1977, I, 272). Ten dien einde zal hij alle bewijsmiddelen mogen gebruiken, met inbegrip van de getuigenissen van de toeschouwers en medespelers. Deze verklaringen moeten evenwel voor om voor de hand liggende redenen met de meeste omzichtigheid worden benaderd. Wij menen daarom ook dat de rechter zich voornamelijk zal moeten baseren op de naleving van de spelregels. In deze optiek moet betreurd worden dat de meeste vonnissen en arresten geen enkele verwijzing inhouden naar het advies van de scheidsrechter. Het is hij tenslotte die op een onpartijdige manier de rechter kan voorlichten nopens de feitelijke omstandigheden en de aard van de overtredingen. Zonder een absolute draagwijdte te hebben zal zijn advies toch

van doorslaggevend belang zijn.

9. Wij wensen deze studie niet te besluiten zonder zeer in het kort een paar beschouwingen te wijden aan de boksport omdat hier het probleem zeer scherp wordt gesteld: er kan niet de minste twijfel bestaan over de opzettelijkheid van de slagen die dikwijls zeer zware gevolgen, tot de dood toe, kunnen hebben. Door sommigen veroordeeld als «un pacte lucratif d'agression» (Th. Collignon, «La boxe et la défense sociale», *R.D.P.*, 1953-54, 90) of «un assassinat légal» (A. Steinhaus, «La boxe, assassinat légal?», *Sélection Reader's Digest*, 1951, september), wordt het boksen door anderen op haast fanatieke manier verdedigd (J. Azéma, *La responsabilité en matière de sports*, p. 114 en 115: «... si le knock-out a été réglementairement exécuté, il n'emporte aucune conséquence grave ... le boxeur semblera se réveiller d'un sommeil peut-être un peu pénible...»).

Terwijl de spelregels van andere sporttakken derwijze zijn opgevat dat verwondingen in principe de uitzondering zijn, maken bij het boksen de slagen het wezenlijk bestanddeel van de sport uit. Hoe beter zij worden toegediend op de plekken waar de tegenstander het meest kwetsbaar is, hoe groter hun doeltreffendheid. De bewering dat de boksport niet gevaarlijker is dan andere sporttakken weerstaat niet aan de argumenten uiteengezet door belangrijke medische personaliteiten op dit gebied (Prof. La Cava, «La cranie-encéphalopathie traumatique», *Travaux de la société médicale belge d'éducation physique et des sports*, 1950-51, 5e afl.), J. Titeca, «L'examen électro-encéphalographique des boxeurs», *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine*, VIe série, t. XVII, nr. 10; Dr. M. Boigny, *Lésions et traumatismes sportifs*, Masson et Cie., Parijs, 1938).

Reeds in 1913, naar aanleiding van een boksmatch te Gent tussen Carpentier en «Bombardier Wells», die reacties van verontwaardiging in de publieke opinie had uitgelokt, werd door de toenmalige minister van Justitie Carton de Wiart een omzendbrief aan de procureurs-generaal van de hoven van beroep toegezonden met betrekking tot «worstelwedstrijden tijdens welke vechters blootgesteld zijn aan ernstig lichamelijk letsel», waarin hen verzocht werd er voortaan voor te zorgen «dat geen inschikkelijkheid meer betoond worde bij het vaststellen van bedoelde inbreuken en dat de schuldigen gestraft worden met alle middelen waarover het parket beschikt» (Verzameling omzendingbrieven, 1913, 142-143). De vervolgingen ingesteld naar aanleiding van deze omzendbrief eindigden evenwel in vrijspraken (zie R. Charles, *o.c.*, 856), zodat er nog slechts in zeer uitzonderlijke gevallen werd opgetreden.

10. In Frankrijk heeft het reeds geciteerde arrest van Douai geoordeeld dat de bokssport wettig is omdat de protagonisten enkel de bedoeling hebben hun handigheid te bewijzen en niet bezielde zijn met gevoelens van haat of woede. Een zelfde oplossing wordt voorgestaan door het Hof van Beroep te Gent (Hof Gent, 8 juli 1927, *Pas.*, 1927, II, 171) dat besliste dat slagen gewisseld tijdens een bokswedstrijd geen daden van geweld zijn maar veeleer een oefening, een training, een spel of een les. Dit karakter gaat evenwel verloren wanneer slagen, verwondingen of breuken niet het gevolg zijn van «un pur accident dépassant les prévisions normales, mais comme l'effet possible des coups qu'ils se portent volontairement». Een dergelijke stelling

komt in feite neer op de veroordeling van de professionele bokssport.

Op 5 februari 1952 dienden de volksvertegenwoordigers Philippart, Huysmans, De Schrijver, Leclercq, Discry en Maes een wetsvoorstel in waarbij de organisatie van boksen en catchwedstrijden werd verboden en alleen exhibities, onder de voorwaarden door de Koning bepaald, geoorloofd zouden zijn (*Parl. Besch., Kamer, 1952-53, nr. 187*). Verschillende amendementen werden voorgesteld, die uiteindelijk hebben geleid tot de wet van 31 mei 1958 (*B.S., 12-13 juni 1962, 5082*). Deze wet heeft niet geleid tot een volledig verbod van bokswedstrijden, maar bepaalt in artikel 1 dat dergelijke wedstrijden en het beoefenen van het boksen slechts geoorloofd zijn onder «zodanige voorwaarden dat de bokkers, zoveel als enigszins mogelijk is, worden behoed voor ernstige inwendige of uitwendige letsels, verwondingen of breuken». De straffen worden verdubbeld wanneer een van de strijders gewond wordt of arbeidsongeschikt is en verdriedubbeld in geval van overlijden. Bij K.B. van 5 juli 1962 (*B.S., 9 juli 1962*), gewijzigd bij K.B. van 11 mei 1965 (*B.S., 26 mei 1965*), werd een reglementering van de bokswedstrijden en -exhibities en van de beoefening van de bokssport uitgevaardigd, die voornamelijk betrekking heeft op de organisatie en de medische controle.

Wij zijn de mening toegedaan dat de rechtbanken aldus afdoende gewapend zijn om, zonder afbreuk te doen aan het karakter van de sport, te bekwaam tijd op te treden tegen toestanden en vertoningen die met de eigenlijke doelstellingen van de sport niets meer te maken hebben.

Alain Winants

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

3e KAMER — 3 MAART 1982

Voorzitter : de h. Paternostre

Raadsheren : de hh. Craeybeckx en Van Nuffel

Advocaat-generaal : de h. Rigaux

Echtscheiding door onderlinge toestemming — Ontslag van onderhouds- en opvoedingskosten van gemeenschappelijk kind — Nietigheid.

Het beding in een overeenkomst bij echtscheiding door onderlinge toestemming waarbij een ouder ontslagen wordt van de onderhouds- en opvoedingskosten van een gemeenschappelijk kind is nietig.

B. en De C. t/ Procureur des Konings te Hasselt

Overwegende dat partijen een procedure hebben gevoerd strekkende tot echtscheiding door onderlinge toestemming ;

Dat het aangevochten vonnis terecht vaststelt dat het beding, waarbij partij De C. in de overeenkomst tussen de echtgenoten verleden voor notaris H., met standplaats te B., op 6 oktober 1980, partij B. ontslaat van onderhouds- en opvoedingskosten der gemeenschappelijke kinderen van

partijen die haar zijn toevertrouwd, indruist tegen de bepalingen van artikelen 203 en 303 van het Burgerlijk Wetboek die van openbare orde zijn ;

Dat bovenvermeld beding derhalve nietig is ;

Dat partijen op deze overeenkomst niet meer kunnen terugkomen ;

Dat appellanten de door artikel 1288, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek voorgeschreven regeling niet hebben getroffen en aldus een substantieel vormvereiste niet hebben nageleefd ;

Dat derhalve de echtscheiding door onderlinge toestemming niet kan worden toegestaan ;

(...)

NOOT—Voor het onderscheid tussen afstand van het recht een onderhoudsbijdrage te eisen en afzien van de uitoefening van dit recht, zie W. Pintens, *Echtscheiding door onderlinge toestemming. Met modellen van akten*, Antwerpen, 1982, nrs. 380-381, blz. 231-233.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

1e KAMER — 9 FEBRUARI 1982

Voorzitter : de h. Wauters

Rechters : de hh. de Forche en Van de Walle

Advocaten : mrs. Putzeys, De Leebeeck en Wuyts

Overeenkomst — Aansprakelijkheid — Levering van stookolie — Schade bij de levering veroorzaakt door overlopen van de tank.

Ingeval de levering van stookolie op regelmatige tijdstippen gebeurt naar gelang de behoeften van de klant, d.w.z. op bestelling van de klant zonder bepaling van de hoeveelheid, is de leverancier principieel aansprakelijk voor de schade die bij de levering wordt aangericht, dit tot bewijs van het tegendeel.

N.V. C. t/ G.

Overwegende dat zowel hoofd- als tegenvordering stoeien op het feit dat eiseres bij verweerder stookolie leverde op 31 dec. 1976 volgens factuur nr. 1214183 van 31 dec. 1976 voor een bedrag van 83.733 fr., waarbij zich een incident voordeed zodat de olietank overliep en bevuild werd, waardoor schade werd veroorzaakt waarvoor verweerder, eiser op tegeneis, vergoeding vordert ;

Overwegende dat verweerder niet betwist dat de stookolie werd geleverd en hij principieel derhalve de geleverde stookolie verschuldigd is ;

Dat hij echter beweert de stookolie niet te moeten betalen omdat er bij de levering stookolie overliep en schade veroorzaakte, en dit overlopen van de stookolie bovendien noodzakelijkerwijze te wijten moet zijn aan eiseres zelf die geacht wordt de stookolie te leveren, d.w.z. ze over te brengen in de tanks van eiser en de wijze waarop dit geschiedt

uitsluitend op haar of de verantwoordelijkheid van haar aangestelde berust zodat, wanneer met de levering iets fout loopt, zij alleen voor deze fout en de daaruitvloeiende schade aansprakelijk is;

Overwegende dat zelfs in die redenering de hoofdvordering nog steeds gegrond voorkomt en verweerder gehouden is de geleverde stookolie te betalen, en voor zover inderdaad schade zou zijn ontstaan door de fout van eiseres, deze schade slechts tot een tegenvordering aanleiding kan geven, die met de hoofdeis eventueel kan worden gecompenseerd;

Dat anderzijds en eigenlijk in tegenstelling met zijn eerste verweer, zoals hierboven omschreven, verweerder toch in zijn eerste conclusie stelt dat «uiteraard thans de oorzaak van de schade niet meer kan bewezen worden», hoewel het duidelijk is en vaststaat dat de eerste oorzaak van de schade het overlopen van de stookolie is, zodat hij zonder twijfel met deze zinsnede moet bedoelen: «dat uiteraard thans de oorzaak van het overlopen van de stookolie niet meer kan bewezen worden»;

Overwegende echter, zoals uit de veelheid van leveringsbronnen blijkt, het in casu het geval is dat de levering van de stookolie op regelmatige tijdstippen gebeurde naar gelang van de behoefte van de klant, d.w.z. op bestelling van de klant zonder bepaling van de hoeveelheid;

Dat, ingeval de levering op zulk een wijze geschiedde, principieel de leverancier aansprakelijk is voor de schade die werd aangericht bij de levering, tot bewijs van het tegendeel (Kh. Brussel, 22 dec. 1976, *R.G.A.R.*, 1978, 9832; Rb. Charleroi, 2 okt. 1975, *J.T.*, 1976, 137 en *Bull. Ass.*, 1976, 195; Rb. Brugge, 26 juni 1974, *R.W.*, 1974-75, 1447);

Dat derhalve principieel in casu eiseres de fout van verweerder dient te bewijzen;

Dat zij hiertoe slechts haar eigen brieven overlegt, waarin zij haar standpunt uiteenzet, gebaseerd op een op haar verzoek eenzijdig uitgevoerde expertise, en derhalve nalaat het bewijs van de fout van verweerder te brengen;

Dat desondanks verweerder een bewijsaanbod doet door middel van getuigen, dat hij echter noch in zijn eerste conclusie noch in zijn aanvullende conclusie handhaaft in het dispositief, vermist hij aanstuurt op een deskundigenonderzoek, waarbij hij dan nog de opdracht beperkt tot het bepalen van de hooggroothed van de toegebrachte schade;

Dat eiseres van haar kant staande houdt dat voor het onderzoek naar de verantwoordelijkheid voor het overlopen van de tank elk geval afzonderlijk moet worden onderzocht en het niet gaat om een resultaatsverbintenis zoals verweerder beweert;

Overwegende dat, indien uit het bewijsaanbod dat verweerder doet, zou kunnen worden afgeleid dat de stelling van eiseres moet worden bijgevalen en het verloop van dit specifiek schadegeval moet worden onderzocht om de fout aan één van de partijen toe te schrijven, dan nog, zoals verder wordt aangetoond, zal blijken dat de fout voor het overlopen van de tank bij eiseres zelf ligt;

Dat immers verweerder als tweede punt aanbiedt te bewijzen dat «een aangestelde van concluant (verweerder) op de tank is geklommen teneinde het peil van de tank te controleren en de chauffeur van de tankwagen hierover

tijdig in te lichten»;

Dat eiseres dit feit op zichzelf overigens niet betwist en integendeel ervan uitgaand staande houdt dat de levering van de stookolie naar alle omstandigheden op verschillende manieren geschiedt en het in casu dus gebeurd is in samenwerking met een aangestelde van verweerder;

Dat trouwens de controle van het peil van de tank moest gebeuren door een tweede persoon, aangezien deze op de 6 m hoge tank moest klauteren daar het niveaupeilmecanisme van de tank defect was, bewering van eiseres die verweerder niet betwist en die dus aangenomen kan worden;

Overwegende dat evenmin door partijen betwist wordt dat de chauffeur van eiseres de losslangen leegblies na het stopzetten van de levering, aangezien beide partijen toegaven dat deze werkwijze de noodzakelijk te volgen procedure is, zonder welke de losslangen niet kunnen worden ontkoppeld;

Dat echter van dan af de stellingen over het verloop van de levering uiteenlopen;

Dat verweerder het verder verloop van het gebeurde in zijn bewijsaanbod als volgt omschrijft: «dat de chauffeur evenwel, nadat hij door de aangestelde van concluant was aangemaand de pomp stil te stellen, dit eerst zelf kan (bedoeld is duidelijk: kwam) controleren en toen pas de pomp stillegde; dat, toen de chauffeur ten slotte de losslang leegblies, een hoeveelheid stookolie over de tank liep, zodat de tank volledig onder de stookolie zat»;

Dat anderzijds eiseres het verder verloop van de levering als volgt schetst: «Inderdaad was er op het ogenblik van de levering aan U gevraagd iemand bij het mangat te plaatsen..., welke de chauffeur diende te verwittigen indien de tank vol was. Deze persoon heeft die chauffeur laattijdig verwittigd, zodat de stookolie reeds uit de ontluuchtingspijp liep voordat men het teken gaf en de persoon, die het toezicht hield bij de ketel, geheel werd besmeurd» (brief van eiseres);

Dat echter uit dit verloop van de feiten de fout bij de levering en het overlopen van de tank zelf volgt;

Dat bijgevolg opvalt dat het feitenrelaas door partijen gebracht op twee punten verschilt;

1) de aangestelde van verweerder zou tijdig (volgens verweerder) of niet tijdig (volgens eiseres) verwittigd hebben;

2) de tank liet al over voordat verwittigd werd (volgens eiseres) en de tank liep pas over toen de losslangen leeggeblazen werden (volgens verweerder);

Overwegende dat, aangenomen de stelling van eiseres, namelijk door het laattijdig verwittigen liep de tank reeds over vooraleer de losslangen leeg geblazen werden, de verantwoordelijkheid van eiseres zelf betrokken is;

Dat immers eiseres zelf staande houdt dat het feit alleen van het leegblazen van de slangen de grote schade (zie bestek N.V. A.) niet kan hebben veroorzaakt, zodat a contrario dient te worden aangenomen dat ook het gewoon overlopen, voor de losslangen werden leeggeblazen, deze grote schade niet kan hebben veroorzaakt vermits zij zelf op 1 aug. 1977 bevestigde dat de persoon die toezicht hield besmeurd werd;

Dat bijgevolg, zó de tank reeds voor het leegblazen overliep, het onmiddellijk opvalt dat de chauffeur, die de procedure van het leegblazen van de slangen op gang moest brengen, procedure waarvoor hij de verantwoordelijkheid

draagt, dit overlopen reeds moet hebben opgemerkt zodat hij het leegblazen onder druk niet mocht op gang gebracht hebben (de olie moet door een 2 dm dikke buis op 1 m van de grond in de 6 m hoge tank worden opgestuwd en het leegblazen van de slangen gebeurt met lucht die in de tank zelf terechtkomt en deze lucht moet ontsnappen door het bovenste mangat) (geput uit het deskundigenverslag op verzoek van eiseres zelf opgesteld door de N.V. G.);

Dat hij immers moest weten welke gevolgen het onder druk inbrengen van lucht in de slangen met resterende olie noodzakelijk moest hebben;

Dat derhalve in de versie van eiseres het eerst overlopen in combinatie met het leegblazen van de losslangen de grote hoeveelheid stookolie verklaart die overliep;

Dat het immers de taak was van eiseres of haar aangestelde om, alvorens de slangen leeg te maken, na te gaan of dit gegeven de hoeveelheid, die reeds in de tank was opgespoten, nog mogelijk was, gezien de grote druk welke hier toe moest worden ontwikkeld;

Dat klaarblijkelijk de aangestelde van eiseres, zonder meer de noodzaak van het leegblazen van de slangen aannemend, hiertoe overging zonder na te gaan of hij dit nog wel mocht of kon doen zonder verdere schade te veroorzaken, dan wel of eerst de overtollige olie uit de tank moest worden verwijderd;

Dat bijgevolg de chauffeur op eigen risico de losslangen leegblies en hij daarvoor de verantwoordelijkheid dient te dragen;

Dat het derhalve niet noodzakelijk voorkomt te weten of de aangestelde van verweerder al dan niet tijdig de chauffeur van eiseres verwittigde, te meer daar eiseres niet bewijst dat zij deze man de nuttige en nodige onderrichtingen verschafte om tot een foutloze levering over te gaan;

Dat eiseres wel beweert dat de man die de chauffeur bijstond dit al vijftien jaar deed en dus de werkwijze zeer goed moet hebben gekend, doch ook dit niet bewijst;

Dat anderzijds, zelfs aannemend dat deze man wel de nuttige en nodige inlichtingen had gehad of moest hebben gekend, dan nog de chauffeur van eiseres zelf aansprakelijk blijft vermits de hulp, die de aangestelde van verweerder hem verleende, op vrijwillige en onbezoldigde basis gebeurde en dit geen verleggen van de verantwoordelijkheden met zich brengt en eiseres of haar chauffeur niet ontslaat van de controle of deze vrijwillige hulp zich wél behoorlijk van zijn taak kwijt;

Dat bijgevolg de fout voor het overvloedig overlopen en de daaruit voortkomende grote schade bij eiseres ligt en zij gehouden is deze schade te vergoeden;

(...)

NOOT—Zie hierover A. Van Oevelen en E. Dirix, «Kroniek van het verbintenissenrecht (Gerechtelijk jaar 1976-1977)», *R.W.*, 1977-78, 2289 e.v., i.h.b. 2301, nr. 25; R.B., «Hoe wordt bij het overlopen van een tank bij de levering van stookolie de aansprakelijkheid bepaald?» (noot bij Hof Antwerpen, 5 april 1982), *De Verz.*, 1982, 393-394.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e KAMER — 23 JUNI 1982

Voorzitter: mevr. Deloof

Rechters: mevr. Bafcop-Spinooy en Carré-Bosmans

Advocaten: mrs. Adriaensen, Van der Hert en Vanstaen

Huwelijksvermogensstelsels — Ontnemen van bestuursbevoegdheid — Bevoegde rechter — Aard van de maatregel — Te leveren bewijs — Gevolgen.

Voor een maatregel als bedoeld in art. 1426 B.W. (ontnemen van bestuursbevoegdheid aan een der echtgenoten) is alleen de rechtbank, niet de voorzitter in kort geding, bevoegd.

Art. 1426 heeft een ruime draagwijdte, vereist geen schuld of grof plichtsverzuim en beoogt slechts de beveiliging van de belangen van het gemeenschappelijk en van het eigen vermogen.

Ten deze blijkt uit het verblijf van de man in een psychiatrische kliniek voldoende dat hij zijn bestuursbevoegdheden niet behoorlijk kan uitoefenen (zie nader het vonnis).

De maatregel belet de betrokkene niet alle rechten met een persoonlijk karakter uit te oefenen.

M. t/ G.

Overwegende dat verweerder de onbevoegdheid van deze rechtbank opwerpt op grond dat hij op 27 mei 1982 een verzoekschrift in echtscheiding tegen verzoekster heeft ingeleid; dat hij beweert dat derhalve enkel de voorzitter van de rechtbank bevoegd is om, in het kader van een echtscheidingsprocedure, voorlopige maatregelen te treffen, waaronder die van art. 1426 B.W. waarvan eiseres toepassing vraagt;

Overwegende dat de bevoegdheid bepaald wordt door de datum van de inleidingsakte, en de rechtbank die op dat ogenblik bevoegd was, er rechtsgeldig kennis van neemt (*TPR* 1979 — J. Laenens nr. 2, 5); dat in casu het verzoekschrift ter griffie neergelegd werd op 25 mei 1982, d.w.z. vóór de inleiding van de echtscheiding;

Dat de rechtbank van eerste aanleg trouwens over een algemene bevoegdheid beschikt en zij deze slechts — ook ambtshalve — dient te onderzoeken indien de toewijzing van bevoegdheid aan een bepaald rechtscollege uitsluitend is;

Overwegende dat in casu juist de onderhavige betwisting aan de uitsluitende bevoegdheid van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen onderworpen wordt (art. 569, 1°, Ger. W.: ... alsmede van alle geschillen tussen echtgenoten betreffende de uitoefening van hun rechten of betreffende hun goederen, met uitzondering van de aangelegenheden waarvoor de voorzitter bijzonder bevoegd is (*Fettweis, Droit judiciaire privé*, 1980, I, p. 104, voetnoot 3), terwijl de bevoegdheid van de voorzitter in kort geding beperkt blijft, bij urgentie, tot de maatregelen bedoeld in de artt. 215, § 1, en 216 B.W., als gewijzigd door de wet van 14 juli 1976 (art. 587, 3, Ger. W.), waaronder art. 1426 B.W. niet voorkomt);

Overwegende dat uit de stukken van het dossier en uit de feitelijke gegevens van de zaak blijkt dat art. 1426 B.W. ter zake van toepassing is;

Dat partijen huwden te Genk op 1 augustus 1973 onder het stelsel van scheiding van goederen blijkens huwelijkscontract van 27 juli 1973; dat er geen kinderen uit het huwelijk geboren zijn;

Dat verweerder een attest overlegt van 15 juni 1982 waaruit blijkt dat hij zich als vrije patiënt uit eigen initiatief aanbood in de psychiatrische kliniek te Tienen «ter behandeling van een psychische decompensatietoestand, reactief op de psycho-sociale moeilijkheden»; dat eiseres aantoonde dat verweerder reeds herhaaldelijk in deze instelling werd opgenomen (van 21 maart 1980 tot 31 maart 1980, van 27 januari 1981 tot 27 maart 1981, van 1 september 1981 tot 2 december 1981);

Dat deze verblijven, ongeacht de juiste aard van de kwaal waaraan verweerder lijdt, voldoende aantonen dat verweerder zijn bestuursbevoegdheden niet behoorlijk kan uitoefenen;

Dat artikel 1426 B.W. een zeer ruime draagwijdte heeft doch in geen opzicht slaat op enige «schuld» of «groot plichtsverzuim», doch slechts de bedoeling heeft de belangen van het gemeenschappelijk en van het eigen vermogen te beveiligen (Casman en Van Look, *Huwelijksvermogensrecht*, III/12, p. 2);

Dat verweerder, die zaakvoerder is van de Pvba «Kunst uit Derde Wereld» blijkbaar geen enkel overzicht meer heeft over de actuele financiële toestand van de Pvba, die een grote schuldenlast zou hebben; dat zijn raadsman bij brief van 19 mei 1982 aan eiseres moest vragen welke de voornaamste schuldeisers zijn en welke betalingen de laatste maanden nog plaatshadden; dat een gedeelte van de goederen van de Pvba in de veilingzaal Anselmo verkocht werden, doch er geen bewijzen zijn dat de opbrengstsom betaald werd, of aan wie;

Dat partijen een onroerend goed in onverdeeldheid bezitten; dat verweerder niet ontkent dat eiseres, ook voor o.a. de bankschuld, mede solidaire borg is, zodat de persoonlijke vermogens van partijen groot gevaar lopen;

Dat het gevraagde getuigenverhoor ter zake niet dienend is, daar de rechtbank volledig ingelicht is en de overige feitelijke vermeldingen en conclusies overbodig, als rakende de grond van de echtelijke moeilijkheden tussen partijen;

Dat het in casu past de bestuursbevoegdheden aan een aan partijen vreemde derde toe te vertrouwen;

Overwegende dat deze maatregel geenszins verweerder belet alle rechten met een persoonlijk karakter uit te oefenen;

*Om die redenen,
de Rechtbank,*

Verklaart zich bevoegd; verklaart het verzoek toelaatbaar en gegrond; ontnemt G.M. (...) de bestuursbevoegdheid over het gemeenschappelijk vermogen van partijen alsook over zijn persoonlijk vermogen, en draagt dit voor het geheel over aan meester Jozef Marck, advocaat en plaatsvervangend rechter, kantoorhoudend te Berchem aan de Statiestraat 64; slaat de kosten, met toepassing van art. 1017 Ger. W. om. Aldus gevonnist en uitgesproken in raadkamer.

NOOT—Zie elders in dit nummer het artikel van M. Puelinckx-Coene, «Enkele bedenkingen bij de vele vragen rond de ontneming van bestuursbevoegdheden aan echtgenoten (art. 1426 B.W.)».

BOEKEN

W.C.E. HAMMERSTEIN-SCHOONDERWOERD, *Echtscheiding en alimentatie bij rechterlijke uitspraak*, Arnhem, Gouda Quint, 1983, 36 blz. (Serie Privaatrechtelijke Begrippen, nr. 14).

Vragen i.v.m. alimentatie na echtscheiding, en met name de vraag of en hoe de uitkeringen van een dergelijk onderhoudsgeld behoren te worden beperkt in de tijd, zijn in Nederland thans volop aan de orde. Zie het jongste nummer van *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 1983, nr. 2, dat geheel aan deze thematiek gewijd is.

De auteur van deze brochure meldt zich aan als een overtuigde verdedigster van de alimentatie. Mevr. Hammerstein verzet zich tegen het bepalen van een wettelijke maximumduur.

Het Nieuw Nederlands B.W. bevat een bepaling die de rechter uitdrukkelijk toestaat de alimentatie in tijdsduur te beperken (art. 157, 3e lid). Eigenlijk discussieert men al sinds de invoering van de nieuwe wetgeving (1971) over deze vraag, en werden er rapporten over uitgebracht. Over twee recente rapporten geeft de schrijfster haar mening te kennen.

Ze wijst vooral op volgens haar verkeerde redeneringen die tot de limitering van de alimentatie in de tijd leiden:

— Als men de duur limiteert tot maximum 12 (uitzonderlijk 18) jaar, duur van de opvoeding van kinderen, zal de vrouw nadien veelal moeten terugvallen op een bijstandsuitkering (bestaansminimum), terwijl in sommige gevallen haar ex-man een veel betere financiële positie zal hebben en haar feitelijk boven het minimumniveau zou kunnen tillen.

— De beperking gaat ervan uit dat het voor de emancipatie van de vrouw goed is dat zij zoveel mogelijk buitenshuis werkt, maar een vrouw die kinderen opvoedt, moet in de mate van het mogelijke de keuze hebben tussen het volledig zich wijden aan haar opvoedingstaak en het deeltijds beroepsactief zijn.

— Wanneer de vrouw na verloop van tijd op de sociale zekerheid een beroep moet doen, wordt zij niet onafhankelijk, maar ruilt ze haar financiële afhankelijkheid van haar ex-man in voor financiële afhankelijkheid van de samenleving.

— Door een wettelijke maximumduur voor de alimentatie op te leggen beperkt de wetgever de vrijheid van huwendes om hun werkverdeling te regelen zoals zij het verkiezen.

De bespreking van de mogelijke maximumduur van de alimentatie leidt de schrijfster tot het behandelen van een aantal andere vraagstukken i.v.m. alimentatie. Zo schetst ze de verschillende systemen die in Nederland voorgesteld zijn om de huidige alimentatie te hervormen: alimentatie en/of verplichte verzekering, sociale zekerheid etc. Tot slot wordt er gehandeld over de wijziging en de afschaffing van de alimentatie, evenals over een aantal andere onderwerpen.

Aldus leert het boekje iets over de meeste aspecten van het Nederlandse recht m.b.t. alimentatie na echtscheiding; maar het is niet als een synthese opgezet, het veronderstelt eigenlijk de materie als gekend. Rechtsvergelijking ontbreekt geheel. De Belgische lezer zal vooral een terrein ontdekken, dat ook bij ons fundamentele vragen oproept, maar die in Nederland sinds tien jaar overvloedig bediscussieerd worden, en waaromtrent een hele reeks rapporten voorradig is.

J.M. Pauwels

J. van den HEUVEL, *Wetgeving belicht*, Post Scriptum Reeks, Tjeenk Willink, Zwolle, 1982, IX + 77 blz.

Een interessant doctoraalproefschrift in de rechten wordt aangeleerd door J.B. van den Heuvel, die zijn oorspronkelijke studie voor een breder publiek kenbaar heeft gemaakt in de vermelde reeks.

Het onderwerp laat een juridisch-technische aanpak vermoeden. Dit is dan ook het geval voor alle hoofdstukken, zij het dat deze studie zowel op het nationale als het supranationale niveau betrekking heeft. Van de Heuvel start bij de Nederlandse wetgevingspro-

duktie en stapt geleidelijk over naar de E.E.G.-decisionmaking. In hoofdstuk 6 belandt hij ten slotte bij de wisselwerking recht-spraak-wetgeving.

Zijn onderzoek is heel minitueus te noemen. Hij heeft niet nage-laten voor de periode augustus tot december 1980 alle mogelijke Nederlandse parlementaire documenten en officiële E.E.G.-docu-mentatie door te nemen. Ook heeft hij niet geaarzeld zijn eigen studie te relateren aan vroeger onderzoek om aldus tot bepaalde statistische gevolgtrekkingen te kunnen komen, o.m. inzake de tijd van de behandeling van wetsontwerpen, de indeling naar onder-tekenaar, de spanning tussen wetgevende en uitvoerende macht.

Vooraf voor disciplines zoals Jurimetrie, Rechtsmethodologie en Rechtssociologie betekent deze studie een belangrijke bijdrage. Voor Belgische juristen en politicologen geeft zij een waardevol inzicht in het Nederlandse legislatieve kaderwerk.

Dr. Pieter De Meyere

MEDEDELINGEN

Recente ontwikkelingen van de E.E.G.-reglementering inzake me-dedinging - Colloquium van 3-4 maart 1983

1. Ontmoeting van Europese Bedrijfsjuristen

Op 3 en 4 maart 1983 hebben de Verenigingen van Bedrijfsjuris-ten uit Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Nederland en het Ver-enigd Koninkrijk (Bar Association en Law Association) een be-langrijk colloquium georganiseerd, uitsluitend bestemd voor hun leden. Het werd gehouden te Brussel, in het «Borschette-Cen-trum», dat ter beschikking gesteld werd door de Commissie van de Europese Gemeenschappen.

Zowat 200 deelnemers hebben gedurende twee dagen onder el-kaar, met leden van de diensten van de Europese Gemeenschappen en van het Hof van Justitie in Luxemburg, de recente ontwikkelin-gen van het Communautair mededingingsrecht bestudeerd en geconfronteerd.

Het was de zesde keer sinds 1973 dat op initiatief van de Belgi-sche Vereniging van Bedrijfsjuristen een colloquium werd georga-niseerd, en opnieuw was het een belangrijk evenement. De organi-serende verenigingen wilden aan het colloquium het karakter geven van een ontmoeting van Europese Bedrijfsjuristen. Te dezer ge-legenheid wou men zich gezamenlijk bezinnen over de functie van bedrijfsjuristen die werken in een land dat lid is van de Europese Gemeenschap. Aan deze doelstellingen is volledig tegemoet-gekomen.

2. Uiteenzetting

De gevolgen van de crisis werden voortreffelijk geanalyseerd in de verslagen van dhr. M. Caspari, directeur-generaal, over «De po-litiek van de mededinging tegenover de crisis», en van dhr. Linda, raadgever van de directeur-generaal, over «Overeenkomsten en concentraties in de context van de huidige crisis». Beiden zijn werkzaam bij het Directoraat-Generaal van de mededinging bij de Europese Gemeenschappen.

In de volgende uiteenzetting, «De controleprocedures op gebied van de mededinging», beschreef dhr. A. Pappalardo, directeur van het Directoraat-Generaal bij de Europese Gemeenschappen, de bevoegdheden waarover de Commissie beschikt, maar hij introdu-ceerde tevens een aantal overwegingen, over de taak van de be-drijfsjurist en de erkenning van het vertrouwelijk karakter van zijn advies. Dhr. John Boyd, Secretary en Chief Legal Officer bij Inco Europe Ltd., maakte een magistrale ontleding van de beslissing van het Hof van Justitie in de zaak A.M. and S., die hij situeerde in haar exact kader. Hij wees op de nieuwe ontwikkelingen ter zake.

«De taak van de Juridische Afdeling in de onderneming» was de titel van de uiteenzetting gehouden door dhr. W. Kolvenbach, Chefjustitiar der Henkel bedrijven. Hij onderstreepte de constan-

ten in de functie van elke bedrijfsjurist, welk ook het land is waar hij werkt.

Iedere voorzitter van de organiserende verenigingen werd vervol-gens verzocht zijn nationale vereniging en haar activiteiten voor te stellen. Niettegenstaande het verschil van het juridisch statuut der bedrijfsjuristen naar gelang van het land, werd duidelijk gemaakt hoezeer de functie van de bedrijfsjuristen in verschillende landen identiek is. Ten slotte bracht een banket alle deelnemers samen, zodat nieuwe banden van collegialiteit en vriendschap konden wor-den gesmeed.

De volgende dag werden twee welbepaalde onderwerpen in volle ontwikkeling behandeld, nl. «De exclusieve aankoop- en distribu-tiecontracten», door H. Schroeter, hoofd-administrateur van de algemene politieke leiding van de mededinging bij de E.E.G., en «Licentierechten» door dhr. H. Johannes, hoofd-administrateur van de afdeling Recht van de industriële eigendom bij de E.E.G.

Dhr. J. Temple Lang, afdelingschef bij de Juridische Dienst van de E.E.G., gaf als volgende spreker een volledig overzicht van de toepassing van het communautair recht in de onderscheiden lid-staten.

Dieper ingaand op de crisis, benaderde dhr. B. Van der Esch, directeur van de Juridische Dienst van de E.E.G., langdurig de toepassing van de artt. 85 en 86 in die periode.

Ten slotte beschreef dhr. Lasok, die Sir Gordon Slyn, advo-caat-generaal bij het Gerechtshof van Luxemburg, verving, de pro-cedure voor het Europees Hof van Justitie inzake mededinging, aldus tegemoetkomend aan een grote interesse vanwege de deel-nemers.

3. Besluiten van het Colloquium

Dhr. G. Carle, oud-voorzitter van de Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen, sprak de slotrede uit en gaf een samenvatting van de activiteiten.

Dhr. G. Carle herinnerde vooral aan de gevolgen van de crisis op de politiek van de mededinging van de Commissie, zoals ze voorge-steld werden gedurende het colloquium. Economische overwegin-gen dienen het overwicht te hebben en de bedrijfsjuristen moeten zich daar van bewust zijn en zich aanpassen. Een nieuwe manier om economische vraagstukken te benaderen is te voorschijn geko-men op het communautair vlak evenals een begrijpende houding ten opzichte van bepaalde concentraties die noodzakelijk zijn om het de Europese industrie mogelijk te maken zich op wereldvlak te verdedigen.

Uitgaande van deze bedenkingen groeide het besef van het be-lang en de noodzaak van een permanente dialoog tussen de over-heid en de bedrijven.

Een dergelijke dialoog kan niets ander dan de voorbereiding van de reglementering in wording verbeteren. De scherpe zinnigheid en de levendigheid van de debatten die de uiteenzettingen kenmerk-ten, hebben het op een evidente manier bewezen.

Dhr. G. Carle behandelde opnieuw de besluiten die de Europese bedrijfsjuristen moesten trekken uit de uiteenzettingen van dhr. J. Boyd: «Affaire A.M. and S.» en van dhr. Kolvenbach: «Legal privilege», en ontwikkelde ze opnieuw. Voor de Verenigingen van Bedrijfsjuristen en hun leden zullen ze een leidraad zijn bij de ontwikkeling en bij een diepgaand onderzoek van de functie van bedrijfsjurist in Europa.

4. Overlegcomité van Europese Bedrijfsjuristen

Dhr. G. Carle kondigde eveneens de beslissing aan, genomen door de voorzitters van de Verenigingen van Bedrijfsjuristen, om een overlegcomité op te richten waarin alle verenigingen vertegenwoor-digd zijn. Zulks gebeurt in verstandhouding met de Commissie.

Dit comité krijgt als opdracht de Verenigingen voor Bedrijfsju-risten te vertegenwoordigen bij de Commissie van de Europese Gemeenschappen en haar diensten evenals bij andere Europese autoriteiten.

Een nieuwe uitgave van Capitane's Vocabulaire Juridique

In 1936 verscheen bij het Presses Universitaires de France, Pa-rijs, een *Vocabulaire Juridique*, 'redigé par des professeurs de Droit, des Magistrats et des Juriconsultes sous la direction de Henri Capitane, membre de l'Institut, Professeur à la Faculté de droit de Paris'.

Op initiatief van de «Association Henri Capitant» wordt thans gewerkt aan een herwerkte nieuwe editie van dit bekende woordenboek.

De uitwerking van een algemeen plan en een nieuwe methode voor de uitgave werd opgedragen aan de Parijse hoogleraar in burgerlijk recht G. Cornu, die, nu het werk in de laatste rechte lijn aangekomen is, terugblijkt op tien jaren noeste arbeid, vakanties en weekends inbegrepen.

Met een nieuwe methode — die verderop wat toegelicht wordt, — streefde de redactie in eerste instantie naar uitbreiding van het *aantal domeinen* dat het woordenboek zou beslaan: niet enkel meer burgerlijk recht, maar ook een ruimere aandacht voor burgerlijk procesrecht, waarbij voor het nieuwe Franse wetboek van burgerlijke rechtsvordering een plaats wordt ingeruimd, waarmee men een overzicht beoogt van het privaatrecht. Daarbij ook aandacht voor strafrecht, handelsrecht en vandaar naar publiekrecht met als grote nieuwkomer: het Europees recht. Daarmee is meteen de grens getrokken, want het internationaal (publiek- en privaat-) recht werd bewust terzijde gelaten. Binnen de aldus (vaag) omschreven rechtstakken werd dan iemand aangezocht (een «autoriteit» in het betrokken gebied) die zou fungeren als «chef de file». Zijn taak bestond er in een aantal medewerkers op te sporen, die onder zijn leiding de woordenlijst van het betrokken rechtsgebied zouden opstellen.

In deze ruime reeks van «chefs de file» komen we namen tegen als: Carbonnier (burgerlijk recht en verantwoordelijk voor de redactie), Cornu (burgerlijk recht en coördinatie), Terré (burgerlijk recht), Weil (burgerlijk recht), Cabriac (handelsrecht), Charrier (grondwettelijk recht),...

Wat de *omvang* van die nieuwe woordenlijst aangaat, het verschil is aanzienlijk: een verdubbeling, men «vreest» zelfs voor een verdriedubbeling, wat zou neerkomen op een volume van ± 1500 pagina's.

Niet enkel wat de omvang betreft, maar ook ten aanzien van de *inhoud*, zullen de wijzigingen niet onbelangrijk zijn.

Uiteraard correspondeert de verdikking aan een toename van de juridische woordenschat, met een aantal neologismen (zoals «juridicité»). Maar het is duidelijk dat een vocabularium niet tot het (drie)dubbele wordt aangezwengeld in een halve eeuw tijds, zodat ook naar een andere reden moet gezocht worden. Die reden is viervoudig.

Vooreerst is ook het *adjectief* in het vocabularium geïncorporeerd. Men stapt met andere woorden af «van de banale idee dat het gebruik van adjectieven in juridische taal een aanwijzing voor stijlarmonie zou zijn» (Cornu). Verder worden ook *werkwoorden* in ruimere mate in aanmerking genomen dan in de eerste uitgave. Bijgevolg wordt niet het juridisch vocabularium omvangrijker, maar wordt het aantal woorden dat men er *niet* bijrekende kleiner.

Uiteraard bevatte de pioniersuitgave ook niet te onderschatten lacunes. Niet dat de vernieuwde versie wat de volledigheid betreft, nu meteen het nec plus ultra zou zijn, toch werd met een aantal technische middelen (zoals de thesaurus van enkele juridische databanken die afgedrukt werden op listings) een woordenlijst samengesteld die ongeveer het merendeel van het juridisch taalkundig instrumentarium bevat, de opgelegde beperkingen in acht genomen.

Een laatste reden voor de verdikking van het volume is de *pluridisciplinariteit* van het opzet. Aan de hand van enige indicaties omtrent de gevolge methode in het woordenboek zal dat duidelijk gemaakt worden.

Dé grote verandering — waar de redacteurs trouwens prat op gaan — is de invoering van het *renvoi-systeem*, waarbij ieder (entree)woord verwijst naar een zo groot mogelijk aantal andere woorden. Voor zover de gebruiker dus niet meteen zeker is van zijn entree-keuze, maakt dit systeem het mogelijk toch bij de gezochte definitie van het juiste woord aan te belanden. Het renvoi-systeem verwijst bijgevolg niet enkel naar *synoniemen* en *antonimen*, maar ook naar woorden *binnen hetzelfde betekenisveld* en naar woorden die *morfologische gelijkenissen* vertonen met het entreewoord. Vanaf één ingang komt men dus terecht in een heel netwerk van begrippen: «tout l'éventail des espèces d'un même genre» (Cornu). Maar het systeem gaat nog verder: naast semantisch en morfologisch met het entreewoord verbonden termen, raakt men via het renvoi ook tot bij *logische verbanden*. Zo verwijst bv. het entreewoord schuldverordering naar schuld, en verder naar hypotheek, krediet enz. Dit eenvoudige «enzovoort» wekt

echter een niet zo eenvoudige vraag: tot waar gaat het te ver? Inderdaad kan men voor ieder woord wel een aantal verwijzingen maken, maar voor zover ieder woord naar (bijna) ieder woord verwijst, heeft het renvoi-systeem volstrekt geen zin meer. De grens wordt hier vooreerst getrokken door de juridische intuïtie, wat op zich wel een vrij aleatoir criterium is, maar bij gebrek aan beter...

Die afwezigheid van andere criteria dan «de neus van de vakman» wordt scherper wanneer men er zich rekenschap van geeft dat een woord tot meerdere rechtsdomeinen kan behoren, en die grenzen zelfs overstijgt wanneer er ook een niet-juridische betekenis bestaat.

Het complexe probleem van het renvoi kan dan als volgt geformuleerd worden: een term kan behoren (en behoort in een groot aantal gevallen ook effectief) tot verschillende rechtsdomeinen. Dit is niet zo onoverkomelijk, ware het niet dat de betrokken term in die verschillende rechtstakken meestal ook nog een andere betekenis heeft. Deze moeilijkheid wordt, vanuit taalkundig standpunt, nog eens gekwadeerd door het feit dat het onderscheid tussen de verschillende betekenissen die een woord kan hebben (polysemie) niet noodzakelijk samenvalt met zijn opsplitsing over de verschillende rechtsdisciplines waartoe het behoort.

Een zo ingewikkeld renvoi-mechanisme is eerder een kluit voor de poes dan een nuttig instrument voor de jurist.

Er moest dus anders gewerkt worden. Een aantal juristen uit de redactie, met een ruime wetenschappelijke ervaring, stelden een andere benadering voor, en gingen hiervoor uit van de hierboven geformuleerde derde moeilijkheid in het renvoi-systeem: als doel werd gesteld dat men onderscheid zou maken naar het *legitiem gebruik van meervoudige betekenissen van een woord* (taalkundig criterium). Dat dit betekenisonderscheid dan niet samenvalt met het onderscheid in de diverse rechtvakken (juridisch criterium) is geen moeilijkheid meer. Immers, wanneer men uitgaat van een rationeel onderscheid tussen de verschillende betekenissen van een woord — dat men intuïtief als juridisch kwalificeert — en nadien nagaat tot welke rechtsdisciplines die verschillende betekenissen kunnen behoren, vermijdt men een al te strak vasthouden aan het (toch al arbitraire) onderscheid tussen de diverse rechtsdomeinen, en vergemakkelijkt men het inzicht in de bindingen en wijzigingen die een woord in het juridisch taalgebruik kan aangaan.

Een concreet voorbeeld kan de abstracte mist wat doen optrekken. Het Franse woord «dépôt» kan op twee wijzen definiërend benaderd worden. Ofwel gaat men uit van het burgerlijk recht én het fiscaal recht én het administratief recht en het strafrecht met een specifieke definitie. Daardoor krijgt men de bovenomschreven problemen: onverwachte meerduidigheid die niet overeenkomt met de opsplitsing binnen de rechtsorde. Gaat men omgekeerd uit van een definitie die naar het oordeel van de opstellers een zekere oorspronkelijkheid vertoont, dan krijgt men bv.: «dépôt» is een *contract* waardoor de bewaargever een zaak toevertrouwt aan de bewaarnemer om haar bij te houden. Bij uitbreiding wordt dat: de *materiële handeling* waarbij de zaak aan de bewaarnemer wordt gegeven, of: de *overhandiging*, want aangezien bewaargeving een zakelijk contract is worden juridische gevolgen verbonden aan een zuiver materiële handeling. Bij uitbreiding kan «dépôt» ook het in bewaring gegeven voorwerp beteken, en bij verdere uitbreiding leidt het tot: de plaats van het «dépôt». Deze laatste betekenis heeft het woord bv. in strafrecht en administratief recht.

Door deze (omgekeerde) gang van zaken vertrekt men vanuit een gronddefinitie van het woord «dépôt» in het burgerlijk recht en gaat men, via betekenisuitbreiding, naar de bindingen (en betekeniswijzigingen) die het woord heeft in het strafrecht, administratief recht, eventueel het fiscaal recht.

Tot welk publiek richt het woordenboek zich? De auteurs viseren een universeel gehoor: de *practicus* vindt er scherpgelepen definities van fundamentele begrippen die hij dagelijks gebruikt, maar moet er zich wel voor hoeden al te hoge verwachtingen van het boek te hebben en erin te zoeken wat er niet in zal staan: oplossingen voor concrete rechtsproblemen. Dit boek is niet bedoeld als repertorium of handleiding maar zal (slechts) kunnen zeggen wat het onderscheid precies is tussen regularisatie, bevestiging, bekrachtiging, legalisatie, validatie enz. In dezen is het dus een uitstekend hulpmiddel voor *taalbeheersing*.

Vanzelfsprekend zullen *universitair studerende en vorsende* niet vruchteloos een beroep op het boek doen. En voor zover er ook Europees recht in behandeld wordt, komt er ook een *rechtsvergelijkende* dimensie aan te pas. Als laatste kan ook de *wetgever*

er zijn inspiratie opdoen. Zijn positie tegenover het woordenboek is echter wel wat ongewoon, aangezien hij zichzelf in een groot aantal (wettelijke) definities zal terugvinden. Overigens blijft hij soeverein om zelf een bepaalde betekenis tot stand te brengen of een bepaalde bestaande betekenis te privilegiëren, naast wat de paleis- en notarispraktijk hem aanreikt, en naast de betekenis die het woord al kan hebben in het dagelijkse taalgebruik. Hiermee is dan wel gezegd dat de rijkdom van de rechtstaal die van de wets-taal ruimschoots voorbijschiet.

Afwachten tot 1985, wanneer de Presses Universitaires de France dit boek op de markt brengen.

Luc Wintgens

De Hervorming van het Strafwetboek — Benoeming van een koninklijk commissaris en een adjunct-koninklijk commissaris

Bij K.B. van 6 april 1976 (B.S., 5 mei 1976) werd een Commissie voor de herziening van het strafrecht opgericht, die na een verslag over de oriëntatie van de hervorming een voorontwerp van wet, houdende een nieuw strafwetboek, aan de minister van Justitie moest voorleggen.

In het Staatsblad van 28 april 1983 verscheen een K.B. van 8 april 1983, waarin wordt vastgesteld dat voor het opmaken van een voorontwerp het nodig is gebleken daartoe een koninklijke commissaris en een adjunct-koninklijke commissaris voor de hervorming van het strafwetboek te benoemen. De Commissie voor de herziening van het strafrecht zal haar taak blijven vervullen en met de koninklijke commissaris en adjunct-koninklijke commissaris in verbinding staan.

Tot koninklijk commissaris en adjunct-koninklijk commissaris werden benoemd de professoren Robert Legros, eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en Jules D'Haenens, raadsheer in het Hof van Cassatie.

De adjunct-koninklijke commissaris staat de koninklijke commissaris bij en vervangt hem desnoods. Hij staat in voor de verbinding tussen de koninklijke commissaris en de Commissie voor de herziening van het strafrecht.

De koninklijke commissaris wordt gelast aan de Regering door bemiddeling van de minister van Justitie een voorontwerp van wet voor te leggen, houdende een nieuw strafwetboek, alsmede wetswijzigingen die ten gevolge van de voorgestelde hervorming zouden nodig zijn. Hij kan voor de uitvoering van zijn opdracht het advies inwinnen van de leden van de rechterlijke orde of van de bevoegde besturen. De Commissie voor de herziening van het strafrecht kan hij verzoeken hem van advies te dienen en haar opdrachten voorstellen met betrekking tot de hervorming van het strafwetboek. Harerzijds kan de Commissie suggesties, voorstellen en opmerkingen aan de koninklijke commissaris doen toekomen.

De koninklijke commissaris zal tegen 1 oktober 1984 aan de Commissie mededeling doen van het voorontwerp dat het algemeen gedeelte van het strafrecht bevat, alsmede de nodige voorstellen om een toepassing van dit algemeen gedeelte mogelijk te maken zonder de voltooiing van de hervorming van het bijzonder strafrecht af te wachten. De Commissie zal hem haar opmerkingen overzenden tegen 31 december 1984. Van die datum af kan de koninklijke commissaris het voorontwerp naar de minister sturen. Zodra hij over de opmerkingen van de Commissie beschikt, zendt hij ze samen met zijn commentaar naar de minister.

BERICHTEN

International Law Association - De Belgische investeringen in het buitenland

De Belgisch-Luxemburgse Afdeling van de International Law Association organiseert op woensdag 25 mei a.s. te 12,15 u. in het Astoria Hotel, Koningsstraat 103 te Brussel, een voordracht-lunch, met de medewerking van de juridische adviseurs bij de Belgische Maatschappij voor Internationale Investerings, mevrouwen

Sandra Rolet en Francine Vanderstricht, over het thema : «De Belgische investeringen in het buitenland - De rol en ervaring van de B.M.I.».

Inlichtingen bij mr. Bernard Hanotiau, tel. 02/343.95.32.

Studiedag faillissementsprevisie te Gent

Op 4 juni 1983 wordt in de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid, Universiteitstraat 4 te 9000 Gent een door het seminarie Handels- en Ondernemingsrecht, het seminarie Bedrijfsfinanciering en de Balie te Gent (Commissie van de Stagiairs) georganiseerde studiedag gehouden met het volgende programma :

Voormiddag onder voorzitterschap van volksvertegenwoordiger F. Baert, oud-staffhouder van de Balie van Gent.

- 8,45 u. Ontvangst van de deelnemers
- 9,15 u. Welkomstwoord van de Decaan van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid, prof. dr. M. Storme
- Toelichting door mr. G. De Coninck, voorzitter van de Commissie van de Stagiairs
- 9,40 u. Prof. dr. H. Ooghe, R.U.G. : Bedrijfseconomische perspectieven inzake vroegtijdige opsporing van ondernemingen in moeilijkheden
- 10,30 u. Koffiepauze
- 10,45 u. De heer J.L. Duplat, voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel, professor aan de Universitaire Faculteiten te Namen, lector aan de Université Catholique de Louvain.
- Faillissementsprevisie en depistage
- 11,30 u. Discussie en Rondvraag
- 12,30 u. Lunch

Namiddag onder voorzitterschap van prof. dr. Y. Merchiers, R.U.G.

- 14,30 u. Prof. dr. E. Wymeersch, R.U.G.-U.I.A., Ondernemingsrechtelijke perspectieven van de voorspelbaarheid van faillissementen
- 15,30 u. Koffiepauze
- 16,00 u. Panel-discussie met als voorzitter en moderator prof. dr. G. Schrans, R.U.G., hoofd van het juridisch departement van de Generale Bankmaatschappij
- Panelleden :
de heren J. Bekaert, verantwoordelijke credit-management Groep Santens ; J. Heyvaert, voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Oudenaarde ; J. Maes, stafmedewerker van de Vlaamse Intergewestelijke-A.B.V.V. en prof. dr. P. Van Mallegheem, Oud-Stafhouder van de Balie van Gent
- 17,15 u. de heer I. Verougstraete, raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel
- Besluiten en perspectieven
- 17,40 u. Receptie.
- Inlichtingen : Seminarie Handels- en Ondernemingsrecht, R.U.G. (Prof. E. Wymeersch, directeur-diensthoud en mevr. N. Spruyt, assistente). Secretariaat : de heer R.D'Hase. Tel. : 091/25.76.51, binnenpost 247 en 300.

Universitair nieuws - Doctoraat

Aan de Katholieke Universiteit te Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, zal op vrijdag, 27 mei 1983, om 17 uur in auditorium 01.27 van het Faculteitsgebouw De Valk (historisch gedeelte), Tiense straat 41 te Leuven, de heer Martin Vranken, geboren in 1955 te Leut, wonende te 3910 Herk-de-Stad, Zeven-Heldenlaan 14, verblijvende te 3000 Leuven, Tiense straat 40/211, zijn proefschrift en de bijgevoegde stellingen verdedigen met het oog op het behalen van de graad van doctor in de rechten.

Het proefschrift handelt over «De collectieve arbeidsovereenkomsten in België van 1974 tot 1980. Evolutie van juridische evaluatie. - Een onderzoek van het collectief overleg in de textielnijverheid, de metaalverwerkende nijverheid, de warenhuizen en het verzekeringswezen».

Promotor is prof. R. Blanpain, gewoon hoogleraar aan de Universiteit (Faculteit Rechtsgeleerdheid).

Aan de Katholieke Universiteit te Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, zal op donderdag, 2 juni 1983, om 15 uur in de Promotiezaal van de Universiteit, Naamse straat 22 te Leuven, de heer André Alen, geboren in 1950 te Assent, wonende te 3110 Rotseelaar, Zwaluwenlaan 20, zijn proefschrift en de bijgevoegde stellingen verdedigen met het oog op het behalen van de graad van doctor in de rechten.

Het proefschrift handelt over «Rechten en bestuur in het Belgisch publiekrecht. - De grondslagen van de rechterlijke wettigheidscontrole».

Promotor is prof. J. De Meyer, gewoon hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven (Faculteit Rechtsgeleerdheid). Copromotor is professor J. Mertens de Wilmars, buitengewoon hoogleraar emeritus aan de Katholieke Universiteit te Leuven (Faculteit Rechtsgeleerdheid).

Algemene vergadering van de Nederlandse Juristenvereniging

De Algemene Vergadering van de Nederlandse Juristen-Vereniging vindt dit jaar plaats op vrijdag 10 juni a.s. in het Congrescentrum 'Engels', Groothandelsgebouw, Stationsplein 45 te Rotterdam.

Beraadslaagd zal worden over pre-adviezen van prof. mr. P. van Dijk, mr. E. P. von Brücken Fock, prof. mr. E.M. Hirsch Ballin, en mr. E. J. Dommering: «Tot welke wijzigingen in het Nederlandse Recht dienen de beginselen van behoorlijke rechtspraak, neergelegd in artikel 6 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, aanleiding te geven?»

De preadviezen zullen zoals gebruikelijk in het Nederlands Juristenblad worden besproken.

Bijwoning van de vergadering staat open voor leden van de Nederlandse Juristen Vereniging. U kunt lid worden door opgave aan de ledenadministratie van de Nederlandse Juristen Vereniging, Postbus 23, 7400 GA Deventer. De contributie bedraagt f25 per jaar. U ontvangt dan tevens de preadviezen. Voor vragen of opmerkingen kunt U zich wenden tot de adjunct-secretaris mr. H. J. A. Knijff, Scheveningseweg 58 te 's-Gravenhage (2571 KW). Tel. 070-514951.

Studiedagen te Gent over computermanagement

Het seminarie van Productiviteitsstudie en -onderzoek (Prof. dr. A.J. Vlerick) van de Rijksuniversiteit te Gent organiseert opnieuw een reeks studiedagen (6e reeks), ditmaal gewijd aan actuele problemen in het informaticabeheer: management en juridische aspecten.

De verschillende studiedagen vinden plaats op 9, 16 en 27 mei, 3, 10, 13, 14 en 20 juni a.s. over de volgende onderwerpen:

Inleidende dag

Maandag 9 mei 1983: Evolutie van de informaticatechnologie

Informaticamodule

Maandag 16 mei 1983: Methodiek voor de keuze van een computersysteem

Vrijdag 27 mei 1983: Keuze en invoering van tekstverwerking

Vrijdag 3 juni 1983: Microcomputers ter ondersteuning der besluitvorming

Vrijdag 10 juni 1983: Informatie-beleid

Juridische module

Maandag 13 juni 1983: Problemen bij automatisering

Dinsdag 14 juni 1983: Computercontracten

Maandag 20 juni 1983: Softwarebescherming

Inlichtingen: S.P.S.O., Sint-Pietersnieuwstraat 49, 9000 Gent, tel. 091/25.63.53 (mevrouw M. Poppe of de heren D. Deschoolmeester en G. Vandenberghen).

Accountancy-prijzen uitgereikt te Brussel

De uitgeverij Ced-Samsom te Brussel — bedrijvig op het vlak van accountancy, fiscaliteit, bedrijfsbeheer, sociaal recht, veiligheid en gezondheid — heeft haar Accountancy-prijzen uitgereikt. Met deze prijzen wil Ced-Samsom het praktijkgericht onderzoek rond accounting en accountancy bevorderen.

Laureaat is René Van de Bosch met «Financiële leasing van roerende goederen» (UFSIA). Drie eervolle vermeldingen werden toegekend in de categorie «Universiteiten en hogescholen»: Guido Van Geel (Economische Hogeschool Limburg), Katrien Urmel (RUG) en Walter Lambelin (Vlaamse Economische Hogeschool). Tenslotte één eervolle vermelding in de categorie «Economisch hoger onderwijs van het korte type»: Freddy Vos (HONIM).

Ook in 1984 zullen de Accountancy-prijzen worden uitgereikt.

IXe Congres «Rencontres internationales des assureurs défense», van 14 tot 16 september 1983 te Wenen

Voorlopig programma

14 september 1983

19.00 uur: Welkomstreceptie aangeboden door de Oostenrijkse Delegatie. «Weense Avond» in de Grote Zaal van het Hilton-Hotel.

15 september 1983

10.00 uur: Opening van het Congres door dr. Burg, afgevaardigde voor Oostenrijk, in de Grote Zaal van het Hilton-hotel. Redevoering door dr. Isola, secretaris-generaal van de «R.I.A.D.».

Uiteenzetting door dr. Attila Fenyves, professor aan de Universiteit te Graz, Taken en beperkingen van de rechtsbijstandsverzekering.

12.00 uur: Buffet voor alle deelnemers, in de Prinsenzalen van het Hilton-hotel

14.30 uur: Stadsbezoek (op de terugweg naar het hotel mogelijkheid tot bezoek aan het pittoresk wijndorpje Grinzing)

16 september 1983

9.30 uur: Overhandiging van de Internationale H. Möller-Prijs. Debat en rondetafel over de thema's: Taken en beperkingen van de rechtsbijstandsverzekering, door professor dr. Attila Fenyves; De taal van de verzekering en de bescherming van de consumenten, door dr. Klaus Hattermer.

Namiddag vrij

18.45 uur: Vertrek per autobus van het Hilton-hotel naar het Palavicini-Paleis voor de Gala-avond (diner en dansavond)

Programma voor de dames

9.30 uur tot ongeveer 13.00 uur: Vertrek per autobus van het Hilton-hotel naar de Prater, wandeling langs de Donau met bezoek aan het Uno-gebouw; door het Weense Woud, panoramische route van Kahlenberg naar Klosterneuburg, bezoek aan het beroemde klooster.

Dagelijkse bijwerking van de wetgeving door Credoc

Blijkens een mededeling van de V.Z.W. Credoc wordt haar informatiebank betreffende de wetgeving vanaf 15 maart 1983 dagelijks bijgewerkt.

De informatiebank wordt door middel van een terminal via het gewone telefoonnet ondervraagd. Het formuleren van de vraag en het drukken van het antwoord op de terminal van de gebruiker vergen slechts enkele minuten tijd. De kostprijs ervan is gering.

De juridische informatiebanken van Credoc worden verspreid door de computers van Belindis, informaticacentrum van het Ministerie van Economische Zaken.

Voor nadere inlichtingen: V.Z.W. Credoc, Bergstraat, 34, Bus 11, 1000 Brussel. Tel.: 02/513.92.13; 02/513.06.88. Telex: 63129 CREDOC B

TIJDSCHRIFTEN

Recueil général de l'enregistrement et du notariat, 1983

januari
A.C., noot bij Beslagrechter Hasselt, 6 april 1982 (uitvoerend beslag op onroerend goed — verzoek tot schrapping van inschrijvingen en overschrijvingen m.b.t. dat goed (art. 1647 Ger. W.) — inleiding bij dagvaarding en niet bij eenzijdig verzoekschrift); A.C., noot bij Hof Bergen, 26 november 1980 (schenking van hand tot hand — eigendomsoverdracht door storting op post- of bankrekening — bezit geldt als titel, voor zover het niet door een gebrek is aangetast — dubbelzinnig bezit); X., noot bij Rb. Mechelen, 1 december 1981 (openbaar en niet-dubbelzinnig bezit vereist om een beroep te kunnen doen op het vermoeden van artikel 2279 B.W.).

Journal des tribunaux, 1983

nr. 5234, 1 januari
Th. Afschrift, Les délais en matières d'impôts sur les revenus.

nr. 5235, 8 januari
Fr. Perin en A. Pluymen, Primauté du droit fédéral: «Bundesrecht bricht Landesrecht». Une controverse en droit belge?

nr. 5236, 15 januari
L. Defalque, Les effets des arrêts préjudiciels de la Cour de justice des Communautés européennes; P. Lambert, Le caractère confidentiel de la correspondance échangée entre l'avocat et son client, noot onder Hof van Justitie, 18 mei 1982

nr. 5327, 22 januari
H. Van Lier, Chronique de jurisprudence. Les opérations à tempérament visées par la loi du 9 juillet 1957 (eerste deel).

nr. 5238, 29 januari
H. Van Lier, Chronique de jurisprudence. Les opérations à tempérament visées par la loi du 9 juillet 1957 (slot).

Journal des tribunaux de travail, 1983

nr. 255, 15 januari
G. Magrez-Song, Les élections sociales de 1983.

nr. 256, 31 januari
D. Simoens, Herscholing na ziekte of ongeval.

Panopticon, 1982

nr. 6, november-december
T. Peters, Professionalisering, vrijwilligheid, alternatieve kleinschalige initiatieven en forensisch welzijnswerk; L. De Wilde, Het sepotbeleid; P. Ponsaert, J. Roseeuw, N. Vettenburg en L. Walgrave, Alternatieve hulpverlening en jeugdrechtspraak. Complement of contradictie?

Revue du notariat belge, 1982

nr. 2718, december
F. Delobbe, L'objet de la donation contenue dans une assurance vie.

Revue générale des assurances et des responsabilités, 1982

nr. 10, december
J. George, La réparation du dommage matériel résultant d'une incapacité permanente — Analyse critique de la jurisprudence de 1970 à 1982.

Tijdschrift van de vrederechters, 1982

nr. 11, november
Rechtspraak.

Tijdschrift voor aannemingsrecht, 1982

nr. 4
M. Devroey, De problemen van de procedure van offerte-aanvraag; E. Claes, Het Straatsburgse arrest «Sporrong en Lönnroth»: onteigening, bouwverbod en de rechten van de mens; M. Senelle, noot onder Cass., 11 maart 1982 (overheidsopdrachten — totstandkoming van de overeenkomst — betekening per telegram van de goedkeuring van de inschrijving).

Tijdschrift voor sociaal recht, 1982

nr. 6
J. Leclercq, Réflexions sur la notion de licenciement de travailleurs protégés.
nr. 7
R. Thonon, La grève, le droit et le pouvoir judiciaire.

Algemeen fiscaal tijdschrift, 1982

nr. 12, december
L. Vanden Berghe, De administratieve geldboeten in het stelsel van de B.T.W.; D. Lindemans, Samenhang en verschil tussen de invordering inzake directe belastingen krachtens artikel 300 en artikel 301 W.I.B.

Fiskofoon, 1982

nr. 34, november-december
L. Dillen, Niet- en gemengde B.T.W.-belastingplichtigen en voordelen van alle aard; P. Van Orshoven, Bevoegdheid van belastingdirecteuren en hoven van beroep inzake geschillen van directe rijksbelastingen, wijziging van bevoegdheidsgebied en samenhang.

Netherlands International Law Review, 1982

nr. 3
P.A. Alston, third generation of solidarity rights: progressive development or obfuscation of international human rights law?; M.C.B. Burkens, The complete revision of the Dutch constitution; H. Cohen Jehoram, Before and after the cable television decisions of the Supreme Court of the Netherlands; E.H. Hondius, Recodification of the law in the Netherlands: the new civil code experience; T. Maluwa, The origins and development of international fluvial law in Africa: a study of the international legal regimes of the Congo and Niger rivers from 1885 to 1960; A. Wendels, The new private international law legislation regarding the law to be applied to international divorce, and the recognition of divorces granted abroad.

Weekblad van privaatrecht, notariaat en registratie, 1983

nr. 5635, 1-8 januari
P.W. Van der Ploeg, De gift ter zake van het overlijden; C.F. Wery, Hebben de werkelijke erfgenamen zonder meer recht op afschriften van herroepen testamenten? A. Van Oven, Overzicht der Nederlandse rechtspraak (vennootschapsrecht).

nr. 5636, 15 januari
P.W. Van der Ploeg, De gift ter zake van het overlijden; A. De Graaf, Nietige rechtshandeling: rechtshandeling of niet? A. Van Oven, Overzicht der Nederlandse rechtspraak (vennootschapsrecht)

Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, 1982

nr. 9, september
R.L. Vereecken, Beschouwingen bij de invaliditeit van stomadragers en de terugbetaling van hun apparatuur; X., Wetgeving; V. Vannes, De verzekeringsplicht wegens bijkomende bedrijvigheid van sommige specialisten of deskundigen ten opzichte van het sociaal statuut der zelfstandigen; X., De Ministers van Arbeid van de landen van de O.E.S.O. hebben de kritieke toestand van de werkgelegenheid onderzocht; X., Het sociale beleid van de Gemeenschap; X., Parlementaire werkzaamheden en sociale zekerheid.